Otporaševa torba   6. travnja 2019.

RIJETKA KNJIGA – SIVA KNJIGA – CIJELI PRIJEPIS – MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA NDH, ZAGREB 1942.

RIJETKA KNJIGA – SIVA KNJIGA – CIJELI PRIJEPIS – MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA NDH, Zagreb, lipanj 1942.

KAKO JE U EMIGRACIJI DOŠLO DO OVE KNJIGE?

Ja sam po prvi puta vidio ovu **"SIVA KNJIGA"** u Biblioteque Nationale Francaise u Parizu 1965. godine. Prelistao sam i uočio važnost te knjige. Našao sam zgodan način kako tu knjigu iznijeti, što sam i učinio. Kada sam tu knjigu pokazao dru. Miljenki Dabi Peranić, on se je ugodno začudio da imamo u našim rukama tu knjigu, jer, kako je dr. Peranić rekao, da su jugoslavenske komunističke vlasti "pokupovale" sve te knjige iz stranih predstavništva i uništili ih kako bi uništili i sve četničko/partizanske dokaze. Dr. Peranić je to javio generalu DRINJANINU koji nam je javio da je on spreman u DRINAPRESS-u tiskati tu knjigu. Rekao je također da bi bio bolji učinak ako ju se može prevesti na francuski jezik. Dr. Peranić je preveo knjigu na francuski a ja sam bio zadužen prikupljati navčana sredstva za troškove oko tiskanja ove knjige.
https://otporas.com/siva-knjiga-zagerb-1942-ndh-drinapress-glavni-stan-odpora/
Tako je ta knjiga vidjela svijetlo dana 1968. godine koju je sponcerirao Hrvatski Radnički Savez u Parizu i pomogao ju i razaslatati po cijelom svijetu. Na moju ugodnost 1970 god. vidio sam tu knjigu u knjižnici Berkley/Oakland u Californiji.
Pošto je ova knjiga malo ili skoro nimalo poznata današnjim mladim Hrvaticama i Hrvatima, iako je podugo, ja ću u cijelosti sve ovdje iznijeti. Milom čitatelje da to uvaže. Bilo bi vrlo koristno ju u nastavcima prenositi preko hrvatskih elektronskih mreža. To je važno i zato jer je ta knjiga tiskana ni godinu dana poslije Proglašenja NDH., koju je tiskalo Ministarstvo Vanjskih Poslova NDH i diplomatskim kanalima i vezama dostavili svim međunarodnim i političkim mjerodavnim činbenicima s ciljem kako bi iste upoznale o četničkim, čitaj srpskim i komunističko/partizanskim zvjerstima počinjeni nad hrvatskim narodom.
Ja ću ovo dostaviti na više hrvatski elektronskih mreža u nadi da će se netko zainteresirati i hrvatski narod i današnji hrvatski novi naraštaj upoznati o srbo/četničko/partizansko/komunističkim zvjerstvima. Mile Boban, Otporaš.

Hrvatska državna vlada, Ministarstvo vanjskih poslova, Zagreb, **1942.**

Odmetnička zvjerstva i pustošenja u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj u prvim mjesecima Hrvatske narodne države

SIVA KNJIGA

Odmetnička zvjerstva i pustošenja u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj u prvim mjesecima Hrvatske narodne države

Obrađeno i izdano po nalogu Ministarstva vanjskih poslova na osnovu dokaznog gradiva, Zagreb, lipanj 1942. Sastavio na temelju dokaznog gradiva po nalogu Ministarstva vanjskih poslova Matija Kovačić, savjetnik ministarstva

Naklada Hrvatskog Izdavalačkog Bibliografskog zavoda-tisak Hrvatske državne tiskare u Zagrebu

UVODNA RIEČ

Knjiga, koju predajemo našoj i inozemnoj javnosti, sadrži odlomak iz rušilačke djelatnosti odmetnika na području Nezavisne Države Hrvatske u razdoblju od 10.travnja 1941. – kada je proglašena NDH-do lipnja 1942. Ostali veoma brojni odmetnički nasrtaji na vrhovničtvo NDH i njezinu imovinu a osobito na život i imetak Hrvata te pripadnika narodnostnih skupina i na vojnike prijateljskih i savezničkih naroda njemačkog i talijanskog, prikazat će se i predati javnosti u kasnijim izdanjima.Knjiga sadrži dokazala o ciljevima i zločinima odmetnika. Hrvatska državna vlada razpolaže množtvom tih dokazala. Ona se sastoje iz prikupljenih službenih podataka,svjedočanstvava mnogih svjedoka te iz dokaznog gradiva, koje potječe iz redova samih odmetnika.

Iz dokazala u ovoj knjizi izbija neoboriva istina, da su hrvatski narod i njegova oružana snaga u spomenutom razdoblju i narednih mjeseci bili na području svoje države kako na braniku težko stečene i neizmjernim žrtvama zaslužene slobode, na braniku života i imovine državljana Hrvatske, tako ujedno u najširem smislu riječi na braniku europske uljudbe i kulture, na braniku nove Europe.U svietlu ovih dokazala razplinjuje se sve, što su židovsko-slobodnozidarska, boljševičko-anglosaska i velikosrbska promičba iznosile o hrvatskom narodu i njegovoj državi.

Ova dokazala pružaju inozemnoj javnosti pravi uvid u događaje i borbe,koje su se odigrale u jugoiztočnom i središnjem dielu Hrvatske. Europa i ostali sviet, ukoliko nije već dovoljno obaviešten, dobiva u ovom svietlu istine dovoljnu i pravu predočbu,iz koje sliedi,da hrvatski narod i njegova oružana snaga mogu i moraju za svoje držanje i svoje žrtve u borbi s krvoločnim odmetnicima druge narodnosti dobiti samo obće priznanje,pogotovo,kad se ima u vidu i ako se ima pred očima sudbonosna važnost ovog vremena za budućnost tolikih naroda Europe. Nezavisna Država Hrvatska nastupila je kao i na europskom bojištu i na svom vlastitom tlu po sili nužde kao pobornik i čuvar svoga životnog prava i europske misli, u svojstvu nepomirljivog neprijatelja boljševizma,židovske hidre i anglosaskog uplitanja u slobodan razvitak europskog kontinenta. Mračne sile spomenutog šarolikog družtva urotnika protiv pravde, duhovnog i materialnog napredka uobće, bile su na tlu NDH napregnule sve svoje snage, da europski jugoiztok, kome djelomično pripada i Hrvatska, učine područjem meteža i tako oslabe frontu Europe. Te sile bacile su ruku na mladi hrvatski državni organizam u prvim danima njeogovog života, dok još na razvalinama velikosrbske državne uprave nije imao organiziranu svoju vlast. Posljedci tog nasrtaja bili su težki za hrvatski narod, ali su u toj borbi skršene snage rušilačkog elementa, iz kojeg su se uviek javljali kršitelji europskog mira na Balkanu.

Kroz ovu knjigu progovorila je još jednom potresno patnja, koju je hrvatski narod morao podnieti u posljednjoj pobjedonosnoj borbi za svoje pravo i sigurnost. U tom zadnjem većem nasrtaju na njegvo biće

bili su na pozornici nemilih događaja isti činbenici mraka, koji su u starim i novim oblicima u službi židovstva, Moskve i Londona pokušali zaustaviti pobjednički pohod velike europske stvari na ovom vojničko-politički prevažnom području na tlu hrvatske države.

POZADINA, IZVORI I CILJEVI PROTUHRVATSKE ODMETNIČKE DJELATNOSTI

Nuždno je svrnuti u prošlost, da bi inozemstvo u cielosti shvatilo i razumjelo uzroke i pozadinu protuhrvatske odmetničke djelatnosti,razvijane u jednom dielu hrvatskih poviestnih pokrajina Bosne,Hercegovine i Like.Bosna i Hercegovina sastavni su dio hrvatskog državnog tiela i žarište hrvatske državne misli kroz sva stoljeća, odkako je u Srednjem vieku stvorena hrvatska država. Ta je činjenica bila posljedak narodnostnog obilježja ovih pokrajina te njihove geopolitičke neodjeljivosti od hrvatskog sjevera, zapada i juga. Drina je drevna granica Hrvatske prema iztoku. Ova je rieka bila i stoljećima prije toga stalna granica između Iztoka i Zapada. Uz nju tekla je i međa Iztočnog i Zapadnog Rimskog carstva. U vrieme, kada je postojalo hrvatsko bosansko kraljevstvo, bile su trajne veoma jake političke spone između njega i ostale Hrvatske.Vremenski jači prekid u toj stoljetnoj niti političke pripadnosti ovih dviju pokrajina hrvatskom državnom organizmu opstojao je samo u doba osmanlijske moći u Europi.No i tada pod turskim gospodstvom Bosna i Hercegovina niesu bile pripojene kojoj drugoj nehrvatskoj zemlji, već su naprotiv Osmanlije Hecrg-Bosni u izpravnoj ocjeni njenog geopolitičkog i etničkog značaja pripajajli sve hrvatske zemlje, koje bi osvajali. U Carigradu se uviek dobro znalo za hrvatsko obilježje Bosne pa se iz središta osmanlijskog carstva pokušavalo od njih učiniti žarište okupljanja hrvtaskih zemalja pod turskim vrhovničtvom. Ta zamisao nije uspjela iz više razloga. Jedan od glavnih bio je: odlučan i trajan odpor hrvatskog sjevera i zapada,vjernog kršćanskoj Europi. No nikada, pa ni u tursko doba, nije postojala nikakava politička veza između Bosne i Srbije, a kamoli kakovo jedinstvo tih zemalja.U vrieme uzpostave osmanlijskog utjecaja u BiH nije na ovom području uobće bilo Srba niti pravoslavnih,kao ni prije, već jedino i izključivo Hrvati katolici i Hrvati bogumili. (Ova vjerska sekta pojavila se kao posljedica borbe, koja se u hrvatskoj državi u doba narodnih vladara vodila na pitanju narodne i latinske crkve) Dolazkom Osmanlija mienja se crkveno-vjerska slika Bosne i Hercegovine. Bogomilski su Hrvati ubrzo listom prešli na Islam ne izgubivši pri tome bitne oznake pripadnosti hrvatskom narodnom tielu. Sačuvali su naime i hrvatski jezik i hrvatsku sviest. O tome svjedoče i brojni turski povjestničari i putopisci onoga i kasnieg vremena.

Nu uvrštenjem BiH u osmanlijski državni sklop nastupaju posljedice, koje idu sve do danas. Braneći BiH od Turaka hrvatski je narod podnio goleme žrtve u krvi. Znatan dio hrvatskog stanovničtva napustio je ognjišta i uzmičući u neravnoj borbi preselio u primorsku Hrvatsku, na njezine otoke, u sjevernu Hrvatsku, pa dalje u mađarsku ravnicu i druge zemlje sve do Češke, Moravske i Bavarske. S osmanlijskim četama,kao i poslije zaposjednuća Bosne po njima,došao je i dolazio u Bosnu priličan broj pravoslavnog tzv. vlaškog elementa sa središnjeg Balkana. Uz katoličku i islamsku crkvu nastala je time na području BiH i pravoslavna crkva.Vodeći borbu s katoličkom Europom Osmanlije su prirodno pokazivali mnogo veću snošljivost prema pravoslavlju, budući da se carigradski patriarha prilagodio stvorenu stanju,dok su katolički Hrvati bili izloženi većim i manjim progonima, jer su rimski papa i njemački car bili nosioci borbe protiv turskog nasrtaja prema srdcu Europe. To je dovelo do toga,da je postepeno i velik broj katoličkih Hrvata u BiH prešao na pravoslavlje, bilo zato, što je katoličko svećenstvo bilo u širokim prostorima podpuno uništeno, bilo zato,da spasi goli život i imovinu. Tako je pravoslavni elemenat na području ovih dviju hrvatskih pokrajina postao treći brojniji činbenik uz muslimanske i katoličke Hrvate.

O narodnostnoj pripadnosti pravoslavnih u BiH srbskom narodu nema ni govora. Srbska sviest kod jednog manjeg diela pravoslavnih na ovom području Hrvatske počela se javljati i širiti umjetno,upornom promičbom istom u drugoj polovici devetnaestog stoljeća uporedo s veliko-srbskim nacrtom, koji je u to vrieme niknuo u glavi upravljača kneževine Srbije. U pozadini tog nastojanja, ovog veliko-srbskog nacrta širenja, stajala je pravoslavna Rusija,koja je od tog pravoslavlja u jugoizročnoj Europi pokušavala učiniti sredstvo svoje imperialističke politike na Balkanu.Valja priznati, da je ova veliko-srbska promičba u BiH,kojom je pretežno upravljala srbska državna pravoslavna crkva, bila dobro smišljena i provađana. Proširila se i na pravoslavne u ostaloj Hrvatskoj, koje je Hrvatska u vrieme stoljetnih borba s Osmanlijama primila kao bjegunce na svoje područje, primjerice u Lici.

Tako je nastalo, da su se uz pravoslavne Hrvate odjednom pojavili pravoslavni Srbi na hrvatskom narodnom i poviestnom tlu. Uporedo je Srbija provodila promičbu u Europi tvrdeći, da su Bosna i Hercegovina srbske pokrajine. Javljaju se brošure, u kojima se iznose takve i slične tvrdnje. Tim duhom bila je nadahnuta i šovinistička "historiografija" srbskih pisaca iz Beograda, podupirana od ruskih, francuzkih i englezkih pisaca. Hrvatski narod,ne imajući narodne slobode, nije bio u položaju,da tu promičbu sprieči,ali je uviek bio sviestan svog neospornog prava na obje pokrajine. Europa je na Berlinskom kongresu godine 1877.stvorila jedino izpravnu odluku, da se BiH, oslobođene od turskog vrhovničtva, ponovo uvrste u politički sklop, kome geopolitički, narodnostno i gospodarstveno pripadaju, u onaj sklop, u kojem je bila i ostala Hrvatska. To je bio velik korak u izpravljanju jednog nezdravog stoljetnog razvitka između Save i Drine.Jedini je nedostatak toga vanredno važnog koraka bio u tome,što unutar Austro-Ugarske monarhije nije bilo provedeno i sjedinjenje ovih dviju hrvatskih pokrajina s trojedinom hrvatskom kraljevinom.

Poslije težkih izkustava, koja je imala Europa, dopušten je zaključak, da je zbog tog propusta stvar europskog mira pretrpjela neprocjenjivu štetu. On je osobito pogodio hrvatski narod, jer je odgodio rješenje hrvatskog pitanja, kao europskog za cielih šest desetljeća.

POKUŠAJ SRBIZACIJE I BALKANIZACIJE HRVATSKIH ZEMALJA U JUGOSLAVIJI

Veliko-srbska promičba u BiH u vrieme austrijske uprave poprimila je jak zamah. Osnutkom Jugoslavije, u koje sklop ulaze BiH-postigla je ta promičba svoj vrhunac. Srbija je uprla sve snage, da pravoslavne u BiH i ostalim hrvatskim zemljama učini Srbima, a naseljavanjem srba u Bosni i Hercegovini, da ovim hrvatskim krajevima dade što snažniji srbski biljeg. Izkoristila su se sva sredstva državne vlasti, koja su kroz punih dvadeset i tri godine bila u rukama Beograda, pa i najbezobzirniji pritisak, proširen i na hrvatski muslimanski živalj. No upotriebljena sila nije mogla ni izdaleka postići ciljeve, koji su joj bili postavljeni. Srbijanska vladavina u BiH samo je ojačala narodnostnu vezu Hrvata muslimana i katolika, dok je kod pravoslavne manjine provela selekciju, izraženu u tome, da je jedan manji dio pravoslavnih postao nosiocem velikosrbske misli. Ta manjina bila je sastavljena uglavnom od ljudi, koji su svoje egzistencije osnivali više manje na teret bivše jugoslavenske države, bilo kao državni službenici, bilo kao posebna vrsta "patriota", svrstanih u četničke i slične organizacije sa raznim povlasticama na račun naroda bivše Jugoslavije. Ta pravoslavna skupina, zadojena političkom megalomanijom, kojoj nema premca, postala je avantgarda u borbi za uništenje hrvatske državne misli. U dvadeset godina obstanka veliko-srbske Jugoslavije provodio se iz Beograda smišljeni nacrt, da se hrvatski narod sustavnim slabljenjem na njegovu starodrevnom narodnostnom području učini najprije nesposobnim za odpor velikosrpskoj državnoj misli, a zatim podpuno nemoćnim obnoviti svoju vlastitu državu. Smišljenim naseljivanjem Srba u sjeveroiztočnoj Hrvatskoj, u tzv. slavonskoj Hrvatskoj, pokušalo se pomaknuti hrvatsku narodnostnu granicu daleko na zapad.

Preko šestdeset tisuća Srba nasilno je ubačeno na hrvatsko zemljište triju starih slavonskoh županija. Sve hrvatske krajeve, a najviše područje slavonske Hrvatske te BiH, upravo je sa istim ciljem preplavilo srbsko činovničtvo od najvišeg do najnižeg. Ista politika provodila se i uvlačenjem Srba u priradna poduzeća u Hrvatskoj. To je išlo tako daleko, da je bilo ozbiljnih Srba, koji su se pitali, u kakvom bi se položaju našla Srbija, kad bi nestalo Jugoslavije i Srbija sa svojim predratnim granicama morala primiti na vlastiti teret tako ogroman broj ljudi odviklih od rada i pravog zanimanja. Kako je bila velika ta nezasitnost u širenju moći srbijanaca na području Jugoslavije – u kojoj su oni inače bili manjina-svjedokom su srbski hramovi podizani i u samoj Štajerskoj, gdje pravoslavnih osim činovnika i oružnika uobće nije bilo!

POZIV I ULOGA JUGOSLAVIJE U VERSAILLESKOM POREDKU

Jugoslavija je bila stvorena da bude važan činbenik čuvanja Versailleskog poredka i englezko-francuzkog političkog i vojnog sustava u Europi. Posebna je njezina zadaća bila da bude jaka brana oslobođenju i pravednom razvitku njemačkog naroda, a u isto vrieme čvrsta karika u lancu, koji je sputavao život talijanskog naroda. Tu je ulogu Jugoslavija, politički vođena isključivo iz Beograda, vršila u cielosti. Ova se politika podudarala i s težnjom, da se Jugoslavija, koja je u zbilji bila proširena Srbija, održi na životu,

a time i prema naravnim snagama nerazmjerni utjecaj srbstva na ovom izvanredno važnom i prostorno znatnom dielu kontinenta. Razumljivo je i nepobitna činjenica, da je ta osnovna politika Beograda bila stalna i nepokolebiva. Kratkotrajno skretanje od ove politike bilo je samo prividno.Sve srbske političke stranke, a uz njih i Srbska pravoslavna crkva, odgajale su srbski narod u smislu gornjeg obćeg političkog pravca. Naslanjajući se na slučajno sretni izhod Prvog svietskog rata za njega te crpeći krivu pouku i zaključke iz njega, srbski je narod pod utjecajem svih ovih čnbenika izgubio zdravo gledanje na svoj vlastiti probitak i na veliku evoluciju u Europi i svietu. Srbski je narod pod uplivom tih struja izgubio ravnotežu u ocjeni granica svoga poziva i svoje snage, a židovstvo i slobodno zidarstvo, te od njih odvisno novinstvo i ostala sredstva promičbe, prikovala su ga uz tabor neprijatelja Europe i neprimirljivih protivnika mirne europske političke i družtvovne evolucije, koju je nezaustavno stvarao duh vremena. Među srbijanskom inteligencijom bio je upravo tragično malen broj ljudi, koji su se nešto razlikovali od cjeline u gledanju na tok stvari i nastojali barem politikom "dobivanja vremena" spasiti i očuvati narod i tekovine iz rata god. 1914.-1918.

Generalski prevrat u Beogradu koncem ožujka 1941. bio je izražaj pretežnog razpoloženja i opredjeljenja srbstva. Ono je preotelo maha, ma da je politički položaj bio u protivnosti s njime. U Simovićevom je prevratu za tili čas izbrisano jedno prividno skretanje s obće linije vanjske politike Srbije, zacrtane u početku 19.stoljeća, politike, koje je oštrica bila uperena protiv srednje Europe, što više protiv svih susjeda Srbije uobće. Dugo vremena ima ta politika Srbije gotovo izključivi naslon na pravoslavnu Rusiju služeći njezinim ciljevima u jugoiztočnoj Europi. U ravnoj liniji te politike planula je prva iskra u europskom, odnosno svietskom ratu godine 1914. Uoči izvršenja obveze prema Velikoj Britaniji, jedinoj preostaloj zaštitnici Versailleskog poredka, politika Beograda upire oči u Moskvu. U Beogradu se grozničavo radilo, da se sklopi vojnički savez sa Sovjetskom unijom. To je bilo nagonsko oživljavanje jedne stare veze, kojoj ni promjena stanja u Rusiji god.1917., stvorena boljševičkom revolucijom, nije mogla zadati smrtni udarac. Samo tako možemo razumjeti, zašto je i Srbska pravoslavna crkva rukama i nogama radila u istom pravcu, ma da je boljševička revolucija uništila pravoslavnu crkvu na području velike eurazijske države.

BOLJŠEVIZIRANJE SRBIJE POSLIJE SVJETSKOG RATA

U samoj Srbiji, napose u Beogradu, bio je već nekoliko godina prije propasti Jugoslavije veoma jak komunistički pokret. U jednoj sredini, u kojoj znatnom broju ljudi nije bila obća odlika marljivost i radinost, već je život tekao u znaku stvaranja samo najnuždnijih životnih potreba, bezplodnom politiziranju i svakovrstnom iživljavanju u historijskom romanticizmu; u sredini, u kojoj je pod utjecajem srbskog pravoslavlja, – koje je odavno više politička nego crkvena organizacija (za razliku od ostalog pravoslavlja) – stvorena duboka veza s Rusijom, – bilo je veoma plodno tlo za širenje "bosjačke" komunističke misli to više, što vodeći intelektualni sloj Srbije nije bio sposoban za nikakvo kulturno stvaranje, dok je internacionalni kapital i građanski sloj Srbije gospodarski izkorišćivao najšire slojeve možda više nego igdje drugdje. Napokon ne valja smetnuti s uma, da je i doba Osmanlija u Srbiji ostavilo dubokog traga. Tako se iz mnogostrukih razloga u znatnom dielu srbskog naroda stvorio poseban mentalitet, koji je pokazivao nestaloženost. Podržavanju tog mentaliteta davao je Beograd od 1918.-1941. dovoljno hrane. Izopačeni javni i politički život pogodovao je boljševiziranju Srbije. Tako je primjerice srbska sveučilišna mladež uoči propasti Jugosalvije posvema pod utjecajem Moskve. Eto, takva je bila Srbija, kada je Jugoslaviju gurnula u rat protiv Europe. Nema prema tome ništa nejasnog u držanju jednog diela srbskog naroda prema hrvatskom narodu i njegovoj obnovljenoj državi. Ni poslije težkog izkustva u travnju godine 1941. znatan dio srbskog naroda nije umio svoje držanje prilagoditi novim prilikama.

HRVATSKA I HRVATSKI NAROD U TABORU EUROPE

Nasuprot toj i takvoj Srbiji, tom i takvom odgojenom i opriedeiljenom srbstvu, nalazio se hrvatski narod, vjeran svojoj srednje-europskoj pripadnosti i duhovnom sklopu, i u sve vrieme Jugoslavije, vodeći borbu protiv nje, a za svoju vlastitu državu – u borbi protiv Versillesa, stojeći od prvih dana nesretno završenog rata 1918. na strani onih snaga u Europi, koje se kao ni on, nisu mogle pomiriti sa stvorenim nepodnošljivim i nepravednim poredkom. Doživjevši već u prvim godinama poslije rata svoj nacionalni i družtvovni preporod pod vodstvom svoga vođe Stjepana Radića hrvatski je narod u snažnom nastupu dviju velikih europskih revolucija, fašističke i nacionalsocijalističke, posvema sazreo, da im pod

vodstvom vođe revolucionarnog Ustaškog pokreta Poglavnika dra.Ante Pavelića stane uz bok sa svim posljedicama te odluke, uvjeren u presudnu ulogu obih revolucija, uz koje je sazrievala i ustaška – za sretnu budućnost čovječanstva i svoju vlastitu. Hrvatski narod ulazi sviestan u godinu 1941. premda je Beograd poduzimao sve, da ga odvuče na svoju stazu. Jedno od sredstava Beograda da oslabi i slomi pohod hrvatskog naroda za njegovu slobodu bilo je podupiranje komunističke promičbe u Hrvatskoj. Unatoč tome, što je ona tekla uporedo s osiromašivanjem hrvatskog naroda, unatoč težkim gospodarstvenim prilikama hrvatskog svieta na selu u istom razdoblju, i premda je hrvatski narod morao zbog posve ranodušnog držanja beogradskih vlada sabiranjem živežnih namirnica spašavati pojedine svoje krajeve od gladi, tako Hercegovinu – nije ni među najsiromašnijim hrvatskim stanovništvom na selu ni u gradu, čak ni u godinama najveće svjetske gospodarske krize, komunistička promičba mogla naći željenog tla. To se vidjelo i u sudbonosnoj godini 1941., napose u ratu između osovinskih velevlasti i Jugoslavije. Nigdje za vrieme ovog rata nije na hrvatskom dielu bivše Jugoslavije iz hrvatske ruke izpaljena ni jedna puška na vojnike savezničkih naroda Njemačke i Italije ili dignuta ruka na pripadnike njemačke narodnostne skupine. Naprotiv, hrvatski je narod, koliko je samo mogao, zaštićivao pripadnike velikih savezničkih naroda od srbskih oružanih bandi.

SRBSTVO POSLIJE SLOMA JUGOSLAVIJE

Vojnički stroj Jugoslavije razpao se ne pokazavši nikakve odporne, kamo li udarne snage. Paralizirao ga je hrvatski narod. Tako su se u onim danima kratkotrajnog rata protiv Jugoslavije otvorile oči cielome svietu. Jugoslavija se odjednom pokazala nemogućom državnom tvorevinom, srbski dio poražene i raztepene jugoslavenske vojske većinom se predao, ali je znatan dio potražio utočište u brdovitim šumskim predjelima Srbije, Crne Gore te BiH, razpršen u veće ili manje skupine.

Nije to bio samo bieg od zarobljeničtva!

Ne, već se pristupilo izvođenju nacrta smišljenog prije rata. Vojnički krugovi Beograda predviđali su guerliski rat protiv Njemačke i Italije. Unapried spremljeni četnički odjeli imali su u tom ratu izvršiti glavnu zadaću. Jednom dielu pravoslavnog stanovništva, o kome je već bilo rieči, dalo se prije rata oružje u tu svrhu. Stvorena su tajna skladišta oružja i ratnog tvoriva u raznim predjelima Srbije, Crne Gore i BiH. Spomenute vojničke i četničke skupine povukle su se u šumovita brda s podpunom ratnom opremom. To je oružje imalo biti upotriebljeno za borbu protiv osovinskih vojničkih posada s ciljem, da se po mogućnosti što veći dio državnog područja bivše Jugoslavije kroz sve vrieme rata Osovine protiv Anglosasa i Sovjetske unije-za koju su vjerovali da će ući u rat protiv Osovine-drži u nesređenom stanju i učini gospodarstveno podpuno bezkoristnim za veliku borbu protiv Europe. U vidu se imalo podpuno ukočenje važnih prometnih veza, koje prolaze kroz područja bivše Jugoslavije, a spajaju Srednju i Jugoiztočnu Europu.

Na čelo odmetničke akcije, koju su započeli nezarobljeni ostatci bivše srbske vojske, stupio je po odredbi pobjegle Simovićeve vlade srbski častnik Draža Mihajlović, koga je bivši kralj Petar iz Londona imenovao generalom i "ministrom vojske". Ciljevi i zadatak Mihajlovića bili su jasni od početka. On sam govori o njima u jednom izvješću, u kojem je njegova "Vrhovna komanda" prikazala politički i vojnički razvoj u Srbiji od sloma Jugoslavije do konca veljače 1942. Sadržaj toga izvješća važan je za inozemnu javnost kao dokazalo o učešću Draže Mihajlovića i njegovih naoružanih vojničkih i četničkih odjela u borbama protiv NDH na području BiH.

Glavne misli ovog izvješća objavio je u izvadku slovenski list "Pobratim", letnik II.,številka 5. i u njemu se veli:
"*U Beogradu ugušeni odpor prenio se je na pokrajinu. Po planinama su se počele okupljati oružane skupine. To su bile jedinice bivše četničke organizacije i skupine redovite jugoslavenske vojske. Nastupale su također i bande pobjeglih kažnjenika, koje su počinjale prava zločinstva. Protiv tih bandi počele su sve skupine borbu i uglavnom ih iztriebile. Sve šumske skupine dielile su se uglavnom u dvie: u četničko-vojničku i partizansku skupinu. Četničko-vojničko gibanje počelo je neposredno poslije sloma, dok su partizani aktivnije stupili u borbu tek poslije 22. lipnja. U Srbiji samoj četnici su se ograničavali na organizacijski posao, dok su djelovanje prenieli u Bosnu i Sandžak te zapoečli borbu s okupatorima….*

Draža Mihajlović je do danas organizacijski povezao cjelokupno područje Jugoslavije i skupio sve četničko-vojničke elemente, koji su bili protiv suradnje s okupatorskim vlastima. Uslied položaja,u kojem je bio srpski narod, odklanjao je MIhajlović vojničke podhvate u samoj Srbiji, jer nije bilo izgleda za uspjeh,i jer se srbsko područje nije nalazilo u takvom položaju, da bi neprijateljski gubitci bili dovoljna protuteža za krv, koja bi se plaćala za takav ustanak. Na srbskom području nisu bile niti gospodarske, niti industrijske baze Osovine, niti su tekle komunikacije prema iztočnoj fronti. Zato je Mihajlović nastavljao djelotvornim pothvatima u Bosni i Sandžaku. U Srbiji je pak trebao mir, jer je ona bila zaleđe za operativne odjele u Bosni. Koncem kolovoza počelo je vodstvo partizana bez obzira na suglasnost skupina, koje su bile u borbi s okupatorima, i bez obzira na razpoloženje naroda na vlastitu ruku ustankom u zapadnoj Srbiji. Mihajloviću je bilo nemoguće da ostane po strani odnosno da uguši ustanak, započet u nepravom trenu, jer je smatrao svakoga koji je u borbi s okupatorima prirodnim saveznikom. No partizani su počeli svuda razbijati Mihajlovićeve organizacije. Da bi svoje ljude zaštitio i osigurao pučanstvo od partizanskog nasilja, odlučio se Mihajlović za akciju. Već prije je bio sklopio sporazum s vodstvom partizana glede vodstva akcija i uprave zaposjednutog područja, glede pliena i organiziranja pučanstva, da se opredieli za jedne ili druge.”

Obje skupine odmetnika u Srbiji, međusobno povezane, usredotočile su svoju vojničku djelatnost u bosansko-hercegovački dio Hrvatske sa svrhom, da jednim potezom pogode i Osovinu i NDH.

OSTATCI SRBSKE VOJSKE POČINJU S NAPADAJIMA NA HRVATSKU DRŽAVU

U prvotnom planu srbskih odmetnika o guerilskom ratu protiv njemačkih i talijanskih posada bila je jedna velika pogrješka. Protivno očekivanju vodećih srbskih vojničkih i političkih krugova uzkrsnula je snagom Hrvatskog ustaškog pokreta pod vodstvom Poglavnika i privolom i podporom Italije i Njemačke a u duhu novog europskog poredka – Nezavisna Dražava Hrvatska. U biesu koji ih je obuzeo, odmetnici su izvršili prve zvjerske čine protiv hrvatskog stanovništva u jugoiztočnoj Hrvatskoj. Dana 13.,14. i 15. travnja 1941. izkaljen je taj bies u obćini Čapljina u selima Ilići i Cim, kotar Mostar, gdje su 15.travnja zapalili domove osamdesetpet hrvatskih seljaka. (O tim se zlodjelima iznose dokazala u ovoj knjizi).

Uz brojne Hrvate, koji su pali žrtvom srbske soldateske u samom ratu protiv Jugoslavije, među prvim žrtvama bila su spomenutih dana dvadesetpetorica seljaka Hrvata iz sela Struga, Čapljine, Grabovine, Čelejva, Radičića, Međugorja, Gabele, Trebižata, Gradca, Domanovića i Plješivca, u obćini Čapljina. Napadnuto je iznenada i iz busije mirno hrvatsko stanovništvo, dok se nalazilo na radu. Napadaji su izvršeni točno prema uputama, koje je za četničko djelovanje u miru i ratu izradio još u početku ovog stoljeća tadašnji srbski stožer.

Naglašujemo već od prvog dana svog obstanka našla se NDH, njezine oružane snage i hrvatsko stanovništvo u obrani od ostataka velikosrbske vojničke organizacije u gorovitim i šumskim predjelima jugoiztočnog diela države. Tu istinu ne može oboriti nitko, a ovdje se ističe samo zbog sustavne lažne promičbe iz Londona i Moskve, prema kojoj su zločinački izgredi četničko-komunističkih bandi bili posljedica tobožnjeg napadaja hrvatskog stanovništva i vlasti na život i imovinu onog sloja pravoslavnog stanovništva u jugoiztočnoj Hrvatskoj, koji je u vrieme Jugoslavije nastupao pod srbskim imenom. Kao ovdje, tako i svagdje drugdje, nastupale su hrvatske oružane snage samo i u toliko, gdje je bilo potrebno uzpostaviti red i sigurnost i nuždno izvršiti represalije protiv zločinačkih skupina, koje su udarale na najviši državni i narodni interes. Raztrkanim skupinama bivše jugoslavenske vojske, koje su imale zadatak napadati iz busije savezničke snage u Srbiji i Crnoj Gori, a poslije 10.travnja 1941. i na području NDH, pridružila se još jedna vrsta odmetnika: u NDH bio je u trenu njezina osnutka velik broj Srba, koji su zauzimali razne položaje u bivšoj upravi, Srba, koji su se u vrieme bivše države težko ogriešili o hrvatski narod. Oni su mrzili sve što je hrvatsko, i od prvog dana bili nepomirljivi neprijatelji hrvatske narodne države. Oni su zbog svog osjećaja i svojih prijašnjih zlodjela prema Hrvatima katolicima i muslimanima bili sviestni da gube te položaje.

Zaista nema države na svietu, nema ni jednog naroda, koji bi u svojoj upravi mogao ma i jednog časa trpjeti zaklete neprijatelje države i naroda. Nu još prije nego je hrvatska država uobće mogla pristupiti uklanjanju ovog nepoželjnog diela upravnog stroja, odmetnuli su se ti Srbi u šume u redove raztrkanih

vojničkih skupina nezarobljenog i nerazoružanog ostatka srbske vojske na području BiH. Odmetnicima se nadalje pridružio znatan broj Židova, sviestnih, da je u Ustaškoj Hrvatskoj minulo njihovo vrieme izrabljivanja hrvatskog naroda i svaka mogućnost njihove sustavne promičbe, koju su godinama provodili protiv životnih probitaka hrvatskog naroda i obće europske stvari prema želji Beograda, Londona i Moskve. Odmetnicima su prebjegli i oni Srbi pojedinci, koji su u Hrvatskoj provodili komunističku proičbu, jer je i njima bilo jasno da njihova djelatnost u Ustaškoj Hrvatskoj ne može biti slobodna.

POMOĆ ODMETNICIMA IZ SRBIJE I CRNE GORE

Daljnji priliv odmetničkom taboru u jugoiztočnoj Hrvatskoj dolazio je od neprijatelja novoga poredka iz Srbije i Crne Gore.

U posjedu su hrvatske državne vlade dokazala, da je priliv iz Srbije i CG u drugoj polovici godine 1941. i u prvim mjesecima god. 1942. – dok granica na Drini prema Srbiji i granica prema CG, nije bila dovoljno zaštićena – imao odlučnu ulogu u odmetničkoj djelatnosti. Još je veoma važna ova činjenica: odmetnici na području Hrvatske dobivali su stalno pomoć u oružju i streljivu iz skladišta u Srbiji, s kojima su razpolagali srbijanski odmetnici pod vodstvom srbijanskog častnika Draže Mihajlovića i srbijanski komunisti, te iz jednog drugog srbijanskog vrela. To je omogućilo da su četnici-komunisti bili kadri u tolikoj mjeri uznemiravati jedan dio hrvatske države i tako dugo pružati odpor. Za potvrdu tome iznosimo izkaz zarobljenog "partizana" Veljka Irića iz Užica u Srbiji, kojega su hrvatske oružane snage zarobile u borbama s "partizanima" kod Rogatice početkom travnja 1942.

Ovaj "partizan" izjavio je pred zapovjedničtvom Vojne krajine u Sarajevu ovo:
"Prije četiri mjeseca bio sam na svom imanju u selu Staparima kod Užica. U to vrieme bili su Niemci u Užicama. Jednog dana Niemci su se povukli iz Užica i otišli prema Valjevu i Čačku. Odmah iza njih došao je u Užice vojvoda četnički Đokić i održao govor pred skupom, koji se okupio. U to vrieme u Užicama je bilo oko četrdeset vagona municije. Sutradan je Đokić uzeo petnaest sanduka municije i iz Narodne banke oko 4 000 000. dinara i podielio svojim vojnicima, kojih je imao sa sobom oko 150. i otišao u pravcu Višegrada (pogranično hrvatsko mjesto na Drini). Odmah iza njegovog odlazka došli su u Užice partizani iz Zlatibora, Krčabora i Jelove gore. Bilo ih je oko 300. i uzpostavili su svoju vlast. Dva dana poslije dolazka partizana Niemci su u Užicama bombardirali sa "Štukama" municiju, koja je ostala, i fabriku oružja. Poslije bombardiranja one mašine, koje su ostale, radnici su sklonili u trezor Narodne banke i počeli izrdom pušaka. Radnici su za 48. sati izbacivali po 300. do 400. pušaka. Ovo oružje koje su izrađivali, i municiju koju su također izrađivali, slali su po selima, a također su slali i Čiči (vođi partizana) na Romaniji (gorski masiv na području Sarajeva). Partizani su ostali u Užicama dva mjeseca i kada su Niemci ponovo uzeli Užice, mi smo se razturili na razne strane. Ja sam sa dva druga otišao preko Zlatibora i prebacio se u Sandžak u selo Radojnu. Tu se prikupilo više nas iz Užica i tu se formirao užički bataljun. Bataljun je imao tri čete, svaka po 45.-50. ljudi. U Novoj Varoši i okolici ostali smo oko mjesec dana, kada su tamo naišli Pećančevi četnici i otjerali nas. Onda smo se mi prebacili preko Priboja i Pljevlja u Čajniče (Čajniče i niže spominjanja mjesta nalaze se u Hrvatskoj). U Čajniču je izvršena mobilizacija i formirana je druga proleterska brigada. Brigada je imala 4.bataljuna. Poslije formiranja ciela je brigada otišla u Goražde, iz Goražda u Ustipraču, a odatle u Borike. Odanle smo otišli u selo Miliće, a odanle u Srebrenicu, poslije u Bratunac, a odanle u Vlasenicu. Pošto nismo naišli na četnike kapetana Račića, otišli smo u selo Rabar u Podromaniji. Tu smo ostali tri dana i odanle smo otišli prema Grivcima u Rogaticu, gdje sam zarobljen. Za vrieme ovoga **** nismo vidjeli nikakve borbe niti smo se s kime sretali. Kod Žljebova su Crnogorci vodili borbu s Hrvatima i tu su imali oko 150. žrtava. Pred sam napadaj na Rogaticu sakupili su nas na jedno brdo i rekli nam: "Sada vršimo napadaj na Rogaticu". Ja sam ranjen u samom početku napadaja i sakrio sam se pod automobil. Tu sam ostao do jutra. Kad sam ja ranjen, odmah pred mnom je ranjen još jedan drug u ruku. Kada smo krenuli u napad, bili smo dočekani strahovitom vatrom i uvjeren sam po svemu kako se odigralo, da je bilo oko 30. žrtava s naše strane."
Dalje je zarobljeni partizan Veljko Irić rekao kako su čuli da se kod Han Pieska nalazi šumadijski bataljon, a kod Žlijebova crnogorski.

Time su obuhvaćeni mnogostruki izvori, iz kojih je srbsko odmetničtvo crpilo svoju snagu protiv NDH. Obilježje i obseg pomoći, koju su odmetnici imali iz Srbije, ocrtat će se, kada za to bude nastupilo

vrieme. Ogromna većina pravoslavnog stanovničtva, koje je inače manjina u spomenutim poviestnim hrvatskim pokrajinama, držala se mirno nakon propasti Jugoslavije pristupivši radu. Kasnije se stanovit postotak tog stanovničtva zaveden od srbskih popova i teroriziran te smućivan od odmetnika na sve moguće načine, njima pridružio. Ta se pojava primietila jače, kada je započeo rat Europe protiv Sovjetske unije. Širenjem najglupljih izmišljotina o toku i razvitku toga rata uspjelo je odmetnicima tu i tamo, posluž領ivši se i najoštrijim prijetnjama, stanovit broj do tada mirnih pravoslavaca predobiti na svoju stranu. U krajevima udaljenim od upravnih središta, u zabitnim selima bez brzoglasnih veza, krugovala i pošte, među stanovničtvom, koje nije bilo u stanju pratiti razvitak događaja u svietu, nije nikakvo čudo što se našlo ljudi, koji su povjerovali da se boljševičke vojske pregazivši Rumunjsku i Madžarsku nalaze već u Srbiji i NDH, a da su i na pohodu u Berlin.

Ali ovdje valja naglasiti još neke činjenice, koje su imale osobit utjecaj na držanje odmetnika. To su u prvom redu promičba neprijatelja Europe, te pomoć u oružju i novcu koje su odmetnici dobivali iz inozemstva. Ciela Europa bila je kroz ovo vrieme od nestanka Jugoslavije svjedokom jedne sustavne, zločinački neodgovorne promičbe Londona, Washingtona i Moskve, koja je išla za time, da se srbski čovjek ne pomiri s idejom nove Europe i ne pristupi mirnom stvaralačkom radu. U tome se London i Moskva upravo natjecali. Gotovo svako izdanje na londonskom ili moskovskom krugovalu u ovih godinu dana nije bilo ništa drugo nego poticanje Srba u Srbiji i odmetnika na području NDH na sve moguće zločine. U podpunoj odsutnosti osjećaja odgovornosti nije bilo nikakve razlike između onih srbskih bjegunaca političara u Londonu, koji su srbski narod bacili u nesreću, i onih boljševičkih govornika na moskovskom krugovalu, kod kojih nikada nije bilo ni najmanjeg obzira prema sudbini cielih naroda. I sam razkralj Petar nije zaostajao u tom nerazumnom djelovanju od svoje okoline, koja se sastoji od političara plaćenih od Engleza i Židova. Tako je srbski čovjek u jednom vremenu, kad je trebao doći k sebi i spoznati pravi put, bio izvrgnut promičbi, koja ga je navodila na zločinačke čine, štetnije za samo srbstvo, nego za stvar nove Europe.

MOSKVA, LONDON I WASHINGTON POZIVAJU SRBE NA GUERILSKI RAT

Razkralj Petar i njegova “vlada” u Londonu pozivali su Srbe na guerilski rat protiv Njemačke, Italije i NDH ne samo prvih pet mejseci godine 1941. kada se već jasno pokazala luđačka strana tog stanovišta i djelatnosti, nego i kasnije. Razkralj Petar upravio je primjerice 1.listopada 1941. preko londonskog krugovala poziv srbskom narodu na ustanak. Izvršitelj njegovih naloga u Srbiji Draža Mihajlović umnožio je razkraljev poziv kao letak.

Odlomak toga letka glasi(u prijevodu):
“Vaš vladar,za koga položiste častnu zakletvu, poziva vas preko svojih velikih boraca koji se nisu sramotno predali i koji se nalaze u našim šumama:Na oružje! U borbi kidajte lance robstva, dok vas nisu još jače stegli, jer u skoroj budućnosti samo će imati pravo na život onaj, koji bude u ovoj borbi žrtvovao sve. Naša majka, majka svih Slavena – Rusija – vodi borbu protiv našeg vjekovnog neprijatelja boreći se zajedno s velikim englezkim i američkim narodom za spas čovječanstva i naše slobode.

Narode moj!

Svrstvavajte se u redove po selima i gradovima pod vodstvom mojih najboljih, najhrabrijih i najčestitijih ljudi, koji su sa mnom preko svojih komandanata u vezi.

U vaše redove treba da se prijave svi sposobni za borbu od 17.-60. godina starosti.

Sve one obveznike, koji od svojih kuća budu odvedeni ili budu dragovoljno otišli u neprijateljski logor, kao što je bio slučaj sa stanovitim brojem oficira i podoficira, smatrat ću izdajnicima Otačbine. Ja sam priestolje primio u doba rane mladosti, a za vrieme moga maloljetstva švrljali su ljudi po ovoj zemlji, koji su u srdce zabadali nož i meni i vama. U posljednjem trenutku oslobodismo se zlotvora, ali padosmo za kratko vrieme u robstvo, koje su nam oni pripremili. U novoj oslobođenoj Otačbini hoću ljude častne, koji će svoju vriednost i čast dokazati danas, sada i odmah borbom za slobodu.

Moja naređenja, kao i oružje, municiju i ostale potrebe za borbu dobit ćete avionima.
Na oružje!
Sinovi velikih otaca, na oružje, za slobodu, sa vjerom u Boga za čast i slobodu, a uz pomoć naših saveznika Rusa, Engleza i Amerikanaca!
U borbu protiv zajedničkog neprijatelja!
London 1.oktobra 1941.
Petar II. s.r.

Vođe odmetnika na području NDH dobivali su promičbeno gradivo iz Londona i Moskve zračnim putem, preko krugovala i zrakoplovima. S pomoću padobrana dobili su vjerojatno i znatnije količine oružja i ratnog tvoriva. U razdoblju odmetničke djelatnosti primiećeni su naime nekoliko puta neprijateljski zrakoplovi. Srbin Stevo Biljetina, rođen 1914. u Donjem Lapcu, zavičajan u Ripču, kotar Bihać, izjavio je 30.srpnja 1941. u Bihaću u zapisnik, da su se kod Kulen-Vakufa spustila padobranom desetorica boljševika iz Rusije, a s njima da je padobranima bilo spušteno i oko stotinu strojnih pušaka.
"*U nedjelju u jutro 28 srpnja ja sam vidio – izjavio je Stevo Biljetina – leteći avion nad Hrgarskom uvalom, koji je kružio jako nizko, te se nakon nekog vremena digao i otišao prema iztoku. Dne 25. srpnja vidio sam gdje su bile bačene dvie rakete, jedna crvena i jedna zelenkasta, koje su išle pravcem Javornjače i Jedovika. U subotu u jutro tj. 26. srpnja doznao sam od seljaka kako govore o raketama, koje su bile preko noći bačene, te su rekli, da su to bacili padobranci*."

Početkom veljače godine 1942. pojavio se nad Romanijom kod Sarajeva jedan englezki zrakoplov, iz kojeg su se spustili padobranima Kawen Elliot, englezki pričuvni major, star 33.god. iz Londona, William Robert Chapman, englezki vodnik, star 24.godine iz Barow in Furness, Petar Milković, narednik bivše srbske vojske, star 28.god. iz Gornjeg Daruvara i Pavle Crnjanski, pričuvni nadporučnik pilot-lovac iz Srbskog Itebeja. Oni su mislili da su se spustili u područje, gdje imaju vlast odmetnici. Međutim su pali u ruke hrvatskim vlastima i zarobljeni. Njihov je zadatak bio, da s vođama odmetnika izrade nacrte za daljnje djelatnosti većeg stila. To se jasno vidi iz pisanog naloga, koji su donijeli iz Aleksandrije, a koji doslovce glasi:

1.**Dostaviti Vrhovnoj komandi podatke o**:
a) približnom brojnom stanju okupatorskih trupa,imena njihovih jedinica i komandanata,smještaju trupa i vojničkih magacina
b) moralu oficira i vojnika okupatorskih trupa
v) koji su objekti čuvani stražama i u kojoj jačini
g) kojima se aerodromima služe; približno brojno stanje aviona
đ) sedišta bojnih komanda i štabova
e) brojno stanje pomorskih jedinica, njihov smeštaj i naoružanje
ž) koje su tačke obale i ostrva, uvale, gde su smeštene obalske baterije, eventualne nove osmatračnice i minska polja
z) borjno stanje posada na pojednim ostrvima
i) položaji i jačine protuaeroplanskih baterija
j) bojno stanje i smeštaj partijskih naoružanih jedinica okupatorskih vlasti
k) spisak industrije, koja radi za neprijateljski vojni aparat

2.**Dostaviti Vrhovnoj komandi podatke o**:
a) približnom brojnom stanju i smeštaju trupa hrvatske vojske i naoružanih ustaških organizacija
b) o raspoloženju i moralu tih trupa
v) odnos vojske prema partijskim formacijama i ustaških vlasti uopšte i pre
g) u kojoj se meri upotrebljava vojska za akcije čišćenja na teritoriju Hrvatske
d) ostale podatke u vezi s hrvatskom vojskom kao pod 1.

3.**Dostaviti spiskove aktivnih i rezervnih oficira**, osobito pomorskih koji su prešli u hrvatsku vojsku ili u neprijateljske redove (nabaviti po mogućnosti Službeni list HV)

4.**Dostaviti spisak lica**, koja su se stavila na raspolaganje okupatorskim vlastima

5.**Spisak oficira, koji su se stavili na raspoloženje tajnim organizacijama**. Sastaviti poseban spisak oficira na koje se može sa apsolutnom sigurnošću računati, a poseban spisak oficira koji već aktivno surađuju. Naznačiti njihove materijalne prilike.

6.**Dostaviti spisak potreba u hrani, oružju i municiji**, koje će biti najhitnije posle povlačenja okupatorskih trupa. Naznačiti i sve potrebne mere, koje će se tom prilikom morati preduzeti.

7.**Dostaviti podatke o uslovima ishrane** u pojedinim oblastima i njenim izgledima u budućnosti; rezerve.

8.**Upozoriti tajnu organizaciju da ne čini istupe prema okupatorskim vlastima**, koje bi izazvale suviše oštre represalije i time možda čak onemogučile sav tajni rad.

9.**Pristupiti organiziranju skloništa na obali i u unutrašnjosti**, gde bi se sa sigurnošću mogao smestiti dotureni materijal, oružje, municija i hrana.

10.**Dostaviti podatke o svima važnijim događajima** koji su se desili posle 6.aprila. Posebno vojničke, a posebno političko-administrativne prirode.

11.**Dostaviti podatke o svakom važnijem pokretu neprijateljskih trupa** na okupiranom području, naročito ako je u pitanju pokret na jugu i jugoistoku (Grčka,Južna Italija,Turska granica)Ovaj zadatak kojega faksimile objavljujemo, osvjetljuje također najužu povezanost djelatnosti odmetnika s Londonom i Moskvom. Ujedno nam odkriva planove, kojima se bavilo englezko vojničko vodstvo u jugoiztočnom dielu Europe. Najveća odgovornost Englezke i Sovjetske unije za sve nemile događaje, koji su se odigrali u Srbiji i na području NDH, bjelodana je i nepobitna.

ZVJERSTVA ČETNIČKO-KOMUNISTIČKIH BANDI

Vodstvo odmetnika sastojalo se od četničkih vođa, djelatnih srbskih častnika, Židova i iztaknutih komunista. Napadaji na hrvatska sela i trgovišna mjesta, na vojničke i ustaške obhodnje, na mirne prolaznike cestom te na željeznička i druga prometna sredstva i mostove vršili su se uglavnom noću, iznenada iz zasjede.Četničko-komunističkih zločinačkih napadaja u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj bilo je veoma mnogo. Jugoiztočna Hrvatska proživjela je uslied tih napadaja u prvoj godini slobodnog državnog života dane najtežih izkušenja i muka, vrieme, u kome su divljački nagoni odmetnika izpisali jezovite stranice u mnogim hrvatskim manjim ili većim naseljima. Nebrojene hrvatske obitelji pogodila je najbolnije zločinačka odmetnička ruka. Izgledalo je, kao da su se na ovom tlu povratila najmračnija vremena prošlosti Balkana….!

Ono što za sada objavljujemo o težkim časovima, što ih je morao proživjeti naš sviet, potresa iz temelja dušom svakog prosviećenog čovjeka.Hrvati, katolici i muslimani ubijani su i mučeni na grozne načine. I u paljenju njihovih domova i uništavanju imovine došle su do punog maha zločinačke osebine odmetnika. Ubijalo se često od reda sve, što je došlo pod dohvat četničko-komunističkog noža ili puške.

Ljudima bi odrezivali ili razmrskavali glave, izrezivali grkljane, vadili oči, rezali uši, nosove, ruke i noge, gulili kožu s glave i tiela, odrezivali spolne organe, djevojkama i majkama rezali grudi, i u nepojmljivom sadizmu stavljali malu djecu na odrezane grudi, nabijali na kolac i pekli na ognju, trgali im nokte sa ruku i nogu, boli ih nožem pod nokte, rezali im živo meso na rukama, podkivali tabane čavlima, nožem vadili srdca, kundačili ih do nesviesti, itd. Od zvjerskog mahnitanja odmetnika nisu bila pošteđena ni djeca. Ubijali su ih i u naručju majki. Klali su žene i djecu. Strašni događaji u selima Plošnik i Koritnik, kojih opise donosimo u dokaznom gradivu, samo su izsječak iz velikog niza bezprimjerenog krvoločtva, koja je na sebi po zlom udesu morao osjetiti hrvatski živalj! Četnici-komunisti ubijali su Hrvate i u skupinama. Žrtve bi svezali, odveli do kakve jame, ubijali nožem ili puškom i bacali u ponor. Žive ljude bacali su u zapaljene im domove, a bilo je i slučajeva, da su zakapali polužive ljude. Bilo je nekoliko primjera, kada

su, da bi drastično očitovali svoju mržnju na Njemačku, Italiju i Hrvatsku, mučenim i umorenim Hrvatima, dok su još bili živi, urezivali u tielo slovo “U”, simboličku oznaku Ustaškog pokreta, ili slovo “V”(Victoria).

Na tisuće Hrvata zadesila je strašna kob na pomenute razne načine!

Nisu štedjeli ni katoličke i muslimanske svećenike. Među žrtvama četnika-komunista nalaze se,k oliko je do sada poznato, ovi katolički svečenici:
Krešimir Barišić, župnik u Krnjeuši, kotar Bosanski Petrovac; Juraj Gospodnetić, župnik u Bosanskom Grahovu, kome su ubili i majku;
Maks Nestor, župnik u Drvaru;
Ilija Tomas, župnik u Klepcima, kotar Stolac (strašno mučen);
Anto Bakula, župnik u Gornjem Hrasnu, kotar Stolac(mučen, odrezan jezik);
Jakov Barišić, župnik u Gradačcu i Jozo Kaurinović, župnik u Priedoru.

Postradalo hrvatsko stanovništvo nije svojim držanjem dalo nikakvog povoda za zločine ove vrste. Istina, očajni i do skrajnosti uzrujani hrvatski živalj izvršio je tu i tamo represalije u mjestima, u kojima je odmetnička djelatnost imala svoju djelotvornu pomoć, no baš ti osamljeni odgovori strahovito ogorčenog hrvatskog puka na neopisive zločine četnika-komunista dokazuju, da je hrvatski sviet sačuvao prisutnost i ravnotežu duha, iako se radilo o takvim četničko-komunističkim zločinima, koji mogu pomutiti duh i najplemenitijeg čovjeka.

Broj hrvatskih žrtava četničko-komunističkog divljanja u spomenuto vrieme ne može se za sada ni približno ustanoviti. Do ovog časa nije moguće izpitati sudbinu mnogih Hrvata muslimana i katolika, koji su nestali prigodom napadaja na njihova naselja. Ni približno točan popis žrtava nije moguć, jer su mnogi ranjenici kasnije podlegli ranama sklonivši se u razna mjesta, pa o njima nema podataka. I hrvatska oružana snaga imala je u borbama s komunističko-četničkim bandama svoje gubitke. Nebrojene obhodnje hrvatskih domobrana i ustaških postrojbi bile su napadnute iz busije i masakrirane, a napose častnici hrvatskog domobranstva. Na desetke tisuća Hrvata izgubilo je život!Hrvatske državne vlasti, jer nisu imale na razpolaganju dovoljno oružja, nisu mogle u mnogim mjestima pravodobno pružiti dovoljnu pomoć napadnutim hrvatskim selima. Zbog toga su mnoga od njih težko stradala. Iz brojnih su sela dolazile neprestane molbe za pomoć. U tom pogledu značajno je i potresno pismo, koje je pokojni Reis ul ulema Fehim Spaho upravio maršalu Slavku Kvaterniku 6.prosinca 1941.

To pismo glasi:
“*Dne 3.prosinca ov.god. došlo je otprilike 150. muslimanskih bjegunaca iz kotareva Rogatica, Vlasenica i Sarajevo do mene kao svome vjerskom poglavaru, da zamole pomoć u njihovom zdvojnom položaju. Oni su doveli svoja dva druga, koji su istom nedavno mogli pobjeći iz kotara Rogatica, koji je bio pod komunističko-četničkom vladanju.*

Oni su kod mene stavili u zapisnik ovo:
Živjeli smo gotovo mjesec i pol pod upravom komunističko-četničkih bandi. Uspjelo nam je da 24. studenog ov.god. pobjegnemo preko Goražda, Foče, Nevesinja i Mostara u Sarajevo. U tih mjesec i pol dana zapalili su četnici 71.selo u kotaru Rogatica (ona se navode imenično), koja leže u občinama Boriki, Sokolovići, Žepča, Dup i Tetinjsko. Također i u drugim občinama kotara Rogatica spaljena su mnoga sela. Paleži, umorstva i pljačkanje traju i dalje u tim područjima. Paljenje sela usliedilo je na taj način, da je stanovništvo sela bilo zatovreno u kuće, a ove su nakon toga zapaljene. Osim toga traje i dalje i drugačija ubijanje u masama djece, žena i staraca. U selu Kalimanići(občina Sokolovići) zaklano je najednom 12.osoba, među njima 80-godišnji starac Mehaga Hajdarević. Umorstva se vrše na najstrašniji način. Režu se nosovi, vade oči, ženama i djevojkama režu dojke, trudnim ženama režu trbuhe, itd. U bolnici u Rogatici umoreno je od četnika 300.ranjenika i bolesnika. Pri ubijanju muslimana dovikuju im četnici: “Gdje su sada Hrvati i vaš Pavelić, zovite sada Hitlera neka vam sada pomogne!”. Ne poštuje se ni čast naših matera, sestara i kćeri, već komunističko-četničke bande oskvrnjuju muslimanske djevojke i žene. Molim vas, ekselencijo, od sveg srdca, da svoje dobro i plemenito srdce otvorite za siromašne

patnike i poduzmete sve, da ih što prije spasite i da njihova sela što skorije konačno očistite od komunističko-četničkih bandi."

Unatoč tim vrlo brojinim napadajima na živote i imovinu državljana NDH i njezinu oružanu snagu hrvatske su državne vlasti pokazale u tom cielom razdoblju izvanrednu strpljivost. Odmetnici su u više navrata pozivani, da prestanu s težkim nasiljima i bezizglednim nastojanjima, da jedan dio hrvatskog državnog područja održe u stanju obće nesigurnosti, nu kroz punih osma mjeseci gotovo bez svakog odziva. Zločinačka promičba Londona i Moskve imala je svoje uspjehe! To međutim nije bio slučaj samo u Hrvatskoj, nego i u Srbiji i CG. Potrebno je svrnuti časkom pogled na sve ono, što se u isto vrieme događalo u Srbiji, da se shvati ono duhovno stanje četnika-komunista ,koja je zaista po svom obilježju bilo najbliže ludilu.

HARAČENJE ODMETNIKA PO SRBIJI

Kakvo je duhovno stanje znatnog diela srbskog naroda bilo nakon poraza doživljenog u ratu s Njemačkom, Italijom i Hrvatskom, osvietljeno je dovoljno u prikazima srbijanskog novinstva i beogradskog krugovala. Suvišan je prema tome svaki hrvatski prikaz. Posve je dovoljno, da se pročita proglas, koji je vojvoda srbijanskih četnika, bivši vrhovni zapovjednik četničkih odjela u Jugoslaviji, Kosta Pećanac, upravio 27.kolovoza 1941. narodu Srbije ako se želi dobiti slika tog nesređenog i bolestnog stanja srbijanske duše.

Već nam prve rečenice toga proglasa kažu sve:
"Iz svih krajeva naše namučene zemlje svakodnevno dobijamo tužne viesti. Neodgovorni elementi ruše i pale naše domove, ubijaju i ono malo Srba, što nam još u životu ostade. Pljačke na sve strane. Siluju naše kćeri i naše žene: Sve to čine pod svetim imenom srbskih četnika, na čijem čelu ja stojim. Kaljaju nam obraz i častno ime živih i mrtvih četnika".Srbijanac protiv Srbijanca, kao da su zakleti neprijatelji! Isto takav sviet nastupio je u središnjem i jugoiztočnom dielu NDH samo s jednom razlikom, što su ovdje žrtve odmetničkih skupina Hrvati, prema kojima su odmetnci njegovali izkonsku mržnju, a najjaču od vremena, kada je ustankom hrvatskog naroda u velikoj mjeri olakšano savezničkim vojskama da s malo žrtava raztepu srbsku oružanu silu i sa europske karte izbrišu posljednju versaillesku državnu tvorbu. Ova knjiga pruža dokaze za to i iz pera samih odmetnika. Ta dokazala niču i dolaze u ruke hrvatskih vlasti, kada u odmetničkom taboru izbiše najprije oštri sukobi, a zatim borbe, kada četničko-komunističke bande počinju triebiti vlastite redove boreći se za vodstvo i plien. Odprilike do konca rujna 1941. surađuju četnici i komunisti u Srbiji, pojačani bivšim robijašima, složno protiv pobjedničke okupacione vojske, protiv Srba koi nijesu htjeli sudjelovati u bezsmislenom četnikovanju, i protiv Srba koji su pristupili suradnji s njemačkim vojničkim vlastima. Premda pod odvojenim vodstvima odmetnici su izmiešali svoje redove i prelazeći preko "ideoložkih" razlika i opreka te konačnih posebnih ciljeva išli zajedno. "Srbski boljševizam" – to bi zaista bila najbolja oznaka ovog razdoblja njihove djelatnosti u Srbiji i u Hrvatskoj. To se očituje i u emblemima, pod kojima nastupaju: srbska narodna zastava s crvenom zviezdom, četnička kapa s crvenom zviezdom, te lozinka : "Živio kralj Petar, živio Staljin!" i slično. Na hrvatskom području ima ta suradnja četnika i komunista nešto duži viek, jer je obje skupine osim mržnje na osovinske velevlasti vezala i snažna mržnja na hrvatski narod i državu.

RAZKOL U TABORU ODMETNIKA I NJIHOVO MEĐUSOBNO UBIJANJE

Koncem 1941. izbijaju prvi sukobi među četnicima i komunistima u Hrvatskoj. Oni međusobno krvavo obračunavaju. Izrazito boljševičko-anarhistički odmetnici, koji su sebi dali ime "partizani", pristupili su suglasno s uputama iz Moskve uklanjanju onih odmetničkih prvaka, koji su pristajali uz Dražu Mihajlovića (njegov stožer imao je sjedište u Ravnoj Gori u Srbiji), predstavnika srbske "vlade" u Londonu. Krvavo razčišćavanje u taboru odmetnika svršilo je uglavnom u korist "partizana". Naime, njihove su lozinke bile privlačnije za većinu odmetnika zbog sklonosti Srba prema Moskvi i boljševizmu. Vjerojatno je na izhod ovakvog razvitka imalo jak utjecaj i uvjerenje većine bandita, da bi slučajna pobjeda Englezke, Amerike i Sovjetske unije nad narodima Europe značila u samoj Europi izključivo pobjedu Sovjetske unije, odnosno boljševizma. Koliko je odmetnika poginulo u ovom njihovom međusobnom uništavanju, točno se ne zna, ali se znade da je taj broj znatan. U ovom razkolu nastupaju obje skupine pred svoje sljedbenike najtežim optužbama. U njima priznaju najgora i najteža nasilja nad

hrvatskim pučanstvom i potvrđuju obstojnost prvotnog zajedničkog nacrta, da onemoguće izgradnju NDH. Nepobitno uglavljene zločinačke osebine odmetnika ocrtane su u mnogo letaka, u kojima se međusobno napadaju. U tom pogledu značajan je letak "partizanskog" vodstva pod naslovom "Zašto se bore partizani u Bosni i Hercegovini".

U tom se letku veli među ostalim:
"*Neki oficiri vođe četnika -veli se u letku- nijesu iskreno surađivali s partizanima, nego su išli za pljačkom….Dok su partizani vodili borbu, oni su se širili u pozadini paleći i pljačkajući"."Oni guraju srpski narod u istrebljenje muslimana". Ubijanjem od reda svih muslimana, klanjem i bacanjem u vatru žena i dece oni tjeraju u ustaše one muslimane koji nisu bili raspoloženi za ustaše…. Pljačkaju i ubijaju tako, da je 200. muslimana, koji su dotle u svemu pomagali partizane, otišlo u Kladanj, da se bore protiv nas i danas su postali ustaše. Zar to nije zločin protiv samog srpskog naroda? Može li biti strašnijeg zločina od toga, da se četnici, kada su muslimani iz jednog sela na položaju, za to vreme u njihovom selu poklali njihove žene, decu i mlađu braću. Bilo je četničkih jedinica, koje su neki oficiri vaspitali za pljačku tako, da su mnoge čete nesposobne za borbu, koje su pljačkale i samo srpsko stanovništvo. Baš srpsko stanovništvo u fočanskom srezu i drugim stranama ogorčeno je protiv četnika – u kojima su isprva gledali osloboditelje – zbog strahovitih zločina, koje su tamo izvršili i nad srpskim i nad muslimanskim stanovništvom, kao i zbog jezovite pustoši, koju su tamo ostavili. I takve četničke vođe kažu, da se bore protiv ustaša. Ali srpski narod želi stvarnu borbu protiv ustaša. On s prvom traži da ustaše budu uništeni, kao i svi drugi fašisti i neprijatelji*."

Veoma je značajna rezolucija, koju su "partizanski" raspoloženi pravoslavci sela Jablanice stvorili 17.siečnja 1942., koju su onda "partizani" razširili u obliku letka. Ta rezolucija glasi: "Mi najenergičnije ustajemo i protestujemo protiv svih nasilja i terorisanja, koja vrše neodgovorni četnici u našem selu. Mi smatramo nasiljem terati goloruke seljake u Navioce, da izvoze kukuruz, pa kad ovi nisu hteli ići, oduzeti im po tri metra kukuruza na silu, kundačiti ih i izvoditi na strelište, kao što je bio slučaj s Antom i Ilijom Bojićem, Danilom Jakovljevićem, Ostojom Krstićem, Dikom Milovanovićem i Neđom Tadićem. Ne slažemo se s time, da se mirna muslimanska i katolička sela pale i pljačkaju radi toga, što ta sela nisu od nas to zaslužila i što nama preti veća opasnost ukoliko se ovakova politika bude i dalje vodila. Ne slažemo se s time i najenergičnije protestujemo protiv toga, da se u naša sela dovode starci i nevina deca i na nečuven zverski način ubijaju i kolju. Također se ne slažemo sa nasilnim oduzimanjem stvari i božićnih pećenica od ljudi, koje su oni za sebe hranili. Isto tako da seljaci čuvaju četnički štab i pored seoske straže. Isto tako protestujemo protiv postavljanja novih odbora i vlasti pored već izabranog Narodnooslobodilačkog pokreta, koga je narod slobodno izabrao. Mi smatramo, da su partizani oslobodili ovaj kraj i da četnici nisu trebali ni dolaziti te tražimo da nas partizani dalje štite,pošto se ponašaju i bore kao pravi narodni borci. Mi se na kraju slažemo s poštenim četnicima a ne sa onima, koji sprovode Nedićevsku politiku izdaje".

Podpisani: Pero Janković, Marko Bojkić, Milan Tešić, Savo Janković, Branko Todić, Vasilije Janković, Cvjetan Božić, Ostoja Janković, Đoka Todić, i još 89.pravoslavnih seljaka. Citirani "partizanski" letci obtužuju zapravo i četnike i partizane, jer u razdoblju o kome je rieč, postoje svuda zajedničke komunističko-četničke bande. Ubijali su hrvatski živalj i palili hrvatska naselja uz poklike "Živio Staljin, Živio kralj Petar!". Za to ima na tisuće živih svjedoka. Drugi od citiranih letaka dokazuje samo to, da su se "partizani" tu i tamo i sami pobojali posljedica strahovitih zločina, pogovoto u krajevima, gdje su mislili nešto postići i promičbom. I kasnija djelatnost partizana opovrgava njihovu obranu. Iz proglasa, koji je vrhovni štab "partizana" upravio stanovničtvu iztočne Bosne, vidi se, da su četnici, dakako ne bez razloga, obtuživali "partizane" zbog zločina protiv hrvatskog naroda.

Tu se veli: "*I sad te propalice, kukavice, podli plačenici imaju obraza, da našim bosanskim seljacima govore, kako su oni stalno "na položaju" i u borbi, a borci proleterske brigade ostaju po pozadini, pljačkaju i ubijaju…..*"

I sami partizani priznaju da su vršili zločine, iako uviek iz promičbenih razloga vele, da su ih vršili samo u borbi s hrvatskim državnim vlastima i ustašama.

U proglasu, koji su “Partizanske novine” doniele 1.svibnja 1942., objavljeno je sliedeće: “Dne 16.travnja napale su partizanske snage ustašku posadu u Jezeranama. Borba se vodila čitav dan po ulicama mjesta, kao i na obroncima brda oko njega. Zapalili su sve zgrade, u kojima se nalazila posada. Partizani su junački jurišali sa otvorenog terena na kuće, pod najćešćom vatrom su se penjali na krovove kuća, da ih zapale benzinskim flašama. Uzpinjali su se jedan drugome na rame, da bi ih ubacili kroz prozor na narodne izdajice, spašavali iz vatre svoje ranjene drugove. “U ovom i nebrojenim drugim slučajevima napadnut je hrvatski seljački narod, jer partizani pod “izdajicama” podrazumjevaju sve protivnike njihovog programa, a takav je sav hrvatski narod.

U noći na 5.lipanj 1942. napali su partizani hrvatsko selo **Prekope** kod Gline uništivši 27. seljačkih domova. Napadaj je izvršen noću oko tri sata. I ovdje je izbio na svietlo sav duševni i moralni razvrat, koji je obilježavao bande. Nenaoružani narod napali su bacajući bombe na kuće i paleći ih polivši ih prije toga petrolejom. Ubili su i dvojicu stanovnika tog sela, kojima nije uspjelo pobjeći u polje. “Partizanske novine” od 13.svibnja 1942. izvješćuju o zločinačkom napadaju partizana na selo **Turkoviće** kod Ogulina.
Napadaj je izvršen 9.svibnja i partizanski letak opisuje ga ovako:

“Uništena je vodovodna stanica, zapaljena državna zgrada, kao i pilana i nekoliko kuća narodnih izdajica”.U letku pod naslovom “Hercegovci”, koji je izdo partizanski “Narodno oslobodilački odbor za Hercegovinu”, a podpisan je od poznatih “partizanskih” bandita Sime Babića, Rajka Vukoje, Vojina Čupine, Jove Ljubibratića, Jove Ratkovića, Radovana Papića, Laze Šalije, Riste Duka, Svete Zarajića i Đoke Pašajića kaže se doslovce:
“Uporedo sa borbom, koju su vodili protiv okupatora i ustaša, naši hrabri partizani poveli su borbu protiv petokolonaša svih vrsta, počev od kolebljivaca u svojim redovima, pa do otvorenih izdajica i krvnika naših naroda – protv četnika, koji su se u zadnje vrieme upetljali u krvavo kolo oko okupatora”. Pod “petokolonašima” smatraju partizani cieli hrvatski narod, jer surađuje na svim linijama s narodima Osovine.
– To se osobtio vidjelo prigodom strahovitog pokolja Hrvata u Priedoru.

ODMETNICI SAMI PRIZNAJU TEŽKE ZLOČINE

Malo niže objavljujemo faksimile pisma zapovjednika jedne odmetničke čete “Komadantu opštine boričke”. Iz toga se pisma vidi, da su se sami odmetnici pobojali obsega koji su dobili njihovi zločini. Iz pisma se i odrazuje strah pred odmazdom sa hrvatske strane. Tekst pisma glasi:

“Milane, vi ste ostali predsednik opštine. Nije samo da budete predsednik, nego i da pazite na sve redove u svojoj opštini. A veliki su redovi nevaljalih poslova. Jer po ovijem selima turskijem raspuštena je četa Drage Mitrovića i pravi velika nasilja, koje uopšte ne valja onako raditi, jer inače vi dobro znate, da mi nijesmo još ni jednog opasnog Turčina ufatili, već su ostale samo žene i sitna djeca pa nije dovoljno da mi to tako gnjavimo i progonimo, jer ćemo inače pogrešiti kod samog Boga. Kada pogorimo sve turske kuće i gnjavimo ono sirotinje, mogli bi Turci tako i nama da nanesu veliku štetu, pošto su svi Turci opasni sada u stijanam. Pa kada mi njihovo sve uništimo, mogli bi i oni da nama nanesu štetu. Nego kada budemo mi njih pobedili, onda ćemo mi krojiti zakone kako mi hoćemo. Molim te Milane reci Dragi neka ubuduće više ovako ne radi za ovo vreme, da se više ovako ne gnjave ili neka ih jedanput veštački pobiju”. Četničko-komunistički zapovjednik priznaje, da Hrvati-muslimani nisu počinili nikakva nasilja nad pravoslavnim stanovničtvom u svojim krajevima, nego su morali napustiti svoje domove i sakrivati se po brdskim stienama. Ovo je također dokaz, da su se ubijale muslimanske žene i njihova djeca, da su se palile kuće Hrvata-muslimana (četnčko-komunistički zapovjednik nazivlje ih “Turcima”), “Mogli bi Turci tako i nama da nanesu štetu”. Četničko-komunistički zapovjednik uviđa, da je klanja i paleža “za sada” dosta, a ono, što još nije poubijano i popaljeno, doći će na red “kad abudemo mi njih pobedili”.Svoju neizrecivu mržnju na ustašku Hrvatsku prenieli su srbski partizani i na četnike, čim su ovi, videći svoju zabludu, počeli pokazivati znakove da obustavljaju borbu s NDH i hrvatskim narodom. Posvemašnji razvrat, koji su u odmetnički tabor unieli partizani, među kojima su do znatnog utjecaja i do vodećih mjesta došli Židovi, doveo je znatan broj četnika odmetnika do spoznaje, kamo sve to zapravo

vodi, pa su priznali NDH i njezinu vlasti i vratili se mirnom životu, dok su nepopravljivi među njima utekli i pridružili se partizanima. Svoju mržnju na svoje dotadanje saveznike u odmetničkoj djelatnosti partizani izkazuju najbolje u proglasu,koji su 1.svibnja 1942. izdali “politički komesar” Miro Popara i partizanski “komadant” Petar Ilić.

Tu se veli:”Ustaški vođe idu danas ruku pod ruku sa izdajnicima srbskog naroda četnicima, s onim istim četničik vođama, koji su poklali hiljade hrvatskih muslimanskih žena, djece i staraca, sa onima, koji su popalili stotine sela i hiljade kuća nevinih Hrvata i muslimana.”

U nizu proglasa,koje su izdali “partizani” odkako su ostali osamljeni u odmetničkoj djelatnosti, imamo tumačenje svih onih brojnih zločina, koje su počinili u mnogim hrvatskim mjestima napadajući noću. Ti letci sadržavaju poziv, da se nemilosrdno obračunava sa svim protivnicima “partizana”,da se uništavaju mostovi,ceste,brzoglasne i brzojavne naprave i ruše veleobrtnička poduzeća i uređaji.”Partizani” su od vođa pozvani, da uništavaju paležom žetvu.U uzaludnim apelima hrvatskom radništvu preporučali su posvemašnje ukočenje proizvodnje,itd. U tom razdoblju “partizani” odmetnici gube svaku politčku oznaku. Njihovi odjeli postaju razbojničke bande, koje ubijaju radi ubijanja, pljačkaju i ruše samo zato, jer su to zahtievali probuđeni najgori ljudski nagoni. Ogrezli u krvi i zločinima izgubili su ti odmetnici svaku duševnu ravnotežu i svojim strašnim primjerom jednom zauviek poakazali i dokazali, kako nizko može pasti čovjek, kad apostane žrtvom boljševičke promičbe. Zločinačke osebine “partizana” upoznate su i drugdje u svietu, u Hrvatskoj su se izrazile možda u “ruskom” obliku, jer su ovdje “partizanske” bande nastupale na životnom prostoru jednog drugog naroda, prema kome po svom narodnostnom sastavu nisu imale nikakvog obzira.

Hrvatski narod pokazao je međutim u tim vremenima velike kušnje životnu odpornost i snagu, koja ga je sačuvala kroz vjekove. Tako je uz pomoć svojih saveznika spriečio plan Londona i Moskve, da se na njegovom području stvore zapreke nesuzdržljivom učvršćenju novog pravednog poredka na europskom jugoiztoku. Nu uz tu činjenicu ostaje iz te borbe, koju je hrvatskio narod završio s uspjehom, strahovita obtužba, jedna od najtežih, koje su europski i izvaneuropski narodi podizali protiv englezko-židovskog imperializma i protiv boljševizma. Ta strahovita obtužba pogađa još više onaj vodeći sloj srbskog naroda, koji je Srbiju još jednom bacio u rat protiv Europe i koji je hrvatskom narodu poslije više od dvadesetogodišnjeg proganjanja, ugnjetavanja i ponižavanja nanio svojom zločinačkom politikom u prvim mjesecima njegovog nezavisnog državnog života najteže, no uvjereni smo – posljednje boli.

O tim bolima neka govori dokazno gradivo, koje objavljujemo!

. . .

DOKAZI

. . .

izvatci

. . .

PISMO REIS UL ULEME FEHIMA SPAHE MARŠALU SLAVKU KVATERNIKU

“Dne 3.prosinca ov.god. došlo je otprilike 150. muslimanskih bjegunaca iz kotareva Rogatica, Vlasenica i Sarajevo do mene kao svome vjerskom poglavaru, da zamole pomoć u njihovom zdvojnom položaju. Oni su doveli svoja dva druga, koji su istom nedavno mogli pobjeći iz kotara Rogatica, koji je bio pod komunističko-četničkom vladanju.

Oni su kod mene stavili u zapisnik ovo:
Živjeli smo gotovo mjesec i pol pod upravom komunističko-četničkih bandi. Uspjelo nam je da 24. studenog ov. god. pobjegnemo preko Goražda, Foče, Nevesinja i Mostara u Sarajevo. U tih mjesec i pol dana zapalili su četnici 71. selo u kotaru Rogatica (ona se navode imenično), koja leže u obćinama Boriki, Sokolovići, Žepča, Dup i Tetinjsko. Također i u drugim obćinama kotara Rogatica spaljena su mnoga sela.

Paleži, umorstva i pljačkanje traju i dalje u tim područjima.

Paljenje sela usliedilo je na taj način, da je stanovništvo sela bilo zatovreno u kuće, a ove su nakon toga zapaljene. Osim toga traje i dalje i drugačija ubijanje u masama djece, žena i staraca. U selu Kalimanići (obćina Sokolovići) zaklano je najednom 12. osoba, među njima 80-godišnji starac Mehaga Hajdarevič. Umorstva se vrše na najstrašniji način.

Režu se nosovi, vade oči, ženama i djevojkama režu dojke, trudnim ženama režu trbuhe, itd.
U bolnici u Rogatici umoreno je od četnika 300. ranjenika i bolesnika.

Pri ubijanju muslimana dovikuju im četnici: “Gdje su sada Hrvati i vaš Pavelić, zovite sada Hitlera neka vam sada pomogne!”. Ne poštuje se ni čast naših matera, sestara i kćeri, već komunističko-četničke bande oskvrnjuju muslimanske djevojke i žene.Molim vas, ekselencijo, od sveg srdca,da svoje dobro i plemenito srdce otvorite za siromašne patnike i poduzmete sve, da ih što prije spasite i da njihova sela što skorije konačno očistite od komunističko-četničkih bandi.”
6. prosinac 1941.

SURADNJA ČETNIKA I KOMUNISTA
Odprilike do konca rujna 1941. surađuju četnici i komunisti u Srbiji, pojačani bivšim robijašima, složno protiv pobjedničke okupacione vojske, protiv Srba koi nijesu htjeli sudjelovati u bezsmislenom četnikovanju, i protiv Srba koji su pristupili suradnji s njemačkim vojničkim vlastima. Premda pod odvojenim vodstvima odmetnici su izmiešali svoje redove i prelazeći preko “ideoložkih” razlika i opreka te konačnih posebnih ciljeva išli zajedno. “Srbski boljševizam” – to bi zaista bila najbolja oznaka ovog razdioblja njihove djelatnosti u Srbiji i u Hrvatskoj. To se očituje i u emblemima, pod kojima nastupaju: srbska narodna zastava crvenom zviezdom, četnička kapa s crvenom zviedom, te lozinka : “Živio kralj Petar, živio Staljin!” i slično. Na hrvatskom području ima ta suradnja četnika i komunista nešto duži viek, jer je obje skupine osim mržnje na osovinske velevlasti vezala i snažna mržnja na hrvatski narod i državu.

RASKOL ČETNIKA I KOMUNISTA I MEĐUSOBNE OPTUŽBE ZA ZLOČINE
Koncem 1941. izbijaju prvi sukobi među četnicima i komunistima u Hrvatskoj. Oni međusobno krvavo obračunavaju. Izrazito boljševičko-anarhistički odmetnici, koji su sebi dali ime “partizani”, pristupili su suglasno s uputama iz Moskve uklanjanju onih odmetničkih prvaka, koji su pristajali uz Dražu Mihajlovića (njegov stožer imao je sjedište u Ravnoj Gori u Srbiji), predstavnika srbske “vlade” u Londonu. Krvavo razčišćavanje u taboru odmetnika svršilo je uglavnom u korist “partizana”. Naime, njihove su lozinke bile privlačnije za većinu odmetnika zbog sklonosti Srba prema Moskvi i boljševizmu. Vjerojatno je na izhod ovakvog razvitka imalo jak utjecaj i uvjerenje većine bandita, da bi slučajna pobjeda englezke, Amerike i Sovjetske unije nad narodima Europe značila u samoj Europi izključivo pobjedu Sovjetske unije, odnosno boljševizma. Koliko je odmetnika poginulo u ovom njihovom međusobnom uništavanju, točno se ne zna, ali se znade da je taj broj znatan. U ovom razkolu nastupaju obje skupine pred svoje sljedbenike najtežim optužbama. U njima priznaju najgora i najteža nasilja nad hrvatskim pučanstvom i potvrđuju obstojnost prvotnog zajedničkog nacrta, da onemoguće izgradnju NDH. Nepobitno uglavljene zločinačke osebine odmetnika ocrtane su u mnogo letaka, u kojima se međusobno napadaju. U tom pogledu značajan je letak “partizanskog” vodstva pod naslovom “Zašto se bore partizani u Bosni i Hercegovini”. U tom se letku veli među ostalim:

“Neki oficiri vođe četnika-veli se u letku-nijesu iskreno surađivali s partizanima, nego su išli za pljačkom…. Dok su partizani vodili borbu, oni su se širili u pozadini paleći i pljačkajući”. “Oni guraju srpski narod u istrebljenje muslimana”. Ubijanjem od reda svih muslimana, klanjem i bacanjem u vatru žena i dece oni tjeraju u ustaše one muslimane koji nisu bili raspoloženi za ustaše…. Pljačkaju i ubijaju tako, da je 200. muslimana, koji su dotle u svemu pomagali partizane, otišlo u Kladanj, da se bore protiv nas i danas su postali ustaše. Zar to nije zločin protiv samog srpskog naroda? Može li biti strašnijeg zločina od toga, da se četnici, kada su muslimani iz jednog sela na položaju, za to vreme u njihovom selu poklali njihove žene, decu i mlađu braću. Bilo je četničkih jedinica, koje su neki oficiri vaspitali za pljačku tako, da su mnoge čete nesposobne za borbu, koje su pljačkale i samo srpsko stanovništvo. Baš srpsko stanovništvo u fočanskom srezu i drugim stranama ogorčeno je protiv četnika u kojima su isprva gledali osloboditelje zbog strahovitih zločina, koje su tamo izvršili i nad srpskim i nad muslimanskim

stanovništvom, kao i zbog jezovite pustoši, koju su tamo ostavili. I takve četničke vođe kažu, da se bore protiv ustaša. Ali srpski narod želi stvarnu borbu protiv ustaša. On s pravom traži da ustaše budu uništeni, kao i svi drugi fašisti i neprijatelji. ”Veoma je značajna rezolucija, koju su “partizanski” raspoloženi pravoslavci sela Jablanice stvorili 17. siečnja 1942., koju su onda “partizani” razširili u obliku letka. Ta rezolucija glasi:”Mi najenergičnije ustajemo i protestujemo protiv svih nasilja i terorisanja, koja vrše neodgovorni četnici u našem selu. Mi smatramo nasiljem terati goloruke seljake u Navioce, da izvoze kukuruz, pa kad ovi nisu hteli ići, oduzeti im po tri metra kukuruza na silu, kundačiti ih i izvoditi na strelište, kao što je bio slučaj s Antom i Ilijom Bojićem, Danilom Jakovljevićem, Ostojom Krstićem, Dikom Milovanovićem i Neđom Tadićem. Ne slažemo se s time, da se mirna muslimanska i katolička sela pale i pljačkaju radi toga, što ta sela nisu od nas to zaslužila i što nama preti veća opasnost ukoliko se ovakova politika bude i dalje vodila. Ne slažemo se s time i najenergičnije protestujemo protiv toga, da se u naša sela dovode starci i nevina deca i na nečuven zverski način ubijaju i kolju. Također se ne slažemo sa nasilnim oduzimanjem stvari i božićnih pećenica od ljudi, koje su oni za sebe hranili. Isto tako da seljaci čuvaju četnički štab i pored seoske straže. Isto tako protestujemo protiv postavljanja novih odbora i vlasti pored već izabranog Narodnooslobodilačkog pokreta,koga je narod slobodno izabrao. Mi smatramo, da su partizani oslobodili ovaj kraj i da četnici nisu trebali ni dolaziti te tražimo da nas partizani dalje štite, pošto se ponašaju i bore kao pravi narodni borci. Mi se na kraju slažemo s poštenim četnicima a ne sa onima, koji sprovode Nedićevsku politiku izdaje”. Podpisani: Pero Janković, Marko Bojkić, Milan Tešić, Savo Janković, Branko Todić, Vasilije Janković, Cvjetan Božić, Ostoja Janković, Đoka Todić, i još 89. pravoslavnih seljaka.

Citirani “partizanski” letci obtužuju zapravo i četnike i partizane, jer u razdoblju o kome je rieč, postoje svuda zajedničke komunističko-četničke bande. Ubijali su hrvatski živalj i palili hrvatska naselja uz poklike “Živio Staljin, Živio kralj Petar!”. Za to ima na tisuće živih svjedoka. Drugi od citiranih letaka dokazuje samo to, da su se “partizani” tu i tamo i sami pobojali posljedica strahovitih zločina, pogovoto u krajevima, gdje su mislili nešto postići i promičbom. I kasnija djelatnost partizana opovrgava njihovu obranu. Iz proglasa, koji je vrhovni štab “partizana” upravio stanovničtvu iztočne Bosne, vidi se, da su četnici, dakako ne bez razloga, obtuživali “partizane” zbog zločina protiv hrvatskog naroda. Tu se veli: “I sad te propalice, kukavice, podli plačenici imaju obraza, da našim bosanskim seljacima govore, kako su oni stalno “na položaju” i u borbi, a borci proleterske brigade ostaju po pozadini, pljačkaju i ubijaju…..” I sami partizani priznaju da su vršili zločine, iako uviek iz promičbenih razloga vele, da su ih vršili samo u borbi s hrvatskim državnim vlastima i ustašama. U proglasu, koji su “Partizanske novine” doniele 1. svibnja 1942., objavljeno je sliedeće: “Dne 16. travnja napale su partizanske snage ustašku posadu u **Jezeranama**. Borba se vodila čitav dan po ulicama mjesta, kao i na obroncima brda oko njega. Zapalili su sve zgrade, u kojima se nalazila posada. Partizani su junački jurišali sa otvorenog terena na kuće, pod najćešćom vatrom su se penjali na krovove kuća, da ih zapale benzinskim flašama. Uzpinjali su se jedan drugome na rame, da bi ih ubacili kroz prozor na narodne izdajice, spašavali iz vatre svoje ranjene drugove.” U ovom i nebrojenim drugim slučajevima napadnut je hrvatski seljački narod, jer partizani pod “izdajicama” podrazumjevaju sve protivnike njihovog programa, a takav je sav hrvatski narod.U noći na 5. lipanj 1942. napali su partizani hrvatsko selo Prekope kod Gline uništivši 27. seljačkih domova. Napadaj je izvršen noću oko tri sata. I ovdje je izbio na svietlo sav duševni i moralni razvrat, koji je obilježavao bande. Nenaoružani narod napali su bacajući bombe na kuće i paleći ih polivši ih prije toga petrolejom. Ubili su i dvojicu stanovnika tog sela, kojima nije uspjelo pobjeći u polje. “Partizanske novine” od 13.svibnja 1942. izvješćuju o zločinačkom napadaju partizana na selo Turkoviće kod Ogulina. Napadaj je izvršen 9. svibnja i partizanski letak opisuje ga ovako: “Uništena je vodovodna stanica, zapaljena državna zgrada, kao i pilana i nekoliko kuća narodnih izdajica”. U letku pod naslovom “Hercegovci”, koji je izdo partizanski “Narodno oslobodilački odbor za Hercegovinu”, a podpisan je od poznatih “partizanskih” bandita Sime Babića, Rajka Vukoje, Vojina Čupine, Jove Ljubibratića, Jove Ratkovića, Radovana Papića, Laze Šalije, Riste Duka, Svete Zarajića i Đoke Pašajića kaže se doslovce: “Uporedo sa borbom, koju su vodili protiv okupatora i ustaša, naši hrabri partizani poveli su borbu protvi petokolonaša svih vrsta, počev od kolebljivaca u svojim redovima, pa do otvorenih izdajica i krvnika naših naroda-protv četnika, koji su se u zadnje vrieme upetljali u krvavo kolo oko okupatora”. Pod “petokolonašima” smatraju partizani cieli hrvatski narod, jer surađuje na svim linijama s narodima Osovine. To se osobtio vidjelo prigodom strahovitog pokolja Hrvata u Priedoru.

Malo niže objavljujemo faksimile pisma zapovjednika jedne odmetničke čete “Komadantu opštine borićke”. Iz toga se pisma vidi, da su se sami odmetnici pobojali obsega koji su dobili njihovi zločini. Iz pisma se i odrazuje strah pred odmazdom sa hrvatske strane. Tekst pisma glasi:

“*Milane, vi ste ostali predsednik opštine. Nije samo da budete predsednik, nego i da pazite na sve redove u svojoj opštini. A veliki su redovi nevaljalih poslova. Jer po ovijem selima turskijem raspuštena je četa Drage Mitrovića i pravi velika nasilja, koje uopšte ne valja onako raditi, jer inače vi dobro znate, da mi nijesmo još ni jednog opasnog Turčina ufatili, već su ostale samo žene i sitna djeca pa nije dovoljno da mi to tako gnjavimo i progonimo, jer ćemo inače pogrešiti kod samog Boga. Kada pogorimo sve turske kuće i gnjavimo ono sirotinje, mogli bi Turci tako i nama da nanesu veliku štetu, pošto su svi Turci opasni sada u stijanam. Pa kada mi njihovo sve uništimo, mogli bi i oni da nama nanesu štetu. Nego kada budemo mi njih pobedili, onda ćemo mi krojiti zakone kako mi hoćemo. Molim te Milane reci Dragi neka ubuduće više ovako ne radi za ovo vreme, da se više ovako ne gnjave ili neka ih jedanput veštački pobiju*”.

Objašnjenje:
Četničko-komunistički zapovjednik priznaje, da Hrvati-muslimani nisu počinili nikakva nasilja nad pravoslavnim stanovničtvom u svojim krajevima, nego su morali napustiti svoje domove i sakrivati se po brdskim stienama. Ovo je također dokaz, da su se ubijale muslimanske žene i njihova djeca, da su se palile kuće Hrvata-muslimana (četnčko-komunistički zapovjednik nazivlje ih “Turcima”) “Mogli bi Turci tako i nama da nanesu štetu”. Četničko-komunistički zapovjednik uviđa, da je klanja i paleža “za sada” dosta, a ono, što još nije poubijano i popaljeno,doći će na red “kad abudemo mi njih pobedili”.

UBIJANJE HRVATA U ČAPLJINI I OKOLICI

Četnički odjeli, koji su pripadali redovnoj srbskoj vojsci, napali su 13., 14. i 15. travnja godine 1941. hrvatsko stanovničtvo u Čapljini i okolici (Hercegovina). Stanovničtvo se spašavalo biegom, ali su od četničke ruke već u ovim prvim napadajima poginuli ovi Hrvati:

Selo Strug:
ILIJA ROZIĆ-DRAGIČEVIĆ
HASAN JAKIĆ
APVO MRVALJ
FRANA VEGO
JAKOV PERVAN
JURE ČULJAK
PERO DRAGANOVIĆ
HASAN KAVARA IZ ČAPLJINE
IVAN BRAJKOVIĆ IZ GRABOVINE
PERO JURILJ IZ ČELEJEVA

Čapljina:
BISERA ŠARIĆ
MUJO FASLAGIĆ
MARKO ČOLIĆ
MARA MANDŽINI
JOZO PUTICA
ZADA RAMIĆ
IVAN PAVLOVIĆ IZ GRABOVINE
FRANO ŠKEGRO IZ RADIČIĆA
MARTIN VASILJ IZ MEĐUBORJA
ILIJA SUŠAK IZ GABELE
STIPAN DRAGIČEVIĆ IZ TREBIŽATA
MATIJA PEHAR IZ GRADCA

PETAR STAVUN IZ DOMANOVIĆA
STANKO ŠUTALO IZ PLJEŠIVCA
MUJO HASIĆ IZ DOMANOVIĆAK

od ubijanja ovih Hrvata odigravali su se potresni prizori. Napadnuti narod bio je nenaoružan, pa se spašavao kako je samo mogao. Osim nabrojenih, koji su poginnuli, bilo je mnogo ranjenih. Nisu se štedile ni žene ni djeca. "Kolji sve po redu!" – bila je lozinka četnika. Kada su četnici, primjerice navodimo, napali dom Marka Vega iz **Struge**, pucali su i na njegovu ženu i nejaku djecu. U izkazu, koji je dala Ruža Vego, a koji objavljujemo u faksimilu, ubili su četnici Franu Vega, Markovu ženu, u času kad je u naručju držala diete od šest mjeseci. Njoj su izpalili četiri hitca u glavu i ranili četvero njezine djece. Pucali su dum-dum nabojima.

SPALJENA MNOGA HRVATSKA SELA

Uništavanjem hrvatskih sela započeli su četnici-komunisti odmah poslije sloma Jugoslavije…..Uporedo s napadajima na život hrvatskog pučanstva pristupili su četnici-komunisti već prvih dana nakon sloma Jugoslavije, sredinom travnja 1941. paljenju hrvatskih sela. Ta zlodjela vršili su služeći se bombama i petrolejem. 15. travnja 1941. navalili su četnici-komunisti, grupirani od ostataka bivše srbske vojske, i uz pomoć okolnog grkoiztočnjačkog stanovničtva, na hrvatska sela Cim i Iliće kod Mostara. Zločinci su nemilosrdno rušili kuće i ostale gospodarske zgrade, među ostalim tanetima iz topova i zapaljivim bombama. Ujedno su počeli ubijanjem stanovničtva ukoliko se isto nije sakrilo ili pobjeglo. Ova dva hrvatska sela podpuno su uništena. Iz izvješća, koja su o tome stigla, vidi se, da su zpaljene kuće 85. hrvatskih seljaka. Uništeni su domovi ovih stanovnika spomenutih sela:

Selo Ilići:
Ilije Kljaje
Ivana Kljaje
Ivana Kljaje
Ivana Kljaje
Tome Ljubića
Jure Blaževića
Marka Pehar Ljiljića
Pave Šarca
Marije udove Martinović
Mate Dujmovića
Pere Dujmovića
Franje Jurice
Vinka Martinovića
Ivana Skoka
Stanka Markića
Ahmeta Kurabega
Filipa Stojčića
Nikole Markotića
Vidaka Čale
Nikole Skoke
Naze Hamzića
Bože Jurice
Nikole Zadre
Marka Zadre
Slavka Martinovića
Luce udove Martinović
Franje Čala
Andrije Martića
Ante Milića

Selo Cim:
Marijana Rosića
Ivana Rosića
Tadije Kneževića
Jure Kneževića
Ivana Kneževića
Ane udove Knežević
Ivana Kneževića
Dalfe udove Knežević
Stipe Mustapića
Pere Kneževića
Ivana Komadine
Marka Komadine
Marijana Cvitkovića
Ivana Cvitkovića
Ivana Đonkić-Martinovića
Karla Glibića
Nikole Bubala
Božka Dujmovića
Šimuna Skoka
Ivana Rosića
Ilije Slišković-Šumana
Ivana Slišković-Šumana
Bože Slišković-Šumana
Pere Rosića
Andrije Rosića
Jure Rosića
Franje Rosića
Franje Krešića
Ilije Komadine
Marka Komadine
Blažka Tomića
Ilije Vidovića
Mare udove Krešić
Andrije Marojević-Glibić
Ivana Zofka
Jure Dujmovića
Ilije Dujmovića
Mare udove Dujmović
Pere Dujmovića
Ivana Dujmovića
Bariše Dujmovića
Ilije Dujmovića
Hasana Žmire
Jure Krešića
Ivana Krešića
Ivana Krešića
Stipana Zovka
Mije Komadine
Ivana Cvitkovića
Ante Džidića
Jure Marijića
Ante Marijića
Jure Zelenike

Stojana Lasića
Ivana Cvitkovića
Luce Mustapić Prigodom ovog napadaja ubijeni su u selu Cim:
Jure Zelenika
Stojan Lasić
Ivan Cvitković
Luca Mustapić

STRAŠAN POKOLJ U HRVATSKIM SELIMA KRNJEUŠA I VRTOČE

Krnjeuša i Vrtoče, dva hrvatska sela u zapadnoj Bosni, doživjela su u nizu zločinačkih napadaja odmetnika tragediju, koja pripada među najveće u ovom razdoblju. Ono što se je odigralo 2. kolovoza 1941. u tim selima, mora potresti i najokorjeliju dušu. Jezovit pokolj stanovnika ovih sela, koja su odmetnici i spalili, zbio se bez ikakvog povoda sa strane tamošnjih Hrvata.

Službeno izvješće, sastavljeno na temelju podataka prikupljenih na licu mjesta nakon preslušanih na životu ostalih svjedoka i nakon očevida, glasi:Četnici-komunisti navalivši iznenada na selo **Vrtoče**, zaklali su uglednoga trgovca i gostioničara Josipa Matijevića i devet članova njegove obitelji.

Josipu Matijeviću odrubili su glavu, stavili je na kolac i nosili naokolo, a truplo bacili u oganj. Poubijani su gotovo i svi ostali Hrvati ovog sela. Istoga dana izvršili su četnici-komunisti u susjednom selu **Krnjeuši** (001) (002) (003) (004) (005) užasan pokolj hrvatskog stanovničtva. Mjesto Krnjeuša ima 12. katoličkih kuća sa oko 80. žitelja, koje su sve odreda opustošene i popaljene, a stanovnici gotovo svi poubijani. Kada su izvršili pokolj u Krnjeuši, četnici-komunisti su na mjestu, gdje su strieljali većinu ljudi, razvili veliku crvenu zastavu nabacujući se pri tom svim mogućim pogrdama na Poglavnika, Nezavisnu Državu Hrvatsku i Hitlera, iztičući, da će pod crvenom zastavom uzkrsnuti Srbija, a Hrvatske nestati. Odmetnika je bilo oko 1000. Kako su koju kuću opljačkali odmah su je i zapalili. Sve, koji su preživjeli prvi metež, hvatali su, vezali i zatvarali u školu, odvodili u šume u svoje logore u susjednim pravoslavnim selima. Tokom ciele subote i nedjelje, 2. i 3. kolovoza četnici su hvatali ljude, žene i djecu. Neke su od njih i dalje ubijali, neke vodili sobom, a neke bacali u bunare, zatim ih ubijali u bunaru iz pušaka i bunare zatrpavali zemljom.

Obćinskog načelnika Ivana Matijevića rezali su po licu,odkidali mu prste i on je izdahnuo u najstrašnijim mukama.

Njemu su ubili ženu Mariju, sinove Karla(20.), Nikolu(15), kćerku Anu(18.), Maru(8) i Katu(6.).

Najstrašnije su mučili župnika Krešimira Barišića. Njega su noževima rezali po licu i ostalom tielu, odsjekli mu prste, nos i uši te izboli oči. Zatim su ga poluživa bacili u zapaljenu crkvu. U kući Nikole Balena ubili su Nikolu Balena, sina mu Nikicu(18.), dok se za sudbinu četvero djece Ane(23.) i ostalo troje djece, od kojih je najmlađe bilo staro 2. godine ne zna.

Nadalje su ubili Antu Balena(21.), Martu Balen(25.), njezinu sestru Mariju(18.), Ivku Balen(28.), Juru Balena(6.), Milu Balena(7.) i Jožu Balena(5.).

Ivan Balen star svega sedam mjeseci bačen je živ u goruću kuću.

Muževe, odnosno otčeve spomenutih umorenih, Juru i Franu Balena četnici su odveli kao taoce, ali im je, kad su vođeni na strieljanje, uspjelo pobjeći ubivši jednog od pratilaca. Nadalje su ubijeni: Dane Balen(27.), sin Ivana Balena, njegova žena Ruža(26.), sin Petar(4.) i sin Ilija diete od jedne godine, Joka(35.), žena Ivanova, njezina kći Kata(13.), Milka(8.), Mara(%.) i sin Drago, 2. godine star.
Ubijena je i Tomina žena Anka Balen(19.).

Među ubijenima nalaze se osim toga Petar Došen, Ante Došen(3.) sin Jurin, Joso Ivanić(50.) i sin mu Mile(22.), Ivica Javor(51.), Ante Javor(46.) dok se za dvoje djece Ante Javora, sina Iliju, 15.godina starog

i kćerku Milku 13. godina staru ne zna što je s njima.Dalje su ubijeni Mile Matijević(40.), Ivo Javor(50.) te sin mu Ivan(17.). Osim toga ubijeni su Ivan Iveza(50.), Dane Matijević(50.), sinovi Dane Matijevića: Ivo(27.) i Ilija(17.) dok se za tri kćerke stare 19., 14. i 7. godina ne zna što je s njima.

Isto tako se ne zna za sudbinu Petra Iveze(37.) i kćerku mu Anku(16.), te Juru Ivezu(30.) i njegovog sina Petra, Jurinu snahu Mandu(30.), sina Danu(12.).

Odmetnici su nadalje poubijali Antu Jurjevića(80.), sina mu Matu(40.), sina Petra(35.), Antu Jurjevića(15.), sina Markovog, Dragicu Jurjević(10.), Markovu, Marka Ivezu(30.), Iliju Skendera(33.), Mariju Skender(50.) Ilijinu majku, brata mu Nikolu Skendera(21.), sina Danu(15.), Petra Pavičića(31.) njegovu majku Mariju(50), Petra Katalinića, njegovu majku Katu(60.), ženu Iku(30.) i šestero njezine djece, od kojih je najstarijem bilo 12. godina.

Među ubijenima u **Krnjeuši** (006) (007) (008)) nalazi se nadalje: Jure Matijević(34.), njegov otac Ilija(50.), majka Ana(50.), žena Ruža(36.), sin Mile(16.), Dane(12.) i kćeri Mara(5.), Anka(4.) i Mandica stara 5. mjeseci.

Osim toga ubijeni su Dane Skender, njegov sin Nikola(18), Ivan(14), Ante Balen(21), sin Mile Balena, Petar Došen(30), sinčić Jure Došena star 2. godine, Ivica Jurjević(31), Dane Jurjević(37) Miletov sin, Stjepan Balen(87), njegov sin Ante(57), Antina žena, 53.godine stara, Antin sin Josip(19), Mato Balen(32) Ivin sin, Ante Balen(27) Ivin sin, Martina žena Manda(25), njezin sin Ivan(3).

Za sudbinu Antine žene Marije, sinčića Mate, žene Mirka Balena i njezine troje djece ne zna se. Osim toga ubijeni su Dane Matijević(44), Marija Jurjević, udova pok. Jakova, stara 52. godine, Ivan Skender(70), njegova žena Kata, sin Mile(20), a za sudbinu ostale djece Jure, Ante, Bože i Roze ne zna se.

Nadalje su ubijeni Jure matijević, pok. Ivana, star 45. godina, sin mu Božo(18), Manda Ivezić(47), žena Nikole i njezine kćeri Jeka(16), Kata(13), Dragica(8), sin Dane(6), te Ivan Dudek(60), bivši zapovjednik oružničke postaje, njegov zet Alfred ebert(26), Niemac, upravitelj šumskog poduzeća "**Grmeč** d.d.", pričuvni poručnik Hus, zapovjednik posade u **Krnjeuši**, i 16. momaka (009) (010).

Ima još nekoliko nestalih stanovnika Krnjeuše, za koje se ne zna što je s njima. Kada je hrvatska vojska došla u Krnjeušu, našla je nekoliko lešina, koje nitko nije mogao prepoznati, a među ostalim i glavica jednog djetea, kojega se identitet nije mogao ustanoviti.

Četnici-komunisti su jedna dio stanovnika Krnjeuše i osoba, koje su se bile sklonile u Krnjeuši nakon četničko-komunističkih napadaja na susjedna sela, odveli u obližnje selo **Zelinovac** (011), govoreći im da uđu u kuće i ostale gospodarske zgrade, da im se neće ništa dogoditi, nego da će ih tokom sutrašnjeg dana, tj. u nedjelju odvesti u njihovo glavno sjedište. No te iste noći, dok je jedna grupa četnika-komunista klala stoku i orgijala, druga je grupa **zapalila sve kuće, njih 20** na broju, te je u njima najveći dio nepoznatih zarobljenika našao svoju smrt u ognju ili od taneta odmetnika. U isto vrieme i pod istim okolnostima zapaljeno je oko 15. kuća, malog katoličkog seoca **Lastve** (012).

KRVAVA STRAHOVLADA U FOČI ZA VRIEME KOMUNISTIČKO-ČETNIČKE VLADAVINE

Hrvatsko stanovničtvo grada **Foče** (013), koji je kraće vrieme bio pod vlašću četnika-komunista, kada su se ovi bili domogli grada uz pomoć četničko-komunističkih bandi iz Srbije i Crne Gore, doživjelo je najteže časove. Poubijan je velik broj Hrvata muslimana i katlika, a njihova imovina sva opljačkana.O tim jezovitim časovima u Foči postoje brojni izkazi svjedoka, od kojih objavljujemo ova tri izvješća:

Sevda Hadžić, Zulfina, muslimanka, rođena godine 1922. u **Jabuci** (014), kotar Foča dala je pred zapovjedničtvom Vojne krajine u Sarajevu 31. prosinca 1941. ovo svjedočanstvo u zapisnik:"Kada su naši vojničari u **Jabuci** (015) predali oružje, ja sam pobjegla u Foču i bila kod svoje tetke. Kada su naše trupe otišle iz Foče, odmah su se primietili u Foči četnici. Odmah se čula pucnjava topova, zvonjenje

zvona, a vidio se je i pravoslavni sviet kako iz sela vri u grad. Kod crkve se igralo cieli dan. Nastala je pljačka muslimanskih kuća i ubijanje muslimana i muslimanki. Odmah su oduzete sve šivaće mašine i organizirani "vešteti" (radionice) za izrađivanje odiela i cipela i veša za četnike. Kod pljačke muslimanskih kuća i trgovina sudjelovali su osim naoružanih četnika i seljaci iz okolnih sela, koji su robu nosili na tovarima. Prilikom pljačke poginule su dvie pravoslavne žene. Kroz čitavo to vrieme nije se smio pomoliti na ulicu niti jedan musliman. Noći su bile strašne. Kroz cielu noć čula se pucnjava u gradu i okolici, u kojoj su nastradali mnogi muslimani. Nakon 5-6 dana vladavine četnika u Foči došao je po mene jedan četnik s jednom pravoslavkom, koje je poslao moj otac, da me dovedu kući, pa sam pošla sa još tri muslimanke i sa sobom ponijela našu odjeću u uzlovima. Odmah kod prvih koraka susrelo nas je 25. četnika i tražili su od nas da idemo s njima unatoč tome što je ovaj naš vodić tražio i molio da nas ne diraju. Tom prilikom je i naša pratiteljica prigovorila četnicima, da je njihov postupak neljudski, jer da se muslimani kroz čitavo vrieme nisu ogriešili o poštenje i obraz niti jedne pravoslavke. Iza ovih rieči četnici su ovu našu pratiteljicu htjeli nožem raztrgati, ali uza sve to mi smo odvedene u jedno dvorište, kojom zgodom su nas htjeli pretraživati i naše zavežnje. Tada su govorili, da mi žene nosimo našim ljudima municiju i oružje, a to da je protiv četnika. Ovom zgodom ja sam uspjela doletjeti do avlijskih vrata i sa užasnim vriskom od straha otvorila vrata i pobjegla. Ovaj četnik počeo me proganjati, ali sam se ja sklonila za onog drugog četnika, koji me je imao odvesti kući, i onda je tek ovaj svojim energičnim i odvažnim držanjem mene spasio. Kod svađe je rekao ovaj četnik, koji me je progonio, da me mora pretražiti, i ako kod mene nema oružja, ima nešto drugo za njega. Ja sam se tada sklonila u kuću Karahasovića, gdje sam se presvukla u pravoslavno odielo i tako zavila kosu, kako one zavijaju, te sutradan sa svojim pratiocem krenula put Jabuke. Odmah kod izlazka iz grada na željezničkoj stanici vidjela sam na jednoj hrpi pet muslimana zaklanih. Dalje idući putem vidjela sam gotovo na svakom koraku preklate muslimane u grabama kraj ceste, a u više njih zabijeni kolčevi. Nad njima su postavili njihove fesove. Svojim sam očima vidjela, da su ubili već u Foči Edhema Atibovića, kojega su našli sakrivena pod željezničkom ćuprijom. Zatim sam vidjela u **Ustikolini** (016) ubijene: Hadži Kasima, Mula Abdića, Saćira Hodžića sa ženom, Omera Omerpašića, Ahmeta Sadžaka i Hasana Čengića, u **Lokvama** (017) četvoricu, u **Zaborku** (018) Hodžu Čauševića, u **Jabuci** (019) Jakuba Mekića, u **Kunjenovićima** (020) Ahmeta i Amzu Tarčina, u **Beślićima** (021) Adema Mekića sa dva sina, u **Javićima** (022) sedmoricu Džoza, u **Raskovićima** (023) nekog Muharema i Sulejmana."

Svjedokinja zatim u svome izkazu opisuje svoj pustolovni bieg u Sarajevo. Inženjer Ragib Kolaković, upravitelj šumarije u Foči, izviestio je velikog župana Velike župe Vrhbosna o četničko-komunističkim zločinima u Foči početkom prosinca 1941.

To izvješće glasi:
"*Sutradan, tj. 5. prosinca četničke vlasti izvršile su mobilizaciju cjelokupnog pravoslavnog stanovničtva od 16. do 60. godina i sve ih naoružali i uputili u još nezauzeta sela. Istog dana prije podne održao je zapovjednik četničkih bandi javni zbor pred kotarskom oblasti u Foči, na kojem je javno prigovorio muslimanskom življu, koje je pomoglo propasti Jugoslavije i prihvatilo stvaranje hrvatske države. Poslije toga su sve zarobljene domobrane, oružnike i finance, koji nisu htjeli pobjeći, bili ranjeni ili ne-poubijali. Sve zatečene bjegunce iz* ***Višegrada*** *(024),* ***Rogatice*** *(025),* ***Goražde*** *(026) i* ***Ustikoline*** *(027) te okolice Foče pobili su, među njima poznate ličnosti Mehada Džebu iz Džindića, Smailagu Šiljka, njegovog sina Mehu, oba iz Osanice, i Mustajbega Šuvaliju, iz Gođena. Imena osoba iz Goražda i Višegrada nisu se mogla ustanoviti. Zatim su sve radnje otvorene i opljačkane od četnika, a zatim prepuštene haračenju pravoslavnog svieta. Posebne četničke patrule zalazile su u ugledne muslimanske kuće i pokupile sve živežne namirnice, novac i dragocjenosti.*

Pošto su u vrieme od četiri dana četnici donieli odredbe i izvršili djela obćenite naravi, pristupili su odmah zatim izvlačenju i ubijanju muslimanskog mužkog svieta iz samog grada **Foče** (028). Ovo izvlačenje i ubijanje svieta trajalo je skoro svake noći do 21. prosinca. Približno je ubijeno u gradu Foči oko **500 ljudi.**

Provjereno je da su ubijeni:

Vejsil Ekmetić, trgovac čiju su trgovinu zapalili, Sulejman Deović, nadglednik duhanske stanice u Foči, Selmo Deović, trgovac, Ibro Njuhović, trgovac, Smail Leti, mesar, Šerif Hadžalić, trgovac, Edhem Isanović, činovnik kotarskog suda, Aziz Rašidkadžić, kafedžija, Avdo Dervišević i žena mu, namještenica “Varde”, Midhad Muftić, trgovac, Ljubo Madunić, ravnatelj “Varde”, Franjo Rakun sa ženom i sinom, Hilmo Hadikalić, Mustafa, ravnatelj tkaonice ćilima u Jeliću, Esad i Omerbeg Čengić, posjednici, Manjo Mušan, Jusuf Kukavica, obćinski stražar, Milan Kunce, činovnik “Varde”, Franjo Latal, ravnatelj gruntovnice, Josip Večerak, bravar, Josef Johun, činovnik “Varde”, itd.

Prema neprovjerenim podacima ubijene su i ove osobe:
Nedjib Taffo, geometar iz Foče, Hasan Čelik iz Ustikoline, Smail Kunovac, iz Ustikoline, Salko Bešlija iz Goražda, bivši gradonačelnik, Galib Čapljić, načelnik u Rogatici, Haidarbeg Batačić iz Miljana, Hivzo Raščić, trgovac iz Čajnića, Dedo Šabanović, trgovac iz Čajnića, Ismet Rašidkadić iz Goražde, itd.

Ove su osobe ubijene na području kotareva **Foča** (029) **i Čajniće** (030) **izvan grada Foče**.”

Svjedok Nuzeir Trkulj, sin pokojnog Trkulja, trgovca u Foči, izjavio je 29. siečnja 1942. u zapisničkom izkazu kod zapovjedničtva Vojne krajine u Sarajevu, da su četnici-komunisti, kada su preuzeli vlast u Foči poubijali, koliko on znade, ove Hrvate muslimane i katolike:
Selima Jusufovića, piljara
Smaila Letića, mesara
Mehu Manju, posjednika
Loju Šabana, činovnika
Sulju Veovića, činovnika
Džafera Djulagića, brijača
Smaila Djulagića, brijača
Mustafu Saraća
Derviša Mačka
Ethema Isanovića
Sulju Hadćialića
Šerifa Selimovića
Aliju Selimovića
Čamila Selimanovića, kotarskog predstojnika Smaju, predsjednika suda
Huseina Čengića, obćinskog bilježnika
Musu Bačvića, obćinskog činovnika
Aziza, krojača
Matifa Bačvića
Ibru Bačvića i još četvoricu Bačvića, kao i dvojicu Isanovića
Loju Bećira, redarstvenika
Jusu Kukavicu, redarstvenika
Džafera Kurispahića, sudskog činovnika
Saćira Kukavicu, gostioničara
Sulfikar Pašić-Sabriju, posjednika
Muhameda, obćinskog blagajnika
Hamida Muftića, načelnika
Bećira Čengića, posjednika
Franju Rakuna i suprugu gospođu Kolovrat i kćerku Ljubu Madunića, ravnatelja “Varde”
Gospođu Dum, činovnicu šumske uprave
Gospođu Bralić, ženu odvjetnika Bralića
jednog Hrvata šumara, oko stotinu muhadžera i 60. hrvatskih vojnika Dalje je Nuzeir Trkulj u svom izkazu rekao:
Pet dana kasnije oni su osim toga izvršili obći pokolj nad hrvatskim življem govoreći, da su za to dobili nalog od svog štaba. Osim pokolja opljačkali su sve, što su našli hrvatsko (muslimansko i katoličko). Znali su posljednju kilu brašna odnijeti iz kuće pa što nisu poubijali, to je od gladi poumiralo. Kada su išli tražiti od komandanta mjesta nešto hrane, odbijao ih je govoreći da idu svome Paveliću. Ja sam se krio u

kućama. Našu jednu kuću uzele su sestre Sergija Mihajlovića, četnika, pa pošto je s njima dolazio Sergije sa svojim bratom drom. Pavlovićem, i pošto ih je moj brat posluživao, kada je Sergije spomenuo, da će dr. Pavlović ići u Ljuboviju, zamolio sam ga da povede i mene, te je ovaj to i učinio. U Ljuboviji sam dobio propustnicu za Beograd, ali su me u Loznici zaustavili i ja sam se vratio u Ljuboviju. Kada su tamo došle njemačke vlasti, ja sam se u čamcu prevezao preko Drine sa drom Hasom Čemilićem i njegovom ženom u Srebrenicu, a odavle sam preko Zvornika i Tuzle došao u Sarajevo. Od Mesića do Ljubovije putovao sam šest dana i putem vidio logore četničke i partizanske u Rogatici, Vlasenici, Srebrenici, Hramu, Bratuncu i Drinjači. Tom sam prilikom čuo pričati od četnika, da će zauzeti Sarajevo, a za to da su učinili sve potrebno, naime, da su sve svoje ljude u mjestu naoružali revolverima i kad oni napadnu Sarajevo, da će njihovi ljudi u mjestu podići ustanak te poklati i poubijati sve što je hrvatsko, katoličko i muslimansko i time uništiti "leglo tursko i katoličko". Čuo sam kako pričaju, da imaju tek nakon toga, kad osvoje Sarajevo, poklati sve što diše hrvatskom dušom, a to je bez obzira sve katolike i muslimane. Također sam čuo kako govore, da se s nama ne mogu pomiriti i da su oni zaključili: mi ili oni".
Glavnostožerni pukovnik Verić dostavio je u ime zapovjedničtva Vojne krajine u Sarajevu Ministarstvu hrvatskog domobranstva izvješće o zločinima odmetnika u Foči.

Podatke mu je zapisnički dao načelnik Vlasenice i iz tog zapisnika objavljujemo ovaj izvadak:
"Treći dan ulazka u Foču pustio je kapetan Mihajlović zarobljene šofere na slobodu radi vožnje četnika, a **oružnici i domobrani ostali su zaključani i na večer u 9. sati svi su bili strieljani i bačeni u Drinu**. Sutradan prošao sam kraj kasarne, ali nigdje nije bilo nikoga, te mi je jedan četnički poručnik rekao, da su svi oružnici i domobrani strieljani. Otišao sam na drveni most i zaista sam vidio uz samu obalu sve žandare i domobrane, gdje ubijeni leže u vodi. Isti dan četnici su počeli hvatati civile po gradu, a osobito su tražili i pitali za bjegunce iz **Rogatice** (031) Ovo sam doznao otuda, jer sam osobno čuo, kako po gradu viču: "Gdje su Rogatičani?" i njih su prvenstveno hvatali i od reda ubijali tako, da su ih klali i na muke stavljali, a nakon tih zvjerstava bacali u Drinu. Nisam osobno vidio kada su četnici klali i mrcvarili građane, ali su se u mojoj prisutnosti hvalili, koliko je koji od njih zaklao građana muslimana. Vidio sam svojim očima cielu (?) **Cupriju** (032) krvavu, i u vodi pod mostom mrtve izmrcvarene ljude i žene. Ovaj pokolj građana trajao je oko deset dana, jer su se građani odmah počeli skrivati, a četnici su ih tražili po kućama, hvatali i klali. Četnici su hvatali i poklali građane u gradu Foči tako, da su samo ostavili zanatlije, koji su njima trebali. Poklali su mještane iz Foče i sve bjegunce, osim ono zanatlija, koje su ostavili za svoju upotrebu.

Nakon toga bio sam u Foči oko mjesec dana i nisam vidio nigdje ni jednog čovjeka, mještana ni bjegunca. Gledao sam po dvadeset ljudi svezanih žicom, gdje ih vode četnici **na most radi kljanja i ubijanja** (033). Kako sam čuo, najviše su se izticali u klanju i mrcvarenju, kao i u pljački, rogatički četnici i to: Kosorića četa i četa iz Goražda, koji su prvi upali u Foču i izvršili pokolj. Poslije nekoliko dana otišli su Goraždani i Kosorića četa na dopust i na katolički Božić došli su skupa u Foču, te su poubijali sve ono, što je ostalo, zapalili tri džamije, opljačkali cielu Foču a nakon toga otišli na položaj na Borač.
Ja ne znam iz vlastitog opažanja, koliko je stanovnika ubijenou Foči, a čuo sam od kapetana Sergija Mihajlovića, gdje je rekao: "Riešili sme se neprijatelja, **ubili smo pet tisuća muslimana u Foči** (034) (035) **i Goraždu**" (036) (037). Za čitavo vrieme ubijanja stanovnika u Foči bio je skoro cijelo vrieme prisutan Sergije Mihajlović, a nekada je bio odsutan kratko vrieme." Derviš Bačvić, Hrvat musliman iz Foče, Čohodar Mahala, kuće broj 29., dao je u kotarskoj oblasti u Foči ovaj izkaz o klanju Hrvata na drinskom mostu u Foči:"Dne 26. prosinca 1941. kad su četnici-komunisti harali i palili po Foči, ja sam bio živi svjedok ovih događaja: Toga dana došli su u moju kuću meni poznati četnici-komunisti i to: Danilo Hadžiluković, Boro Blagojević, Mitar Šahin, Božko Bednić, Mato Rašević, Obrad Dostić i Vuković iz Jošanice i odveli mene, moga brata Jusufa i Jusufova sina Smaila kod Čohodar-džamije. Tu smo zatekli još mnoge građane, od kojih sam poznavao: Avdagu Bačvića, Muju Bačvića, Aziza Bačvića, Suljagu Isanovića, Smaila Isanovića, Edhema Isanovića, Iziza Isanovića, Safeta Isanovića, Hasana Isanovića, Edhema Isanovića sina Mehmedovog, Murata Aganovića, Muju Aganovića i Jusu Čebu. Tu su nas pretražili i sve vrednije stvari, koje su kod nas našli, opljačkali. Zatim su nam ruke još jače žicom stegli. To su bili strašni bolovi. Napominjem, da su u mojoj kući ostavili moga sina Ismeta. Nakon što su ga izmjerili puškom, jedan je rekao, da se taj ustaša ostavi, jer nije opasan, budući je bio manji od puške.

Od džamije **do mosta, gdje su nas klali** (038), stalno su nas mučili i tukli puškama. Kad su nas doveli na **željeznički most** (039), jedan je od razbojnika povikao: “Što ih vodite tako malo?”, dok je drugi odgovorio , da je ovih 16. za ovu večer dosta, jer će ih s time biti 84. Poslije toga su počeli klati i to na ovaj način: jedan od razbojnika kleknuo je na koljena, u lijevoj ruci držao je veliki nož. Svaka žrtva je morala sama leći pod nož, a u slučaju, da to neki nije htio, udarili bi ga kundakom po zatiljku tako, da bi pao, a drugi razbojnik bi ga uhvatio za noge i tako prisilio da legne pod nož. Poslije svakog klanja svaku su žrtvu pretražili još jednom, a zatim zaklanog udarili nogom u trbuh **i bacili u Drinu** (040). Ostalo mi je pred očima kako su po redu zaklani: Avdo Bačvić, Suljo Isanović, Juso Ćeba, Smail Isanović, Smail Bačvić, Edhem Isanović, Aziz Bačvić i Mujo Bačvić. Kad je došao red na mene, ja sam izkoristio priliku i počeo bježati u namjeri, da radije poginem od puške nego da me kolju, a osim toga nisam mogao gledati rođenim očima kako mi kolju brata. Ruke su mi bile vezane žicom i žica se nekako prekinula. Bježao sam mostom. Razbojnici su za mnom otvorili puščanu vatru, ali me nisu pogodili. Ja sam letio dobivši još više snage u nepoznatom pravcu. Naletio sam na njihovu stražu, koja je počela na me pucati, ali nekim čudm nisam bio ranjem. Kako sam ostao živ, ne znam. Sakrio sam se u jedan žbun kraj Drine. No razbojnici su me primietili i izpalili na mene u spomenutom grmu još dva metka. Nisu me pogodili. Jedan me uhvatio za jaknu od kaputa, ja sam s njime malo hrvao, odbacio ga od sebe i bez predumišljanja skočio u Drinu. Oni su zamnom pucali u rieku, dok su me mogli vidjeti. Kasnije sam izplivao na jednom mjestu i došao u selo Miakoviće u kuću Manđovu. gdje su mi skinuli odielo i dali mlieka i čaja. Četnici-komunisti su me još nekoliko puta tražili. ali me nisu našli.” Mahmud z. Pašić iz Foče izjavio je zapisnički, da su četnici-komunisti **u samoj Foči** (041) **ubili oko tisuću Hrvata**. Među te su ubrojeni i domobrani i bjegunci iz kotara Rogatice i Goražde. On je u zapisniku dao ove podatke o ubijenim Hrvatima u Foči: Među ostalima ubijeni su:

Sado Budimlija (njemu su zgulili kožu s lica i s leđa i onda ga zaklali)
Džafer Đonlagić (njemu su izkopali jedno oko i onda ga ustrijelili)
Junuz Pilav
Lativ Pilav
Osman Krkanić
Mustafa Čengić
Salko Karahodža - svi zaklani
Smail Smajlović (najprije podkovan a onda zaklan)
Muahmed Bjelan (vjerski poglavica muslimana, zaklan na prvi dan Bajrama)
Edhem Sulejman
Asim Sulejman-zaklani
Selmo Memić (spaljen)
Hasan Kašno (zaklan)
Smail Letić (strieljan)
Sulejman deović (strieljan)
Lojo Šaban (strieljan)
Mustafa Hanjarić (strieljan)
Meho Tapo (njemu su odrezali uho i nos i dva dana kasnije ga zaklali)
Meho Glušac (strieljan)
Juso Pašović i
Hasan Pašović, zaklani
Šaćir Pašović (strieljan)
Alija h.Alić (mučen)
Omer Njuhović (iskopali mu oba oko i dva dana kasnije ga zaklali)
Muharem Kalajgija (iskopali oba oka, umro nakon pet dana mučenja u najtežim mukama)
Salko Đanko
Ibro Aganović
Murat Aganović
Meho Aganović
Nura Selimović

Vasvija Selimović
Leopoldina Majer
Mara Kolovrat
Anka Kolovrat, Marina kći (sve tri ubijene sjekirom)
Ethem Isanović (spaljen)
Dervo Isanović
Suljo Isanović
Hasan Isanović
Avdo Bačvić
Mujo Bačvić
Azis Bačvić
Suljo Aganović
Hasan Aganović-svi zaklani na prvi dan Kurban-Bajrama
Derviš Mačak
Suljo Trhulj
Smail Selimanović, straješina suda
Ćamil Selimanović, upravni činovnik
Sulim Deović
Fehim Muftić
Džafer Kurispahić (bačen s čehotinskog mosta)
Sulejman Hadži-Music (njemu su razbili čeljust a onda ga zaklali)
Sabrija Z.Pašić
Huso Čengić (strašno mučen)
Smail Čengić
Enes Čengić
Bećir Čengić
Smail Čengić
Ejub Bačvić (njemu su urezali slovo “U” i onda skakali po njemu dok nije umro)
Muharem Dedović
Sendo Dedović
Ago Dedović
Hamid Muftić
Nedjib Muftić
Hasan Muftić
Lojo Zejnil
Šaćir Bešlić
Nura Bešlić
Smail Selimović
Mušan Granov
Nura Čengić
Sejd Muftić
Azis Rašidhadžić
Azis Granov te petorica braćeReđa - svi zaklani na Bajram
Franjo Rakun
Štefa Rakun
Josip Rakun, Franjin sin
Mara Dum
Ljubo Madunić, svi zaklani na prvi dan Božića

U ovom svom izkazu Mahmud Z. Pašić veli na kraju:
“Prema podatcima poginulo je u samom gradu Foči oko tisuću mužkaraca i žena.

Popis se u kotaru fočanskom nije mogao obaviti, jer nije čisto, ali kako seljani pričaju o broju ubijenih Hrvata u pojedinoj obćini, izginulo je **oko 6 000. do 7 000. mužkaraca i žena**.

Napominjem da su u samom gradu poubijali gotovo sve Hrvate katolike, ali ih je bilo svega oko 27. "**Srpsko veće" bilo je donielo zaključak, da se skuha čorba, u koju će staviti otrov i ostatak pučanstva natjerati da primi ovu čorbu, da bi se tako i ostatak pučanstva uništio.**"

POKOLJ HRVATA U GORNJEM ERVENIKU(042), **OBLJAJU**(043), **UGARCIMA**(044), **LUKI**(045), **KORITAMA**(046), **ŠTIKOVU**(047) i **VRLIKAMA**(048)

Ubojnička ruka četnika-komunista pogodila je u travnju i narednih mjeseci godine 1941. preko stotinu Hrvata u kotarevima **Knin** (049), **Grahovo** (050) i **Sinju** (051). Najgrozniji zločin izvršili su četnici-komunisti u Gornjem Erveniku, kotar Knin, gdje su na jezovit način umorili 30. Hrvata. Nesretne ljude svezali su na polju, zaklali i bacili u jednu jamu. 20. prosinca 1941. oko sedam sati napali su četnici-komunisti oružničku postaju Štikovo. zarobili oružničkog razvodnika Bjelopera, odrezali mu uši a zatim ubili u planini Kozjak. Izvješće ustaškog stožera Bribir i Sidraga, koje objavljujemo, sadrži imena zaklanih Hrvata u Gornjem Erveniku i Štikovu. Petru Puču iz Štikova izkopali su četnici-komunisti noževima oči, Mari Vujović, Petrovoj ženi, staroj 40. godina, odrezali su sise i stavili joj devet mjeseci staro diete da siše odrezane sise. Boji Vujović, Petrovoj kćerci, odrezali su prije nego što su je ubili, prste na rukama. Žrtve u ostalim spomenutim selima poubijane su iz pušaka i revolvera.

Evo popisa umorenih i ubijenih Hrvata u tim selima:
Frane Šimić
Ivo Šimić
Andrija Šimić-svi iz Golubića, kotar Knin
Anto Ivanković
Stanko Ivanković
Blaž Ivanković
Šimo Ivanković
Luca Ivanković
Manda Ivanković
Ana Ivanković
Cuja Ivanković
Anto Đakulović
(nečitko)Pajić
(nečitko)Bjedov
Djure Ivanković
Andrija Jurišić
Ante Jurišić
Mijat Đakulović
Marko Čengić
cijela obitelj Tome Ivankovića od 14. članova svi iz Gornjeg Ervenika. Isti ustaški stožer javlja, da su prigodom četničko-komunističke pobune u Bos. Grahovu, odnosno u Drvaru, poubijani ovi Hrvati:
Mijo Sarić, Josipov
Josip Sarić, Lukin
Periša Sarić, Ilijin
Marko Sarić, Josipov
Niko Sarić, Ivanov
Stanko Sarić, Antin
Ante Sarić, Paškoljev
Juko Sarić, Filipov
Ivan Sarić, Martinov
Martin Sarić, Ivanov
Nine Sarić, Ivanov
Dane Sarić, Martinov
Joso Sarić, Markov
Marko Sarić, Mijin
Ivan Sarić, Mijin

Jandre Sarić, Ilijin
Mate Sarić, Markov
Frano Sarić, Ivanov-
Niko Mandić, Milanov
Niko Čulina, Perin
Stana Sarić-svi iz Obljaja, kotar Grahovo
Petar Barbarić, kotarski poglavar
Don Ante Gospodnetić, župnik u Grahovu
Jure Žulj
Mile Žulj, Markov
Marko Žulj, Antin
Niko Žulj, Jakovljev
Jerko Žulj, Martinov
Tone Flajs, Mikeljin-svi iz sela Ugarci, kotar Grahovo
Jure Marić, upravitelj Poreznog ureda u GrahovuIvan Špiranović, Matin
Niko Špiranović, Markov
Ivan Kardun, Božin
Ivan Kardun, Bićin
Marija Kardun, Ivanova žena
Mate Samardžija sa suprugom i dietetom
Petar Mrđa, Nikin
Marko Mrđa, Markov
Mate Kardun, Josin
Marko Špiranović, Matin
Marko Špiranović, Markov-svi iz sela Luke, kotar Grahovo
Marko Vulić, Stipin
Stipe Vulić, Mijin
Petar Vulić
Marko Bilandžija
Joso Bilandžija-svi iz sela Korita
Stjepan Barać, iz Livna, ubijen sa ženom i osmero djece u Kapeli

Četnici-komunisti su nadalje ubili prigodom istog napadaja rizničkog stražara rodom iz Banja Luke, narednika Čotara, poreznog činovnika Crnića i učiteljicu Martu u Bosanskom Grahovu. U Štikovu su zaklani ovi Hrvati:
Ilija Vujević, Ivanov
Grga Vujević, Markov
Jure Vujević, Antin
Petar Vujević, Petrov
Mile Vujević, Petrov
Marija Vujević, Grgina žena
Mara Vujević, Petrova žena
Boja Vujević, Petrova kćerka
Stana Vujević, Ilijina žena
Mato Puć, Milinov
Petar Puć, Lukin
Jakov Bancek, domobran iz Svetlina, kotar Ivanec
Andrija Bjeloper, oružnik u Štikovu

Četnici-komunisti dočekvaši u zasjedi ubili su na cesti prema Kninu ove Hrvate:Milana Lucića
Filipa Plasanića
Božu Vukmirović-Franjića
Ivana Galića
Juru Pojević-Zrnića

Božu Milkovića-svi iz Vrlike, kotar Sinj
Petar Madjar
Mijo Madjar-obojica iz sela Ljubač
Iva Šimić
Drago Šimić
Frane Šimić-sva trojica iz sela Golubić
Marko Čačić-Tič
Joso Anić-Božić-oba iz sela Vrpolje Joso Pešić
Ivan Matić-oba iz Kovačića
Ivo Prišlin, profesor iz Knina

BEZPRIMJERENA OKRUTNOST ČETNIKA-KOMUNISTA

Jezovito klanje Hrvata muslimana u KoritnikuMeđu najjezovitije zločine, koje su srbsko-pravoslavni odmetnici izvršili nad Hrvatima muslimanima, pripada svakako pokolj, koji je na najnečovječniji način izvršen u selu **Koritniku** (052). Čovjeku se mora naježiti koža i na samo sjećanje na ovaj događaj. Tu su odmetnici pokazali sav svoj sadizam, sve najgroznije strane svoje duše. Naprosto je težko dokučiti, da može biti ljudi, koji su kadri izvršiti i ovakova zlodjela.

Mehmed Kurispahić, Hrvat , musliman iz Koritinika, koji je izbjegao strašnoj smrti, dao je kod zapovjedništva Vojne krajine u Sarajevu 17. siečnja 1942. ovaj potresni opis tog nezapamćenog događaja: ”Onoga dana, kad je hrvatska vojska potisnula četnike do iza Gostilje, došao je sutradan u Koritnik Vuko Medenica sa 20. četnika, među kojima su bili Stjepan Nikolić, Stevo Šušnjar, Čedomil Šušnjar-svi iz Hubave, te Velizar Gavrilović, Dragomir Gavrilović i Đorđe Grujić iz Koritnika. Ostali su bili nama nepoznati. Napried navedeni seljaci bili su obučeni u seljačko odielo, a oboružani puškama i noževima. Municiju su imali u džepovima. Oni drugi nepoznati bili su obučeni svi u vojnička odiela s “redenicima” preko ramena i oko pasa, s puškom i nožem, a imali su gotovo svaki po jednu bombu.
Vuko Medenica bio je u oficirskom odielu sa šubarom na glavi.

Čim su došli u Koritnik, pozvao je Vuko Medenica Ramu Kurispahića i rekao mu, da sve mužkarce skupi u selo i dovede do njega. Kada je Ramo to učinio i nas vse skupio, Medenica nas je postavio u red a iza toga naredio, da prvi po redu Mehmed Kurispahić izađe pred nas, nakon čega je zapovjedio dvojici onih, koji su bili u vojničkom odielu, da mu zgule kožu s lica.

Ova su dvojica pristupila radu, oborila Mehmeda te onako tupim noževima najprije mu razrezali kožu izpod lica, a onda je počeli guliti te skupa s mesom, tj. mišićima na licu, nosom i ušima zgulili i prevrnuli preko glave tako, da je donji dio s brade dosizao mu do jake kaputa.

Mehmed se kroz ćitavo ovo vrieme krivio i vrištao od užasnih bolova. Nakon toga je Medenica naredio Mehmedu onako zguljenom, da pokaže kako se Bogu moli, pa kada je Mehmed prizivajući molitvu Bogu pao na zemlju, jedan od onih koji su lice derali, usadio mu je nož u leđa, od čega je Mehmed nakon užasnog krivljenja umro.

Nakon Mehmeda došao je red na Mehu Spahića, da i njega na isti način zlostavljaju, pa kada je izašao pred nas, odmah je pao pred nas na zemlju, moleći da ga radije ubiju nego tako muče.

U tome je jedan od mučitelja imajući nož na puški zabo u Mehinu lievu ruku i gotovo je odkinuo, a onaj drugi je pristupio, pritisnuo mu leđa nogom, naslonio ciev na sljepočicu i opalio, od čega je Meho odmah umro. Sada je došao red na Muju Kurispahića, koga su oborili na zemlju i njih četvorica onako s noževima na puškama su ga parali, boli i rezali te svega iztrgali kao vuci lešinu.

Iza toga se je jedan od njih zaletio na Sulju Kurispahića, koji je bio sliedeći na redu, te mu protjerao nož kroz vrat, tako da ga je zabo s prednje strane i da je prošao sa zadnje strane vrata, od čega je Suljo odmah pao mrtav, čim je ovaj krvopija izvadio nož.

Ovaj isti je odmah, čim je pao Suljo, zabio bajunetu Smailu Smajkiću u slabinu i razderao mu tielo do pupka, od čega je Smail pao i njegov vapaj i previjanje od raznih bolova dugo se čuo. U to je došao seljak Gojko Jovanović iz Hubave, koji je dotjerao pred sobom Rasima Smajkića.

Njemu i njegovom bratu Novici zapovjedio je Vuko Medenica da odtjeraju Ramu Kurispahića, Rasima Smajkića i još jednu ženu do Drine te tamo od njih učine što znaju.

Vidio sam kako su Gojko i Novica Jovanović, čim su se približili Drini, počeli nemilice s nožem na puški bosti ovo troje, koji su bili svezani, sve dotle dok nisu pali. Pa kada su pali, onda su ih onako ležeće na zemlji ponovno i puno puta boli, a poslije toga su ih odvezli i bacili u Drinu."
Mehmed Kuripašić, v.r.

UZ POKLIKE "ŽIVIO KRALJ PETAR, ŽIVIO STALJIN!" UNIŠTENO JE HRVATSKO SELO KORAJ i POUBIJANO MNOŽTVO HRVATA

U izvješću, koje je veliki župan velike župe Posavje poslao Ministarstvu unutarnjih poslova u Zagrebu 4. prosinca 1941. opisan je jedan od najtežih zločina, koji su četnici-komunisti počinili u selu **Koraju** (053), kotar Bieljina. Ovo selo, nastavano od Hrvata muslimana, napali su četnici-komunisti 28. studenog 1941. Naoružanih bandita bilo je oko stotinu. U vrlo kratkom vremenu njihovog boravka u Koraju, dok nesretnom narodu nije stigla pomoć hrvatske vojske, popalili su banditi jedan dio sela i na životinjski način poubijali mnogo ljudi. Tragedija, koja je pogodila tamošnji seljački narod, bila bi još veća, da su banditi imali vremena nastaviti svojim zločinačkim djelovanjem.

U izvještaju velikog župana župe Posavje veli se ovo: "***Točan broj žrtava u Koraju ne može se ustanoviti, jer se je pučanstvo raztrkalo širom prema Čeliću i Brčkom, odvezavši, što je u brzini moglo uzeti, no moglo bi biti 200 najviše 300 svih ubijenih i zaklanih. Popaljenih kuća ima 150, a najgore je postradala čaršija, gdje su se nalazile ljepše zgrade. Kako je navedeno, u pokolju su svi sudjelovali, te su u glavnom ubijali dječake od 12-15 godina. Žene su pljačkale, a mala djeca su nosila slamu i palila kuće sve s poklikom kralju Petru i Staljinu. U mjestu je podpisani našao još nekoliko desetina lešina zvjerski iznakaženih, a nekoliko i nagriženih od pasa, koje njihovi nisu mogli niti dospjeli pokopati. Krvoločtva koja su počinili komunističko-četnički banditi, prelaze ljudsku maštu i spadaju u Srednji viek, pa ću navesti samo dio iz te grozne tragedije.***

Staroga hodžu, koji je čekao u svojoj sobi samu smrt i nije nikada izlazio, bacili su težko ranjenog u vatru. Aliju Begiću palili su prsa vatrom, koju su ložili na trgu. Jedna žena bacila je u očaju u bunar troje djece i zatim sama za njima skočila. Ona je kasnije spašena, no sve troje djece se udavilo. Pred opljačkanim dućanom Miralema Zajmovića ležalo je oko 15 lešina, a podpisani je našao još četiri, dok su ostale bile već pokopane. Pred upaljenom kućom Ragiba Begića ležala je u jarku lešina Seife Terzića, a pod plotom Edhema Sarajlića leži lešina Mehe Kuhića, probodenog bajunetom kroz glavu iza uha. Uglavnom su poubijani starci koji nisu mogli bježati i djeca koja se nisu mogla štiti."

PALJENJE HRVATSKIH DOMOVA U SELIMA KOTARA TREBINJE

Prema izvješću, što ga je oružničko krilno zapovjedničtvo u **Bileću** (054) dostavilo 20. listopada 1941. zapovjedničtvu divizijske jadranske oblasti u Mostaru, zapalili su četnici-komunisti 7. kolovoza 1941. oružničku vojarnu u selu Begovići-Kula, kotar Trebinje. U istom selu zapalili su 28. kuća Hrvata muslimana, u selu **Lomači** (055) pet, u selu **Šarani** (056) pet, i u selu **Staro Slano** (057) pet kuća. Sve su bile vlasničtvo Hrvata muslimana seljaka.

HRVATI, KOJI SU OD ČETNIČKO-KOMUNISTIČKE RUKE POGINULI U SELIMA MLADOŠKOVCI (058) OPAČIĆ (059) i ODŽACI (060)

Obćinsko poglavarstvo u Vaganu, kotar Glamoč, izviestilo je 31. prosinca 1941. službeno, da su od travnja 1941. pa do toga dana ubijeni ovi Hrvati na području obćine Vagan od četničko-komunističke ruke:
Iva Kelo, pok. Nikole, iz Mladoškovaca
Ragib Smaić, pok. Asana

Adil Musić, pok. Sulje
Ludija Smaić, pok. Juzufa
Garan Smaić, pok. Mujana-svi iz Opačića
Dujo Bilandžija iz Halapića

Četnici-komunisti umorili su nadalje bacivši ih u jamu:
Saida Fišića, pokojnog Huse
Bilka Fišića, pok. Ibre
Akifa Džaju, pok. Muje svi iz Mladoškovaca

Spomenuto obćinsko poglavarstvo javlja nadalje da su prigodom četničko-komunističkih napadaja nestali i ne zna se za njihovu sudbinu ovi Hrvati iz Odžaka:
Zajko Filipović, pok. Ibre
Ahmed Smaić, pok.Sulje
Ragib Alvadrija, pok. Dede
Fehim Čitahović, pok. Salke
Alko Čitahović, pok. Ahmeta
Mehmed Čitahović, Fehimov
Džemalija Čitahović, Salihov
Ragib Alah, pok. Ibre
Ahmed Alah-svi iz Odžaka
Nikola Kaselj, pok. Ivana iz Mladoškovaca
Alko Musić, pok. Murata iz Opačića

SKUPINA SPALJENIH I ZAKLANIH HRVATA U SELU TUHOLJ, KOTAR KLADANJ

Ni selo **Tuholj** (061), u kotaru Kladanj, i uobće sela u ovom kotaru bosanske Hrvatske, nisu bila pošteđena od četničko-komunističke ruke. Biesni, što nisu mogli zauzeti Kladanj, na koji su navaljivali, četnici-komunisti počinili su prave pustoši u okolnim selima. U selu Tuholj zaklali su četnici-komunisti među ostalima i 22. hrvatskih muslimanskih seljaka iz sela **Pauca** (062), koji su se bili sklonili u selo Tuholj prije napadaja bandita na ovo hrvatsko naselje. Kada je hrvatska vojska stigla u ovo selo, našla je na mjestu, gdje je prije stajala štala, vlasničtvo Mehmeda Meškovića, 28. mužkih lešina, nagorjelih od plamena. O tom strahovitom nalazu podnio je pukovnik Verić u ime zapovjedničtva oružničke postaje Kladanj ovo izvješće Ministarstvu hrvatskog domobranstva: ”30. prosinca 1941. izvršeno je čišćenje pobunjenika komunista i četnika sa šestom i sedmom satnijom oružničke dobrovoljačke legije i dvadeset oružnika pod zapovjedničtvom kotarskog predstojnika g. Afdage Hasića i oružničkog narednika Petra Kralja. Kod dolazka u selo Tuholj našli smo u štali Mehmeda Meškovića 28. mužkih lešina, koje su pobunjenici zaklali, a zatim povezane u štali zapalili. Prepoznate su i to:

Avdija Harać, star 28.godina
Mehmed Karić, star 36. godina
Hosu Klarić, star 27. godina
Osman Klarić, star 35. godina
Meniš Halinović, star 25. godina
Arif Halinović, star 30. godina
Mumin Halinović, star 22. godine
Mujo Jusupović, star 28. godina
Halip Jusupović, star 40. godina
Imšir Jusupović, star 34. godine
Sinan Halinović, star 29. godina
Ahmed Jusupović, star 38. godina
Mustafa Selimović, star 48. godina
Sufo Selimović, star 36. godina
Rehman Selimović, star 18. godina
Šemso Halinović, star 18. godina

Šeifo Halinović, star 29. godina
Ramo Alilović, star 34. godine
Uzeir Alilović, star 27. godina
Fadil Sečanović, star 21. godinu
Avdo Hotović, star 22. godine-svi iz sela Pauča, kotar KladanjOmer Mujić, star 21. godinu
Osman Mujić, star 60. godina-obojica iz sela Tuholja
Mušan Imamović, star 28. godina, iz sela Kamenskog
Mustafa Zubetkić, star 25. godina iz Krive Rieke, kotar Kladanj."

JEZOVIT POKOLJ HRVATA U AVTOVCU, KOTAR GACKO

Hrvatsko muslimansko selo **Avtovac** (063) doživjelo je 28. lipnja 1941. na srbski Vidovdan, krvoločni napadaj četnika-komunista. Tom prilikom zaglavilo je što od puške što od noža četrdesetsedam Hrvata muslimana, većinom žena i djece, a cielo je selo spaljeno. Na životu ostali svjedoci potresno opisuju težku sudbinu, koja je zadesila ovo selo u južnoj Hrvatskoj. Četnici-komunisti napali su Avtovac 28. lipnja oko tri sata ujutro. Hrvatsko muslimansko stanovničtvo borilo se s njima cielog dana sve do pred večer, kad mu je nestalo pušćanih naboja. Jednom dielu stanovničtva uspjelo je pobjeći u polje, a što je ostalo u selu, to su četnici-komunisti poklali i postrieljali. Emin Tanović, seljak iz Avtovca, dao je u državnoj bolnici u Mostaru o tome pokolju pisani izkaz u zapisnik, kojega faksimile objavljujemo. Osim toga podnielo je o tom nemilom događaju zapovjedničtvo Jadranskog divizijskog područja u Mostaru izvješće Ministarstvu hrvatskog domobranstva. To izvješće, podnešeno 30. listopada 1941. od zapovjednika pukovnika Pacaka, glasi:Dostavljaju se podatci o zvjerstvima četnika, koje je dao nadporučnik Dragutin Šimunčić, zapovjednik III. satnije, 24. listopada 1941.: "***1. kolovoza o.g. ušao sam zajedno sa savezničkom talijanskom vojskom u popaljeno mjesto Avtovac, koje je bilo napadnuto od četnika 28. VI. u jutro. Tek poslije borbe, koja se vodila cieli dan, četnici su uspjeli na večer 28. lipnja ući u Avtovac, koji su opljačkali, poubijali sav muslimanski živalj, koji je ostao u Avtovcu i nije se mogao evakuirati, a zatim su zapalili mjesto. Pri ulazu u samo selo sa lieve strane puta pred mostom bio je leš jednog djeteta od 6-8 godina, koje je bilo zaklano nožem i bačeno u livadu kraj puta. Samo mjesto bilo je podpuno opljačkano. Sve muslimanske kuće bile su zapaljene i izgorjele su do temelja. Nasred sela nalazila se razbijena poštanska blagajna, koju su četnici nasilno otvarali. Na pragu jedne muslimanske kuće vidio sam leš jednog čovjeka, koji je bio zaklan nožem, razporen mu je bio grudni koš, izvađeno srdce i stavljeno na grudi. Pred jednom drugom kućom naišao sam na jedan leš čovjeka od svojih 30 godina, koji je također zaklan nožem, odrezano mu je spolno udo i stavljeno na trbuh. U jednoj jami nađena je jedna zaklana žena, kojoj su bile odrezane ruke. Na garištu jedne muslimanske kuće nađen je pougljen leš jednog čovjeka, koji je bio vezan, te je svakako živ bio bačen u vatru. U jednom žitu više sela nađena je zaklana jedna žena. Osim toga pronađeno je još nekoliko leševa muslimanskih Hrvata, koji su bili poklani od četnika. Odmah poslije ulazka talijanskih četa u Avtovac, došli su i muslimani, koji su pobjegli iz Avtovca i okolnih mjesta i odmah pristupili ukopu svojih poginulih mještana***."

U SELU PLOŠNIKU (064) (Bieljina) NAPRAVILI SU ČETNICI-KOMUNISTI KLAONICU DJECE

U poviesti čovječanstva sigurno bezprimjeran zločin počinili su četnici-komunisti u selu Plošniku, kotar Rogatica. Bilo je to početkom veljače 1942. Ušavši u ovo selo četnici-komunisti ubijali su na najgrozniji način, većinom nožem, ne samo odrasle Hrvate muslimane, nego su načinili pravu klaonicu djece. O tome postoje brojni svjedoci. Dana 11. veljače 1942. došao je u zapovjedničtvo Vojne krajine u Sarajevo Hadži Omer Hadžić, sin pokojnog Hadži Ibrahima, Hrvat musliman, star 64. godine iz Košutice, kotar Rogatica, koji je u zapisnik dao ovaj izkaz:"Kada su odmetnici na 2. veljače 1942. navalili i zapucali na selo **Košutica** (065), narod je iz njega pobjegao glavom bez obzira. Svatko je krenuo kud je mislio da će izbjeći neprijateljskom kuršumu. Vidio sam kak su neprijatelji susreli mnoge grupe i vratili ih od stare i nove ceste. Ja sam s jednom svojom nevjestom krenuo oko jednog humka i sklonuo se u Luburuč-polje, gdje sam se susreo s ostalim bjeguncima, a odavde smo šumom Kratelje došli u Knežinu. Mnogi su bjegunci bili natjerani u tjesnac između **Rosovače** (066) i sela **Vidrića** (067), gdje je na njih otvorena užasna pušćana vatra. I tu su mnogi izginuli. U Knežinu nas je došlo oko tri tisuće bjegunaca, s kojima sam ostao do 6. veljače o.g. i sutradan krenuo saonicama do Podromanije, a odavle u Sarajevo. U selo Košuticu pobjeglo je sve što je ostalo na životu iz sela Oškoplje, Čukojevići, Kusturiće, Kalimanići, Babija,

Rađevići, Točionici, Dindići i Plošnik, koja su sela odmetnici popalili i absolutno opljačkali. Sviet koji je iz tih sela pobjegao, jesu samo žene i ženska djeca. S njima je svima moglo biti najviše troje do četvero mužke djece. Kod mene je bilo oko 60 bjegunaca. Pričale su mi te žene, da su jedne večeri vidjele kako su jednom doveli u selu Plošniku 27 mužke djece i kako ih je jedan od odmetnika onako stojeći stavljao na svoje koljeno i klao, dok su drugi tu djecu držali za noge i ruke, a izvršilac je u to vrieme stavivši glavu djeteta na svoju lievu nadkoljenicu hvatao diete lievom rukom za bradicu, a desnom klao. Ove su mi žene pričale još i druga čuda i zulume, izvršene nad našim svietom, koje nisu od suza i grčevitog plača mogle ni izpričati. Napried su navedene moje rieči i pripravan sam po potrebi na njih i zakletvu položiti."
Hadžiomer Hadžić, v.r.
Perovođa Mila Mihaljević

Iz ovog izvješća vidimo, da su četnici-komunisti napali sela (U)**Oškoplje** (068), **Čukojevići** (069), **Kusturiće** (070), **Kalimaniće** (071), **Babiju** (072), **Rađeviće** (073), **Točionice** (074) i **Dindiće** (075) i opljačkali sva ova sela, a zatim ih zapalili. Kakva su sve zvjerstva radili četnici-komunisti, vidi se po tome, što su na tisuće Hrvata onoga kraja, budući su bili nenaoružani, bježali glavom bez obzira da spase svoje živote!

POKOLJ HRVATA MUSLIMANA U KOTARU LJUBINJE (076)

Četnici-komunisti izvršili su 15. lipnja 1942. veći pokolj Hrvata muslimana u kotaru Ljubinje. Toga su dana poklani i **bačeni u jamu**:

Džafer Zelenterović
Hasan Mušić
Bećir Mušić
Ibro i Fata Sinanović
Fata Salman
Vera Salman
Salko Sadžak
Adem Sadžak
Melka Sadžak
Mustafa Krehić
Halil Taslaman
Saćir Taslaman
Omer Taslaman
Suljo Kurtović
Zahir Kurtović
Halil Malohodžić
Zahir Malohodžić
Sulfo Malohodžić
Omer Žuštra i supruga
Gjulsa Žuštra
Velija Žuštra
Ahmed Malohodžić
Bećir Burek
Hata Elezović
Mujo Šerak
Mušan Serdarević
Ahmed Šerak
Ramo Kajimović
Osman Kadić
Meša Gubelić
Gjulsa Gubelić
Sala Gubelić
Hamida Gubelić
Ajkuna Gubelić

Meka Gubelić
Meša Mekić
Osman Mekić
Mujo Sinanović
Ibro Sinanović
Halil Berberović
Murat Malohodžić
Avdo Šarić
Huso Soldin
Suljo Kurtović
Mujo Zelenterović
Meho Zelenterović
Salko Hamzić sa ženom i troje djece
Pemba Grozdanić
Alija Sadžak
Ibro Bašić
Saja Mrgan
Nura Mrgan
Hasan Sadžak
Selim Čenam
žena Adema Berberovića i dvoje ženske djece

Zločinačka četničko-komunistička banda usmrtila je osim toga i bacila u jamu, nakon što ih je spalila pomoću petroleja, ove Hrvate i Hrvatice muslimane:Asima Bakšić
Zinetu Bakšić
Fatimu Bakšić
Hatu Bakšić
Pašanu Bakšić
Elviju Bakšić
Esmu Bakšić
Saćira Bakšića
Fatimu E.Bakšić
Hamzu Bakšić, staru dva mjeseca
Rifatu Serdarević
Hajiru Serdarević
Hatidžu Serdarević
Džehu Vigjen

Osim toga bačeni su u jamu, ali su se spasili, Enver Bakšić, Sulejman Bakšić, Begana Bakšić, Munta Žuštra i Fatima Bakšić, Jusufova.Nadalje su ubijeni od četničko-komunističke bande:
Tahir Salman
Adem Burek
Adem Šerak
Ramo Šerak
Ferid Šerak
Mujkan Pločić i još dvie osobe.

Zločinci su ovom prilikom Ahmedu Šeraku prije nego su ga umorili odrali kožu i grozno ga mučili. Isto tako iznakazili su nožem Murata Malohodžića.U ovom velikom pokolju sudjelovali su kao krvnici:
Rade Šalavarica,
listonoša, Dušan Kostić, bez zanimanja,
Mile Kostić,
Miloš Tuholj,
Pero Tuholj,

Bogdan Sorajić,
Četo Tuholj,
Miroslav Šparavalo,
Vlado Slijepčević, svi seljaci,
te Vlado Turanjanin, porezni ovrhovoditelj,
Gojko Kozić mlađi,
Mišo Čorović, Vladin,
Branko Čorović,
Lazo Bogdanović,
Danilo Čorović, lugar,
Gligor Bogdanović i
Đorđe Đurić, svi iz kotara ljubinskog.

Za istinitost ovih podataka jamče:
Alija Serdarević,
Alijin i Omer Dizdarić,
Ahmetov, koji su zapisnik i podpisali.

UBIJANJE HRVATA MUSLIMANA U RUDU (077) KOD VIŠEGRADA

Mustafa Jarkoč, pok. Saliha, rođen 1912. u Gaočićima, kotar Višegrad, koji se od četnika spasio pobjegavši u Sarajevo, izjavio je 22. siečnja 1942. u zapovjedničtvu Vojne krajine u Sarajevu u zapisnik ovo o četničko-komunističkim zlodjelima u selu Rudo kod Višegrada:"Kada su četnici osvojili Rudo, s njima su došli od domaćih Đorđe Mandić, Rajko Jakovljević, Joso Barbarac, Petar Starovlah, Slavko Popović, Gojko Vuković, Vaso Mikavica, Desimir Jakovljević, Vitomir Čedo i Branko Perirčić, Zdravko Teodorović, Mlađen Peričić, i mnogi drugi. Ovi partizani otišli su nakon osam dana u Rogaticu. Iza toga je Đorđe Mandić organizirao svoje oružnike, koji su počeli maltretirati i pljačkati muslimanski sviet, a ubili su Mustajbega Resića i ženu, Huseinbega Dolića, Husu Lagumđiju i njegova sina Mehmeda, a zapalili kuće svih vidjenijih muslimanskih familija i u Rudome i selima, te orobili sve njihove imetke, a osim toga maltretirali njihove žene i djecu. Tražili su Sefka Hadrovića i Mehu Dostovića, koji su brdima i dolinama bježali do Mioča, gdje ih je primietio učitelj Savić, zapovjednik Mioča. Ovaj je izdao naredbu svojim ljudima, koji su ih uhvatili kod tunela poubijali te bacili u vodu.
Napried navedene su sve moje rieči, na koje mogu priseći.Jakoč Mustafa, v.r.

KRVOPROLIĆA U SREBRENICI (078) i OKOLICI ZA VRIEME ČETNIČKO-KOMUNISTIČKE VLADAVINE

Među gradovima i selima jugoiztočne Hrvatske u pograničnom području zapadno od rieke Drine stradala su mnoga veća i manja mjesta za vrieme četničko-komunističke vladavine, kojom je ravnao jedan viši srbijanski častnik. Mnogo je stradalo stanovničtvo grada Srebrenice i okolna sela. Točan broj Hrvata, koji su ubijeni u Srebrenici i okolici, nije se još uviek mogao povjerenstveno ustanoviti, jer su lešine poubijanih pokopane raztrakano kojekuda, pa i u šumama tako, da im se ne može ući u trag. U tom ubijanju i mrcvarenju Hrvata toga kraja sudjelovali su brojni četnici-komunisti, koji su stigli naoružani iz Srbije preko Drine.O danima strahovlade u Srebrenici i okolici izjevio je Muharem Đozić Abidov, rodom iz Srebrenice, u zapisnik sastavljen 27. siečnja 1942. sliedeće:

"***18. kolovoza 1941. zauzeli su četnici-komunisti Srebrenicu. Prilikom ulazka četnika u Srebrenicu, bilo ih je oko 3000. sa oružjem bilo ih je oko tisuću. Vođa četnika bio je jedan srbijanski oružnički bojnik. Četnici su odmah postavili svoju vlast i odredili za komadanta Tošića, bivšeg učitelja i rezervnog poručnika. Odmah su oduzeli i opljačkali sve namirnice iz trgovina pobjeglih muslimana. U pojedinim selima oko Srebrenice silovali su ženski živalj, osobito djevojke. Kada su četnici zauzeli Srebrenicu, ubili su oko deset muslimana. Dana 5. siečnja 1942. došao je Rajko Čelonja iz sela Birča, kotar Vlasenica, sa još oko 400. četnika i u Srebrenici su ubili oko 25. Muslimana*** (**131**) ***. Za vrieme bavljenja četnika u Srebrenici poubijano je i odvedeno u šume i bačeno u jame oko tisuću ljudi, a vjerojatno i više. Prilikom njihovog rada u Vlasenici osnovao je Asim Dabić, trgovac iz Krama kod Vlasenice, u samoj Vlasenici tzv. Vladu iztočne Bosne, kojoj je bio sam na čelu, a rečeni oružnički***

bojnik zapovjednik svih četa, i operirao prema Višegradu, Rogatici, Zvorniku i Kladnju te Foči. Taj bojnik sporazumio se je sa Čičom (vođa komunista na Romaniji) i imao je Čiča zadatak braniti frontu od Sarajeva prema Vlasenici i Srebrenici, da hrvatska vojska nebi oslobodila ove varoši, a hranu i municiju dobivao je iz Srebrenice, kamo je dolazila iz Užica. Iz Užica su je slali srbijanski partizani, jer se je spomenuti bojnik s njima sporazumio."

MRCVARENJE HRVATA MUSLIMANA I BACANJE ŽIVIH U PONOR U KOTARU BILEĆE (079)
Zločinačko mahnitanje četnika-komunista pogodilo je i hercegovačka sela **Đeče** (080) i **Šakotić** (081), obćina Plana, kotar Bileće. Tu su četnici pokazali u punoj mjeri svoje zvjerske osebine. Evo što nam o tome kažu svjedoci:Huso Čatović, Hrvat musliman, star 58. godina, seljak iz Đeča, obćina Plana, izjavio je u zapisnik Krilnom oružničkom zapovjedničtvu u Bileću 29. listopada 1941. kao očevidac borbe s četnicim-komunistima kod sela Đeča: "Vidio sam kako su četnici-komunisti Vukoja Rajko, Vaso Božo i Vukoja Nikola iz sela Pađana izvadili Hasanu Čatoviću drvetom oba oka. Saćiru Čatoviću odrezali su uho i uboli ga kolcem. "U isto vrieme uhvatio je Božo Vukoja Husniju Čatovića te ga ubio na mjestu udarcima kundaka. Za sudbinu obitelji Muse Čatovića (4. člana), Avde Čatovića (7. članova), Muše Čatovića (10. članova), Saćira Čatovića (6. članova), Zulfe Čatovića (5. članova), Hašila Čatovića (5. članova), Ibre Čatovića (6. članova), Murata Čatovića (3. člana), Bećira Čatovića (3. člana), Tahira Čatovića (8. članova) i Mehmeda Čatovića (12. članova), Begana Čatovića (2. člana), Džafera Čatovića (1. član) i Osmana Čatovića (5. članova) ne zna se. On je vidio kako je četnik Vaso Vukoja odveo Džafera Čatovića u zapaljenu kuću i ovaj je u njoj izgorio. Svima su opljačkali i popalili kuće i odtjerali stoku.

Ibro Čatović, star 49. godina iz sela Đeča, izjavio je u zapisnik kod istog oružničkog zapovjedničtva u Bileću, da je vidio kada su spomenuti četnici-komunisti, među kojima je bio i učitelj Rajko Milošević, uhvatili Čatovića i s njime 23, sve Čatoviće, Zečeviće te Barijamoviće iz sela Orahoviće, Fatnice, Prisoja i Bjelana te sve povezali jednim konopcem i potjerali ih na **Meku grudu** (082) te ih svezane počeli bacati u jamu. On je bio vezan zadnji i sa svoja tri druga odkinuo se i pobjegao. Ostali su bačeni u jamu zvanu "**Vrložina golubinka** (083) ". "Među bačenim u jamu poznajem: Drmu i Bećira Čatovića, Mušu, Husu, Ferata, Salku, Avdu, Zeću i Osmana Bećira, Alila Telarevića, Derviša Telarevića i Zeću Telarevića, te Avdu Bajramovića".Began Avdić, star 36. godina, iz sela Šakotića, obćina Plana, iznosi u zapisnik, da je bio očevidac u borbama sa četnicima-komunistima od 26. -27. kolovoza kako su ovi, među njima Gavrilo Samardžić i Vojko Nedžo, njihov vođa Danilo Babić, uhvatili oko 38. ženskih i djece te ih doveli kod Dušana Popare na **Planu** (084) te porezali kose, a nekima vadili oči, skidali ih do gola, te iste odvodili do goruće kuće Salka Avdića, te sve ženske pobacali u vatru. Nadalje je vidio kako su četnici Spasoje Samardžić i još devetorica doveli petero djece u starosti od 4-15 godina, među kojima poznaje Sajka Avdića, Ibru Asima, Ragiba i Husliju Avdića, te Sajku izvadili oči i bacili u jamu, a ostalim izvadili oči, poklali ih i ostavili na zemlji."

NIZ TEŽKIH ZLOČINA KRVOLOČNIH ODMETNIKA
Zapovjedničtvo II. pješačke divizije u Bihaću izviestilo je 12. prosinca 1941. zapovjedničtvo I. domobranskog zbora, da su Muharem Hajdarović, trgovac, i Vahid Nesimović, seljak, koji su 8. prosinca u ponedjeljak krenuli iz Jezerskog preko Lusine državnom cestom u **Otok** (085), dočekani na 3. kilometra od Otoka od trojice naoružanih četnika-komunista. Ovi su ih opljačkali do kože, ubili ih noževima na zvjerski način, Hajdareviću su srdce izčupali iz grudiju.

POGIBIJA TRIDESETORICE HRVATSKIH ORUŽNIKA I DOMOBRANA U KOTARU KNIN (086)
Dana 1. kolovoza 1941. prilikom napadaja na oružničku postaju Krupa ubili su četnici-komunisti oružničkog vodnika Lovru Balenovića, oružnika Juru Rajčića i Josipa Bikića, te pomoćne oružnike Juru Tomića, Stjepana Krnjaka, Vida Posavca, Juru Grčića, Vladimira Hemulu, Miju Martona, Martina Goluba, Josipa Kažića, Nikolu Kažića i Ivana Pavića. Njihova mrtva tiela bacili su u krečanu i zatrpali ih. Dana 29. srpnja 1941. napali su četnici-komunisti oružničku postaju **Plavno kod Knina** (087) te ubili oružnike: Šimu Bačića, Luku Šćerbašića, Matu Lukanca i Tomu Bezuka. Dan kasnije napali su u selu

Polači kod Knina i poubijali oružnika Ivana Runju i domobrane Milu Budžeta, Nazifa Porića, Đuru Pozdrijana, Stjepana Božića i Matu Šušića.

Dana 9. listopada napali su četnici na putu **Knik-Kijevo** (088) kod sela Krčića samovoz u kome su bili i pri tom izgubili život: Milan Sučić, Filip Plazanić, Vučemilović-Franić, Božo Martinov, Ivan Galić, Jure Bojević-Zrnjić i Bože Milković, svi iz Vrlike, kotar Sinj.

POGIBIJA HRVATSKE SELJAČKE OBITELJI MRAVUNAC U BLAGAJU
Dana 5. svibnja 1941. u noći oko 11. sati, došli su prema opisu, danom od Kate Mujić iz **Blagaja** (089), kotar Slunj, četnici-komunisti u kuću Jose Mravunca. Tu su se najprije zadržali neko vrieme u razgovoru sa ženom i djecom Jose Mravunca rekavši, da čekaju Josu da ih preveze preko Korane. Tada su najednom udarili jedno mužko diete, staro šest godina, kolcem po glavi, 16. godišnjeg sina su zaklali, a onda ih oboje bacili u Koranu. S njima su bacili u Koranu živu kćerku Jose Mravunca Milku, koja se spasila. Zatim su ubili Maru Mravunac, a dočekavši Josu odvukli su ga u šikaru i zaklali.

“PLAĆU TRAŽI OD USTAŠA”
Zapovjedničtvo Vojne krajine u Sarajevu izvješćuje 2. prosinca 1941. Ministarstvo hrvatskog domobranstva u Zagrebu:

“Koncem kolovoza 1941. pronađena je na **Podromaniji** (090) iztočno od Sarajeva iznakažena lešina jednog nepoznatog domobrana.

Četnici-komunisti su istoga skalpirali, razsjekli mu grudni koš, odsjekli spolne organe a na trbuhu nožem izrezali: “Plaću traži od ustaša”. Prilog snimka.
Zapovjednik pukovnik.

JEZOVITO UMORSTVO JEDNOG HRVATA MUSLIMANA
Zapovjedničtvo Vojne krajine izviestilo je 2. prosinca 1941. Ministarstvo vanjskih poslova o sliedećem: ”10. studenog 1941. rekviriran je luksuzni samovoz marke “Hansa”br. 659. i vlastniku istoga Ibrahimu Latiću zapovieđeno je, da vozi četiri naoružana domobrana koji su pratili transport hrane iz Sarajeva za našu posadu u selu **Mokrom** (091). Izpred Mokrog kolona je napadnuta od četnika i razpršena. Ibrahim Latić je ranjen u prsa i bježao je ranjen natrag, ali je nakon kraćeg vremena klonuo.
Tu su ga četnici uhvatili i straga na vratu preklali, skalpirali mu kožu s glave i odrezali mu spolne organe.”

P. n. glavara, pročelnik, glavno-stožerni pukovnik Verić, v.r.

UNIŠTAVANJE HRVATSKIH DOMOVA U OBĆINI GLAMOČ
Obćinsko poglavarstvo u Glamoču izviestilo je dopisom od 5. siečnja 1942., broj 4616/41. ustaški logor u Glamoču, da su popaljena sela ove obćine:

Isakovci (092), **Radaslije** (093) i **Čoslije** (094), i to: u Isakovcima 24. muslimanske stanbene kuće, u Radaslijama 5. katoličkih, u Čoslijama 15. katoličkih, a osim toga i gospodarske zgrade spomenutih seljačkih domova. Ove paleže izvršili su četnici-komunisti u medjuvremenu od 10. travnja 1941. do početka siečnja 1942.
Izvješće je providđeno žigom obćinskog poglavarstva Glamoč i podpisano od bilježnika i povjerenika obćine.

Obćinsko poglavarstvo u Vaganu, kotar Glamoč, izviestilo je 31. XII. 1941. službeno da su u selima ove obćine od četnika spaljene ove kuće: U selu Odžaku jedna katolička i jedna muslimanska,
U selu Halapić 3. katoličke
U selu Mlinište 2. katoličke
U selu Mladašković 36. muslimanskih
U selu Opačić 35. muslimanskih kuća.

Osim toga spaljena je željeznička i oružnička postaja u Mliništu te parna pilana Klosen, u svemu 87. zgrada. Ove zgrade uništili su četnici u vremenu od 10. travnja do početka mjeseca prosinca 1941.

MUČENIČKA SMRT LUGARA NIKOLE LJESKARA U KESTENOVCU

Oružnička postaja **Krstina** (095) izviestila je 28. listopada 1941. u Ministarstvo hrvatskog domobranstva o groznom umorstvu lugara Nikole Ljesara u selu Kestenovcu, občina Krstina."Dana 21. rujna 1941. obkolili su četnici-komunisti u selu Kestenovcu, občina Krstina lugare imovne občine Cetin-grad Milu Grdića, iz sela Ruševice, občina Cetin-grad, i Nikolu Ljesara, starog 28. godina, iz sela Grabovsko, občina Cetin-grad. Lugar Mile Grdić počeo je bježati, ali su ga četnici-komunisti u biegu iz pušaka ubili. Lugara Nikolu Ljesara uhvatili su živog, svukli ga do gola, svezali mu ruke i noge i uškopili ga. Izrezali su mu najprije spolne organe, zatim mu sjekli prste na rukama i tako ga mučili, dok je davao znakove života. Zatim su lešinu odvukli u neko grmlje i tamo zatrpali granjem. Tvrdi se da je kod istog ubojstva bio i vođa četnika-komunista bivši poručnik Rakinić."
Za zapovjednika postaje, vodnik Ante Šimić, v.r.

POPALJENE HRVATSKE KUĆE U TAVIJI (096) KOD BOS. KOSTAJNICE

Zapovjedničtvo I. hrvatske oružničke pukovnije izviestilo je dopisom broj 2334 Ravnateljstvo za javni red i sigurnost u Zagrebu, da su četnici, njih oko 2 000. napali 22. kolovoza 1941. selo Tavija u blizini Bos. Kostajnice i zapalili 22. hrvatske kuće.

POUBIJANI ZAROBLJENI ORUŽNICI U LUKAVCU, KOTAR NEVESINJE

Dana 25. lipnja 1941. napali su četnici-komunisti oružničku postaju Lukavac, kotar **Nevesinje**, razoružali oružnike i zatim strieljali Milana Matlekovića, Rudolfa Švajgera, Josipa Martona, Pavla Matoševića, Stjepana Pongraca i Josipa Winterbergera. Njihova mrtva tiela nađena su tri dana kasnije između sela **Odžaka** (097) **i Nevesinja** (098).Tu je nađen i pomoćni oružnik Antun Lorenc, težko ranjen. On je izjavio, da su četnici-komunisti, kojih je bilo više stotina, njih razoružali i odmah nakon toga odvojili kaplare Iliju Zovka, Ramadana Bjedića i domobrana Franju Grizela, da ih strieljaju. On misli da su ih strieljali, ali na kojem mjestu ne zna. Za sudbinu ostale četvorice oružnika nije znao ništa reći.

ČETNIČKO ZVJERSTVO NEDALEKO GLINE

Kotarska oblast u **Glini** (099) izviestila je Ravnateljstvu za javni red i sigurnost svojim dopisom od 6. rujna 1941. broj 359 sliedeće:

"*Jučer, 5. rujna 1941. prije podne došao je iz Gline Jozo Žinić, u obližnje selo Majske Poljane, občina Kukinac, u namjeri da tamo nabavi stoku za klanje. Nekako oko 9. sati napadnut je Žinić od dvojice četnika, naoružanih vojničkim puškama, od kojih je u jednom prepoznat Milan Bunić, rodom iz sela Velikih Šušnjara, občina Kraljevčani. Svoje djelo izveli su na zvjerski način tako, da su Žinića najprije vezali lancem, a po tome nožem izrezali. Razparali su mu trbuh tako, da su crieva izpala iz utrobe, a osim toga izrezaše mu na više mjesta lice. Težko ranjeni Žinić umro je dva-tri sata kasnije u najgroznijim mukama.*"

GNJUSNI ZLOČIN ODMETNIKA U SELIMA KLJENaKU (100) **i VRIECI** (101)**, KOTAR STOLAC**

Dana 9. srpnja 1941. izvršili su četnici-komunisti-prema izjavi, koju je dao Hodža Habi Pejković iz Perkovića, kotar Stolac-dva grozna zločina, jedan u selu Kljenku a drugi u selu Vrieci, kotar Stolac. Spomenuti Hodža Habi Pejković, koji je došao na mjesto ovih zločina radi pokopa žrtava, našao je ubijenu Nuru Novaković iz Kljenka, kako leži mrtva na leđima. Lieva joj je noga bila potpuno smrvljena, zubi izbijeni, a izpod grla je bila preklana. Ubijenog Muru Murata, iz sela Hatelja, koji je bio pošao posjetiti svoju obitelj, našao je kako mrtav leži na leđima. Bio je ranjen u nogu, jedna mu je ruka bila prebijena, izgleda kundakom od puške, glava oguljena, donja mu vilica odrezana uši i nos također odrezani, a oči izkopane.

Hodža Habi Pejković dao je svoj izkaz 26. srpnja 1941. pred Muhamedom Brezić-Alićem, Osmanom Djulejom i Osmanom Jašarevićem.

DVIE NJEMAČKE OBITELJI POGINULE OD ČETNIČKO-KOMUNISTIČKE RUKE

28. rujna 1941. napali su komunisti kuću gradonačelnika Krčedina Jakoba Zimmera, htijući se njega domoći jer je bio poznati protivnik komunista. U kući su našli međutim samo ženu Johana Schnepfa, sluge Jacoba Zimmera, i njezino troje djece Filipa, Johana i Adama. Oni su napali siromašnu ženu stajskom lopatom i tako je izudarali, da je podlegla ranama. Isto tako su ubili njezinog sina Filipa, starog sedam godina. Drugi sin, petogodišnji Adam, nađen je s presječenim grkljanom, dok je trogodišnji Johan nađen u krevetu razmrskane glave. Častnik za vezu kod vojničkog zapovjedničtva Srbije izviestio je u studenom 1941. Njemačko poslanstvo u Zagrebu o ovom zločinu četnika-komunista u blizini **Bieljine**(101):

"U noći od 18. – 19. studenog, odprilike tri kilometra udaljeno od Bieljine umoren je Julius Mohm i njegova supruga Helena, oboje pripadnici njemačke narodnostne grupe. Pri tome su im opljačkana odiela. Žrvtama su ubojice prerezali grkljan, a gospođi Heleni zarezali su nožem i desno oko. Kao ubojice dolaze u obzir komunističke i četničke bande, koje se zadržavaju u blizini Bieljine, a koje se vjerojatno sakrivaju u okolnim srbskim naseljima, gdje ih zaštićuju."

Baisner, SS Sturmbannfuhrer

Dne 25. veljače 1942. našla je oružnička obhodnja postaje Cavtat u selu **Duboka Ljuta** (102) umorenog jednog njemačkog državljanina Paula Thiela u njegovom stanu. Kod umorenog nađena je jedna cedulja, na kojoj je pisalo: "Smrt izdajicama, smrt fašizmu!" Ovo umorstvo izveli su partizani.

DVOSTRUKO UBOJSTVO U SELU KRMINE (103) OBĆINA KRUPA

Dana 5. rujna 1941. došlo je u selo Krmine, općina Krupa, deset naoružanih četnika-komunista i tražili su Jovana Igarića, da im dade hrane. Kad je ovaj odgovorio da hrane nema, četnici su ga htjeli ubiti, ali mu je uspjelo pobjeći. Kod njegovog susjeda Ljuboje Čolića zatražili su četnici-komunisti da im dade večeru. Ovaj je to odbio rekavši, da nema hrane. Zatim su zahtievali da pođe s njima u planine, ali je ovaj to odklonio. Kada su ga četnici htjeli silom odvesti, on je štapom udario jednog četnika po glavi. Četnici su ga nato ubili iz pušaka. Od izpaljenih naboja ubijen je i dječak Milorad Vuković, a Luka Čović i Lukina žena Stevanija teže su ranjeni.

U KOTARU VIŠEGRAD (104) POUBIJANO VIŠE TISUĆA HRVATA

Kotarski predstojnik Amir Ploskić podnio je 29. ožujka 1942. ovo potresno izvješće o nečuvenim nasiljima i zločinima koje su izvršili četnici-komunisti u kotaru Višegrad. U izvješću se veli:"***Pučanstvo ove oblasti proživljuje danas najcrnje dane u svome životu. Sela popaljena, pučanstvo umire od gladi i bolesti po ulicama Višegrada, u koliko je izbjeglo iz svojih seoskih domova u grad. Do danas je u ovom kotaru poubijano do 6 000. Hrvata muslimana i katolika. Ta se brojka stalno povećeva. Na koji se način uništava naše pučanstvo od strane četničko-komunističkie akcije primjera radi navodi se samo ovaj slučaj: U selu Brokanu, kotar Višegrad, sakupljene su u mjesecu prosincu godine 1941. u jednu kuću 82. osobe. Nakon toga su u kuću bačene bombe. Kuća je kasnije zapaljena i u njoj su izgorjele 82. osobe. Ovakovih nedjela i sličnih od strane spomenutih ima bezbroj***."

POKOLJ HRVATA MUSLIMANA U SELIMA OCRKAVLJE, RATAJE, MREŽICA i JABUKA

Veliki župan Velike župe Vrhbosna g. Kapetanović, podnio je dne 16. siečnja 1942. ovo izvješće podpredsjedniku vlade dru Džaferu Kulenoviću:"Kotarska izpostava u Kalinovcu dostavlja 13. prosinca 1941. sliedeće:

Prema dobivenim izvješćima četnici nemilosrdno zlostavljaju, ubijaju i pljačkaju sva sela kotara fočanskoga, a i sam grad Foču. Izpostava je dobila izvješće, da su četnici u općini Miljevini i to u selima **Ocrkavlje** (105), **Rataje** (106), **Mrežica** (107) i **Jabuka** (108) ubili za 6. dana 75. muslimana. O samom gradu Foči manjkaju podatci. Znade se toliko, da su četnici zapalili više muslimanskih kuća. Velike kuće i radnje oko stanice zapaljene su, a tako i neke bolje kuće i u gradu. **Radnje** (109) u Donjem polju kod mosta Drine opljačkane su. Četnici, kada su zauzeli Foču, vršili su u svakoj muslimanskoj kući premetačinu po tri puta. Zlato, nakit, novac i vriednostne stvari oduzeli su. Podatci o drugim općinama

fočanskim manjkaju. Jedino se znade, da su četnici zapalili mnogo kuća u **Ustikolini** (110) i poubijali mnogo muslimana."

UBIJANJE HRVATA MUSLIMANA U SELIMA PRAČA, LUNJE, RENOVCI, SOČICAMA I MODRIKU

Izpostava kotara Rogatica u **Prači** (111) podniela je izvješće o pustošenju i zločinima, koje su četnici-komunisti izvršili u Prači u kotaru Rogatica. To izvješće, koje je po velikom županu Velike župe Vrhbosna dostavljeno podpredsjedniku vlade dru Džaferu Kulenoviću 30. siečnja 1942. glasi:

"*U samoj Prači stanje je očajno. Ni jedan državni i samoupravni ured ne radi, osim oružničke postaje i ove izpostave, koji tek obnavljaju svoje poslovanje. Komunisti-četnici ušli su u Praču 4. studenog između 3 i 5 sati ujutro. Odmah su preuzeli sve državne urede i ustanove i uzpostavili svoju vlast. Osmoricu ustaša i vidjenijih muslimana i katolika koji su bili ostali ovdje, odmah su poubijali, a medju njima ustaškog tabornika Hašeka, dok se je više njih posakrivalo po šumama, pećinama itd. i tako se krili do dolazka naših vlasti. Prvo su u Praču ušli komunisti, takozvani partizani. Nekoliko dana iza dolazka ove partije došli su iz Srbije i Crne Gore četnici u većem broju. Čim su došli, dali su se u sela i počeli pljačkati i ubijati veći broj viđenijih muslimana. Broj poubijanih još nije ustanovljen, samo se zna za selo **Lunje**, u kome su ubili 22. muslimana i jednu muslimanku, u selu **Renovici** 12. muslimana, u selu **Sočicama** oko 10. muslimana i u selu **Modriku** 18. muslimana, dok za druga sela još nema podataka.*"

POKOLJ HRVATA U SELIMA BUKVIĆI I GOLUBIĆIMA

Kotarska oblast u Kalinoviku izviestila je 25. ožujka 1942. podpredsjednika vlade dra Kulenovića o zločinima četnika-komunista u selima na području ove kotarske izpostave. U tom se izvješću veli: "*Kada su partizani osvojili selo* **Bukvice** i **Golubiće** (112) (113)*, poubijali su 20 ljudi i žena. Petoricu ljudi i dvoje male djece naložili su na vatru, a mdju njima velikog narodnog dobrotvora u ovim krajevima Begana Karačića, starca od 80 godina. Dvojicu ranjenih ustaša izsjekli su poslije najvećih mučenja na komade i bacili na vatru. Pošto su opljačkali spomenuta sela, sutradan su u većini sve spalili.*"

MOST GROZE U GORAŽDU (114)

Srbin Vlado Milanović Mitrov iz Sarajeva izjavio je na preslušanju kod Vojne krajine u Sarajevu dne 26. siečnja 1942. o zvierstvima četnika-komunista u Goraždu sliedeće:"***Dok sam čuvao stražu na mostu, vidio sam često puta po noći, kada se malo smrklo kako četnici dovode gradjane i seljake, muslimane iz Goražda i okolice, te ih na mostu kolju i ubijaju i bacaju u Drinu. Tom se prilikom znao čuti vrisak, očajni krik, plač i molbe ubijanih. Malo sam poznavao svieta u Goraždu, pa ne znam reći tko je sve ubijen, ali mislim, da će od mene više znati moj brat Relja. Četnici su podpuno opljačkali muslimanske trgovine. Dosta je četnika bilo, koji su na šubarama imali mrtvačke glave. Kada smo pošli na položaj, išli smo pod četničkom i srbskom zastavom***."

Bećir Kožo, sin pokojnog Nazifa, iz Goražda, prikazao je izjavom, danom u zapisnik na sliedeći način klanje Hrvata u **Goraždu na mostu na Drini** (115): "***Nas 17. svezali su četnici-komunisti žicom i odveli na drinski most. Tu su nas klali i bacali u Drinu. Ja sam bio sedmi po redu. Mene su povalili na most gola i onda me jedan četnik udario nožem u vrat i četiri puta po tielu. Tada su me bacili s mosta u Drinu. Žica na ruci mi je pukla i ja sam se zaustavio na mostu na gvoždju u vodi. Imao sam snage da sam se sakrio pod most, dok su sve ostale poklali i pobacali u Drinu i otišli s mosta. Bilo je to u noći po prilici tri sata po akšamu. Ja sam se vukao izpod mosta sve do zadnje kule, gdje sam skočio na suho i otišao izpod iztočne tržnice kroz groblje i preko polja kući. Na pol puta sam pao i ostao ležati, jer sam bio nemoćan i ranjen. Nekoliko sam puta padao na sniegu, dok sam došao do kuće. Tu me je brat previo. Ja sam se skrivao. Kasnije su dolazili Luka Vrečo iz Bara i Bogdan Knezović, četnici-komunisti, da me ponovno kolju, ali su u tome bili spriečeni.***"

ČETNIČKO-KOMUNISTIČKA STRAHOVLADA U GORAŽDU (116) i OKOLICI

Kotarskom sudu u Goraždu podnesene su brojne kaznene prijave zbog ubojstava i umorstava izvršenih od četnika-komunista nad hrvatskim življem. Objavljujemo neke od tih kaznenih prijava:
Kotarski sud u Goraždu
Dana 4. VI. 1942.

Od suda prisutni:
Alija Omersoftić, sudac Tahirbegović Džafer, zapisničar Nepozvana pristupa Mejira Alikavazić, žena Mujina, iz Mravinjca, i daje ovu

KAZNENU PRIJAVU

Uz četnike Ljubomira Furtula iz Mravinjca, Risto Tane, Mile i Mićo Delić, svi iz Crkvine, Bogdan Stavnjak iz Brda, Vide Furtula, žena Ljubomira, Joka Furtula, kći Ljubomira, Dejan i Uroš Begović, oba iz Kamena, činili su s ostalim mi nepoznatim četnicima, najgrdja zločinstva. Oni su bilo osobno, bilo poticanjem, **ubili i poklali 29**. osoba u kući Sulje i Asima Fejzića. Zatim su zapalili sve kuće, koje su izgorjele i lešine u njima.
Oni su prouzročili i ubojstvo moga sina malodobnog Mustafe.Dovršeno:
Tahirbegović, v.r.
Mejira Alikavazović, v.r.
Omersoftić, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 28. VI. 1942.
Od suda prisutni:
Alija Omersoftić, sudac Tahirbegović Džafer, zapisničar
Nepozvana pristupi Dževada Hodo, žena Šerifa iz Potrkuše, koja daje ovu

KAZNENU PRIJAVU

Uz četnike Daniela Perišića, iz Tišine i Lazu Drakulu iz Oglečeva, došli su Novica i Stevo i Risto, kojih prezimena ne znam, a sinovi su Tode iz Brišta, jedne večeri do kuće Ibra Mamonje, pa su tamo pohvatali i povezali moga muža Šerifa i trojicu moje braće: Jusu, Himzu i Efema, te ih odveli u selo **Dragulje** (117). Tamo su ih mrcvarili siekući im nosove, vadeći oči, siekući bradu i guleći kožu, i napokon su ih zaklali.
Dokaz: Ibro Mamonja Aganov, iz Oglečeva, Bejda Mamonja, Ibrova žena.

Tane Delić, Mile Delić i Ljubo Frtula htjeli su silovati moju sestru Dudu Čović Selimovu, staru 20. godina, a kada im to nije dozvolila, oni su je iztukli kundacima. Od tih udaraca i danas leži bolestna.Dokaz: Melća Čović, žena Ahmetova, Džehva Čović, žena Bajrova i Kada Čović, žena Omerova, iz Čovića.
Dovršeno:
Tahirbegović, v.r.
Hodo Džehva, v.r.
Omersoftić, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 28. V. 1942.
Od suda prisutni: Alija Omersoftić, sudac
Tahirbegović Džafer, zapisničar
Nepozvana pristupi pred ovaj sud Almija Deševac, žena Salke iz Mravinjca, i podnosi ovu

KAZNENU PRIJAVU

Tane, Risto, Mile i Mićo Delić, sinovi Dimitrijini, iz Crkvina, te Ljubomir Furtula, pokojnog Jelisija, šef željezničke postaje u Mravinjcu, Rade i Stojko Šarac, sinovi Pere iz Krževaca, obćina Miljenska, svi naoružani kao četnici puškama i bombama, prouzročili su smrt moga muža Salka na taj način, što su ga na prevaru doveli kući, a zatim odveli i **zaklali uz obalu Drine** (118), gdje sam našla zaklanog muža Salka.

Dokaz: Aiša Tvica, žena Šerifa, iz Suhotića-Miljeno
Dovršeno:
Tahirbegović, v.r.
Almija Deševac, v.r.
Omersoftić, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 4. VI. 1942.
Od suda prisutni
Alija Omersoftić, sudac
Tahirbegović Džafer, zapisničar Nepozvana pristupi Džehva Hodo, žena Rašidova iz Potrkuše, i daje ovu

KAZNENU PRIJAVU

Savo Begović, Vasikin, u družtvu meni nepoznate trojice četnika, odtjerao je moga muža Rašida na željezničku postaju u Mravinjac, gdje je bio i Ljubomir Furtula. Moja svekrva Sevda išla je i molila da spasi Rašida, ali Furtula nije htio, pa su Savo Begović i ostali odveli moga muža Rašida pod **Vranjiće**(119) i zaklali ga. Dokaz: Sevda Hodo, žena Selimova, iz Potrkuše,Hadžira Kovačević Mujrova, Fata Kovačević, žena Muratova, iz Potrkuše, Smajo Kurtović iz Vranjića i Osman Hodžić iz Vranjića. Devetnaest dana poslije ubojstva muža Rašida došao je Ljubomir Furtula s puškom u moju kuću, pa me počeo hvatati za dojke. Ja sam zapomagala, pa je Furtula otišao. Tri dana poslije išla sam u mlin, pa me je na pruzi kod stražarnice sreo Ljubomir Furtula i rekao mi: "*Ti bi se trebala meni podati kao žena jer si mlada, ako nećeš milom, ja neću silom*." Ja sam rekla da neću, i on me propustio. Dovršeno:
Tahirbegović, v.r.
Omersoftić, v.r.
Dževa Hodo, v.r.

Pristupi nepozvana Zada Hasanović, žena Derviša, iz Potrkuše, i Muniba Hodo, žena Ademova, iz Potrkuše, i daju ovu

KAZNENU PRIJAVU

Za vrieme četnika dotjerali su Milan Begović, Mićo Delić i Savo Drakula, svi iz Kamena, na **Mravinjac** (120) iz Foče moga sina Mehu Hasanovića i tu su ga ubili. Dokaz: Mejira Tanjo, žena Omerova, iz Bogušića, Almija Deševac, žena Slakova iz Mravinjca.
Hasanović Zaida, v.r. Istom prilikom pod istim okolnostima i na istom mjestu ubili su Milan Begović, Mićo Delić i Savo Drakula, svi iz Kamena moga muža Adema Hodu iz Potrkuše.

Dokaz: isti svjedoci kao gore.Dovršeno: Tahirbegović, v.r.
Omersoftić, v.r.
Muniba Hodo, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 4. VI. 1942.
Od suda prisutni:
Alija Omersoftić, sudac
Tahirbegović Džafer, zapisničar
Pristupaju nepozvane Hodo Paša, žena Avdije iz Vranjića, Habiba Kurtović, žena Suljova, iz Vrannjića, Hodo Derviša, žena Smajova, iz Vranjića i Fata Adžem, žena Sulje, iz Vranjića i daje ovu

KAZNENU PRIJAVU

Za vrieme četnika nakon što su po šumi tražili i gonili naše ljude, uhvatili su Dane i Mile Delić, Dimitrijini, iz Crkvina, obćina Podhranjeska, moga muža Avdiju na mjestu takozvana **Sušica** (121) i tu ga zaklali.Dokaz: Hadžan Bajrović Alin, iz Vranjića, Tale Kurtović iz Vranjića
Hodo Paša, v.r.Istom prilikom i na istom mjestu zaklali su Dane i Mile Delić, Dimitrijini, moga muža Sulju Kurtovića.

Dokaz: isti svjedoci kao gore.Habiba Kurtović, v.r.
Istom prilikom i na istom mjestu zaklali su Dane i Mile Delić moga sina Mehu Hodu, Smajinog.Dokaz: isti svjedoci kao gore.

Derviša Hodo, v.r.Istom prilikom i na istom mjestu zaklali su Dane i Mile Delić, Dimitrijini, moga muža Sulju Adžema.
Dokaz: isti svjedoci kao gore.Fata Adžem, v.r.
Dovršeno: Tahirbegović, v.r.
Omersoftić, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 18. VI. 1942.
Od suda prisutni:
Alija Omersoftić, sudac
Tahirbegović Džafer, zapisničar
Nepozvana pristupi Zemka Jašarević, žena Hasana, iz **Čovčića** (???), i daje ovu

KAZNENU PRIJAVU

Za vrieme četnika bio je moj muž Hasan pobjegao u Bukovicu. Odanle su ga četnici vratili natrag. Čim su u naše selo došli Dane Delić iz Kamena, i njegov zet Milorad, iz Brda, kojemu prezimena ne znam, odveli su moga muža Hasana na Mravinjac i strpali u kuću Asima Fejzića, gdje je trebao izgorjeti sa ostalim žrtvama.

Moj muža Hasan izskočio je iz te kuće, ali su Dane Delić i njegov zet Milorad na njega pripucali i ubili ga.

Dokaz: Alija Tanjo iz Gočela, obćina Podhranjeska.
Dovršeno:
Tahirbegović, v.r.
Omersoftić, v.r.
Zemka Jašarević, v.r.

Kotarski sud u Goraždu
Dana 11. VII. 1942.
Od suda prisutni: Alija Omersoftić, sudac
Tahirbegović Džafer, zapisničar
Nepozvane pristupaju Džehva Hodo, žena Juse, iz Potrkuše, i Sejda Hodo, kći Ibrova iz Potrkuše, i daju ovu

KAZNENU PRIJAVU

Za vrieme četnika ja sam sa svojim mužem bila prebjegla na desnu stranu Drine u selo Karauzoviće. Jednog dana došli su do te kuće u Karauzovićima Stevo, Hristo i Novica Marić iz Brišta, Ostoja Pantović iz Donjeg sela, obćina Miljeno, Radovan Dragaš iz Donjeg sela i Trifko Drakula iz Čudovine, obćina Milejno, i odveli moga muža Jusu, te ga ubili za selom **Dragolji** (122), gdje je i pokopan sa još šest žrtava.

Dokaz: Bejda Ahmedspahić, žena Hrane iz Karauzovića, Ibro Ahmedpašić iz Karauzovića, Hamid Kadrić, Hasanov iz Karauzovića.

Džehva Hodo, v.r.Istom prilikom pod istim okolnostima odveli su gore navedeni četnici moju braću Himzu i Edhema i ubili za selom Dragolji.

Dokaz: isti svjedoci kao gore.Dovršeno: Tahirbegović,v.r.
Omersoftić, v.r.
Sejda Hodo, v.r.

DRVAR JE IZGLEDAO KAO GROBLJE…..

Partizanka Mara Došen, krojačica iz Sanskog Mosta, grko-iztočne vjeroizpoviesti, preslušana 24. srpnja 1942. u Priedoru od sudbeno-liečničkog povjerenstva iz Zagreba, kojemu je bio predsjednik Matija Kovačić, savjetnik Ministarstva vanjskih poslova, dala je ovaj izkaz o ubijanju Hrvata u vrieme četničko-komunističke vladavine u **Drvaru** (123): Bila sam u Drvaru, kada su četnici-komunisti ušli u Drvar. Čim su ušli u Drvar, četnici-komunisti su sve stanovničtvo iz kuća iztjerali, sve kuće pretražili i stanovničtvo odveli izvan mjesta u jedan logor. Tu su odielili Hrvate od Srba i to odmah po skupinama kako su ih dovadjali, pa su znali u pojedinoj skupini odvojiti 40-60 ljudi, koje su odmah odvodili u **Kamenicu** (124), koje se nalazi na brdu i tamo ih ubijali. (125) Te ljude, koje su dovodili u Kamenicu, vezali su i vezane iz logora odvodili. Čula sam, da su u Drvaru i bližoj okolici poubijali oko 300 Hrvata (126). Poslije toga u Drvaru je ostalo vrlo malo Hrvata, po mojem mišljenju oko 15 do 20. Za vrieme navale komunista-četnika na Drvar odpor su davali mladi ustaše u Hrvatskom domu, njih oko 30, koji nisu mogli odbiti navalu, pa kad su zarobljeni, sve su ih komunisti-četnici odveli svezane u **Kamenicu i sve poubijali** (127). Ostali Hrvati nisu bili naoružani, da bi mogli dati odpor. U to vrieme nije se samo govorilo o četnicima, nego i o komunistima, jer su zajednički radili. Za vrieme njihove vlasti u Drvaru, oni su držali sastanke, na kojima su držali razne promičbene govore, ali se danas tih govora ne mogu sjetiti, ali se sjećam iz tih govora, da su napadali Poglavnika, Hitlera i Musolinija, ustaše i fašiste. Znadem, da su ubili tri Hrvatice, i to neku Ćorić Andjelku, Altarac, kojoj imena ne znam, te jednu Dalmatinku, kojoj ne znam ni imena ni prezimena. Koliko se danas sjećam, nakon godinu dana od dogadjaja, poubijani su od četnika-komunista medju ostalim ovi Hrvati u Drvaru:
Oto Turnšek, koji je ubijen na putu u Bos. Petrovac i zakopan kod župne crkve u Bos. Petrovcu
Zvonko Ledić, pisar

Luka Ledić, majstor u tvornici celuloze
Kiseljak, strojovodja, krstnog imena mu ne znam
Rudolf Held i njegov sin
Čuman, majstor, krstnog imena mu ne znam
Butković, pekar, krstnog imena mu ne znam
Drago Pavičić, električar
Steinbauer, ljevač u tvornici, krstnog imena mu ne znam
Asim Micić, brijač
Fedorov, krstnog imena mu ne znam
Ratko Koić
Bjelecki, radnik u tvornici celuloze, imena mu ne znam
Tone Paver, podvornik
Werle, električki majstor u tvornici celuloze Skiba, stolarski majstor u tvornici celuloze te više drugih radnika iz iste tvornice, Hrvata muslimana i katolika.

Od naoružanih 30 ustaša bila su trojica iz Drvara, a ostali iz drugih mjesta, dok su ostali Hrvati ustaše u samom Drvaru bili nenaoružani.

U Drvaru sam se družila sa pravoslavkama Dragom Krejić, Radojkom Bajić i Ljubicom Petrović, koje su mi pripoviedale, da su u **Bosanskom Grahovu** (128) komunisti-četnici poubijali Hrvate. Ubijanje su u

Kamenici (129) vršili, kako sam čula nad jednim ponorom, a koji su ih ljudi od komunista-četnika ubijali, ja nisam vidjela, ali sam čula, da su u svojim redovima imali najgore ljude iz sela i da su oni to ubijanje vršili. Kod napadaja na sam Drvar nisu ti komunisti-četnici bili svi od reda naoružani oružjem, već su nekoji imali i lopate i sjekire. Poslije zauzeća Drvara po komunistima-četnicima, nastale su u Drvaru nesnosne prilike, jer je ponestalo živežnih namirnica, pa sve što su komunisti-četnici radili, bilo je na štetu cielog mjesta, jer se poslije u drvaru nije dalo izdržati. Drvar je izgledao kao groblje. Ja sam ostala u Drvaru, jer nisam mogla nikuda. Kad su u Drvar ušle talijanske čete, komunisti-četnici su pobjegli, ali su na briegu još zapalili sve radničke kolonije, tvornicu celuloze i kolodvor. Kada su se kasnije četnici i komunisti posvadili i počeli raditi četnici za sebe a komunisti za sebe, popalili su četnici u selima **Kamenici** (130), **(131) Šipovljanu** (132), zaselku **Pasjak** (133), (**G**) **Crljevici** (134) kuće svima onima, koji su prešli na stranu partizana.
Ovo sve kazala sam po mojemu sjećanju i sve gore navedeno potvrdjujem svojim podpisom.Mara Došen, v.r.

Članovi povjerenstva: Matija Kovačić, v.r.
Dr. Maksimilijan Stepinac, v.r.
Dragan Katičić, v.r.

UBIJANJE HRVATA KOD JEDNOG PONORA U KOTARU FOČA

Medju jezovita proživljavanja, koja su četnici-komunisti priredili Hrvatima u jugoizotčnoj Hrvatskoj i drugdje, pripada svakako ubijanje i bacanje Hrvata **u ponor u kotaru Foča** (135). Adem Gaćanin, sin poginulog Šabana Gaćanina, iz Prače, star 17. godina, koji je sretno izmakao jezovitoj smrti, izjavio je u zapisnik, danom u kotarskoj izpostavi u Kalinoviku 12. prosinca 1941. sliedeće:

“Došao sam iz Sarajeva u Kalinovik preko Mostara u namjeri da otputujem kući u Praču. Iz Kalinovika sam pošao u utorak 9. prosinca 1941. u družtvu s Bogdanom Čokorilom, referntom zaklade, i Ljubom Ninićem, obojica iz Kalinovika, te jednom ženom pravoslavne vjerozipoviesti iz Čajniča, kojoj se imena ne sjeća. Osim ovih sa mnom su pošli: dvojica mehaničara katolika iz Višegrada te učitelj Nikša Škrabo, iz Ustikoline, takodjer katoličke vjeroizpoviesti. Pošli smo ujutro iz Kalinovika prema Foči, ali su nas naši suputnici Srbi okrenuli u selo Jažiće, udaljeno tri kilometra od Kalinovika, gdje su nas svratili u han kod Gavre Tepavčevića. Kad smo došli u spomenuti han, u istom smo našli jednog Srbina, koji je imao na nosu crni madež. Čim smo došli, on se izgubio iz kavane nekuda napolje, te je za kratko vrieme došao sa nekih 30 četnika. Rekli su nam, da svi izadjemo napolje. Od nas su tražili legitimacije i pitali, tko je od nas Srbin. Pošto su odvojili Srbe, njih su otpratili putem Foče. Nadodajem i to, kad je nepoznati Srbin s madežom na nosu izašao iz kavane, suputnici Srbi rekli su nama trojici katolika i meni, da ne idemo s njima nego da idemo pola sata prije ili poslije. U medjuvremenu su odmah došli četnici. To nam je rekao Ljubo Ninić, koji je imao veliku šubaru na glavi. Učitelj Škrabo molio je Ninića da ga brani, a ovaj mu je rekao da ne može i neće nikoga braniti. Pošto su odpratili putem prema Foči suputnike Srbe iz Kalinovika, nas su uveli u kavanu i rekli jednom djetetu da donese žice. Prvog su svezali mene, a dok su vezali moje suputnike katolike, ja sam izišao pred han i munjevitom brzinom pobjegao prema Kalinoviku. Četnici su za mnom trčali i četiri puta na mene pucali. Ja bih bio pobjegao, ali na svu moju nesreću susreo me u blizini pilane u mjestu Ponori jedan seljak Srbin, debeo i visok sa šalom oko glave, i rekao mi: “Neš pobjeć Turčine, balinsku ti majku!” Uhvatio me za prsa i bacio na zemlju. U to su doletjeli četnici i počeli me udrati kundacima u prsa a onda me poveli opet do hana, svezali žicom i vodili me s učiteljem Škrabom uz potok rekavši, da idemo u Dobro Polje, da nam dadu propustnice. Kada smo došli do jedne porušene kasarne, za koju su mi poslije rekli da je na Krbljinama, krenuli smo s puta preko jedne njive. Oni su nam rekli da se odmorimo. S nama su bila trojica četnika. Rekli su nam: “Tko ima hljeba neka jede” ali nitko nije mogao jesti.

Poslije kraćeg vremena rekli su trojici katolika Hrvata da skidaju odiela te su ovi odmah počeli skidati sa sebe odiela. U blizini našeg sjedišta bila je jedna provalija dosta duboka. Jednog od mojih suputnika, mehaničara iz Višegrada, koji mi je putem govorio da ima ženu u blagoslovljenom stanju pred porodom, odveli su više jame, odmah ga ubili i bacili u jamu. Drugi mehaničar Hrvat katolik, koji je bio

podnarednik, molio je četnike da se pomoli Bogu. Oni su mu dopustili, ali mu nisu dali dovršiti, nego su ga ubili.

U tom trenu molio ih je učitelj da ga ne ubiju. Ja, kako sam stajao blizu jame, hitro sam u nju skočio, a čuo sam da su za mnom dva puta pucali u jamu, ali me niesu pogodili. Kad sam sletio na dno jame, bio sam onesviešten te nisam čuo, kada su bacili učitelja. Pošto sam se probudio, čuo sam kako neko ječi pokraj mene. Podigao sam se i kako je svietlo dolazilo s vrha jame, vidio sam, da je učitelj Škrabo. Pitao sam ga, u što je ranjen. On mi nije znao reći da je ranjen, nego mi je rekao, da je sam skočio u jamu, ali kad sam mu se bliže primaknuo, bio je samo u košulji i hlačama. Vidio sam, da je ranjen kroz prsa i da krv ide. Govorio je da mu je zima, te sam ga pokrio svojim kratkim kaputom. Pitao sam ga može li se pridignuti, da idemo iz jame, on mi je rekao, da još ne može. Koliko mi je poznato, učitelj Škrabo bio je do pola noći živ. Pred smrt u bunilu je nešto govorio sa svojom ženom, tražio od nje da mu dade čašu vode. Mene nije više mogao razumjeti, iako sam ga dozivao. Opraštao se sa ženom, govoreći da će brzo umrijeti, te iza toga za kratko vrieme i umro.

Ja sam u jami ostao jedan dan i noć. Pokušao sam izaći prvi put, ali sam pao natrag. Druge noći izašao sam iz jame i sam ne znam kako mi je svemogući Bog dao moć, jer niesam dva dana i dvie noći ništa jeo, a jama je bila duboka oko jedanaest metara.Kada sam u noći izašao iz jame, bio je mrak. Te noći sam nekuda lutao po velikom sniegu preko najviših brda i došao do nekog mlina pokraj nekog sela, za koje sam kasnije saznao, da se zove Vlaholje. Tu mi je jedan čovjek pokazao put u Kalinovik, te sam neopažen od četnika došao.

Drugo nemam više što reći, a da je tako bilo, mogu se zakleti. Nadodajem i to, da su mi četnici putem govorili, da će u **Kalinoviku** (136) ubiti sve muslimane i katolike."

HRVATICAMA, ŽENAMA I DJEVOJKAMA U SELU MEĐEDI (137) REZALI SU DOJKE

Zapovjedničtvo Vojne krajine u Sarajevu izviestilo je svojim dopisom od 13. studenog 1941. broj 1113. Ministarstvu hrvatskog domobranstva sliedeće: "30 listopada prilikom ponovnog zauzeća Međede (pruga Sarajevo-Višegrad) naše su čete našle sve stanovničtvo poklano od strane četničko-komunističkih bandi. Lešine su bile sve iznakažene. Žene i djevojke nadjene su gole, silovane, sa odsječenim dojkama itd. Na priloženoj su snimci koju je snimio zapovjednik satnije II. bojen Vojne krajine satnik Marko Vrkljan, vide se 2. muslimanske djevojke sa odsječenim dojkama, prerezanim grkljanima, dok je pokriven razsječen trbuh i odsječene genitalije.

Zapovjednik, oružnički pukovnik Rupčić."

KAKO JE IZGLEDALA ROGATICA POSLIJE ODLAZKA ČETNIKA-KOMUNISTA

"Grozno je to bilo gledati."Pod četničko-komunističkom vlašću nalazila se neko vrieme i Rogatica, veće hrvatsko mjesto u jugoiztočnoj Hrvatskoj. **Rogatica** (138) je pretrpjela najteže dane.

Novoimenovani kotarski predstojnik u Rogatici satnik Mato Vrkljan, izviestio je 31. siečnja 1942. o divljanju i haračenju četnika-komunista u Rogatici. On je svoje dojmove prigodom dolazka u Rogaticu, oslobodjenu od četnika-komunista, sažeo u ove potresne rieči: "Prigodom dolazka u Rogaticu, a prema zapoviedi Vojne krajine od 20. siečnja 1942. našao sam u Rogatici sliedeće stanje:Grad Rogatica bio je opustošen i pružao je sliku mjesta, u kome su obitavale divljačke horde. Narod, ukoliko je uspio spasiti život, s uzhićenjem je dočekao našu vojsku. Na toj šaki preostalih ljudi, koji su preživjeli sve četničko-banditske hirove, odražavalo se zadovoljstvo, što im je uspjelo spasiti se iz čeljusit nemani. Ljudi, žene i djeca odavali su sliku izgladnjelih i izpaćenih stvorova. Grozna je bilo to gledati."

UMORENOM DOMOBRANU STAVILI SU TAMBURU U RUKE KAO DA SVIRA …

Zapovjedničtvo II. domobranskog zbornog područja u Slavonskom Brodu izviestilo je 22. siečnja 1942. dopisom broj 73 Ministarstvo hrvatskog domobranstva o sliedećem dogadjaju, koji najbolje osvjetljuje zvjerska razpoloženja i sadizam četnika-komunista:"U noći izmedju 5 i 6 studenog 1941. napadnuta je od strane četnika posada Maljevica. Tom prilikom ubijen je domobran Mehmed Alija Djedović, rodom iz

sela Mionice, kotar Gradačac, star 27. godina, oženjen, otac troje djece. Iznakaženo tielo ubijenog nadjeno je u ovom stanju: izvadjeno desno oko, dva uboda u vrat, tri uboda u prsa i desna noga odsječena sjekirom. Mrtvome je u ruke stavljena tambura kao da svira.
Zapovjednik, pukovnik Lulić, v.r."

ZAROBLJENE HRVATSKE DOMOBRANE BANDITI SU STRIELJALI I BACALI U PONORE

Dana 28. kolovoza 1941. poslije pada mjesta **Plane** (139), u Hercegovini, bila je od nadmoćne četničko-komunističke bande zarobljena skupina hrvatskih domobrana, jer su ih odmetnici iznenadili. Svi zarobljeni doživjeli su težku sudbinu. Luka Marić, domobran 4. satnije 2. bojne 14. pješačke pukovnije, rodom iz sela Majar, obćina Levanjska Varoš, kotar Đakovo, izbjegao je kao nekim čudom sudbini, koja je zadesila njegove drugove. On je pogibiju svojih drugova opisao dne 7. rujna u zapovjedničtvu svoje pukovnije u Bileću ovim riečima:

"*U noći 30. srpnja oko 11. sati (bili smo smješteni u jednoj štali) čuli smo poziv izvana da naša dvojica izadju napolje. I tako su pozivali sve dvojicu po dvojicu napolje. Kada sam i ja izašao napolje, vidio sam, da su oni već ranije izašli svi povezani za ruke iznad laktova i sve dvojica po dvojica, a po desetorica u grupi. Oko nas je bilo oko 20 četnika koji su stajali s odkočenim puškama i s nožem na puški, a nekoliko njih imali su u rukama fenjere. Noć je bila crna, a kiša je padala….Kad smo svi bili povezani u grupi po deset, a posebno grupa od 13. domobrana, pozvali su nas da idemo za njima na stanicu, a nekoliko četnika je išlo iza nas. Išli smo preko nekih stiena i došli u neku dolinu, gdje se je moglo primietiti, da je bila poorana zemlja. Zaustavili su nas i zapoviedili, da se svi okrenemo na lievo. Tada nam je jedan izmedju njih, koji je čini mi se važio kao njihov zapoviednik, kazao: "Vi se Hrvati niste htjeli boriti za Jugoslaviju a sada ste došli da se borite protiv nas." Onda je naredio, da dignemo lieve ruke u vis (koje nam nisu bile vezane) i pozvao je prvu grupu od desetorice napried. Išli su tako polako jedno par koraka od nas, a onda sam primietio, kako su prvu dvojicu udarili kundacima otraga pozadi vrata (ne znam da li po glavi ili po vratu), i oni su odmah pali i za njima ostalih osam, jer su svi bili vezani za te prve.* ***Nestali su, jer je pred njima bila jama****, koja se nije uslijed tame mogla primietiti. Tada su pozvali sliedeću grupu od desetorice. Ja sam se nalazio u trećoj po redu grupi. Uspjelo mi je malo oslabiti veze od užeta, s kojim sam bio vezan sa domobranom Djanićem, i da izvučem ruku, što mi je bilo moguće zbog mraka. Tada sam se munjevitom brzinom bacio na lievu stranu u jednu šikaricu, pa dalje počeo bježati kroz grmlje i po sniegu. U tom času opalilo je za mnom oko dvadeset metaka, ali me ni jedan nije pogodio, a nisu odmah potrčali za mnom, jer su imali još da svrše sa dvie grupe. I tako sam uspio izmaknuti sigurnoj smrti i lutajući samo po noći stigao sam na morsku obalu i u* ***Dubrovnik*** (140)*, gdje sam se javio zapovjedniku posade, odakle sam upućen u svoju jedinicu.* ***Tvrdim, da su svih 42. naša domobrana bačena u gore spomenutu jamu****, odakle sam u biegu čuo jedno tri podmukle detonacije, kao da su bile bačene bombe. Isto mogu mirno reći, da su se naši svi držali junački i bez jednog krika, osim nekoliko izuzetaka, padali u jamu pred krvožednim četnicima. Svima poginulima ne sjećam se imena osim njih 19. s kojima sam bio u bližim odnosima kao drug i čija sam imena rekao svom zapovjendiku satnije*."
Luka Marić, v.r.

UŽASNI DANI U KOTARU ČAJNIĆE ZA VRIEME KOMUNISTIČKO-ČETNIČKE STRAHOVLADE

Krvoločna odmetnička ruka težko je pogogdila mjesto **Čajniče** (141) i okolicu, dok u one krajeve nisu stigle dovoljne hrvatske oružane snage, da zaštite nenaoružano hrvatsko muslimansko stanovničtvo. Množtvo Hrvata muslimana palo je kao žrtva četničko-komunističkih taneta i noža. O tim jezovitim časovima četničko-komunističke strahovlade u Čajniču i okolnim selima dali su svoje opise dvojica Hrvata muslimana, koji su ostali na životu.Seifko Čelik, sin pokojnog Junuza, star 51. godinu, rodjen u selu Trebeševu, kotar Čajniče, izkazao je u zapisnik kod zapovjedničtva Vojne krajine u Sarajevu, dne 8. veljače 1942. o komunističko-četničkim zločinima sliedeće:

"*Kada su Talijani napustili čajnički kotar, sva snaga četnika iz Goražda i Foče bacila se na Čajniče pod vodstvom nekog Srbijanca vojvode i četovodje Milana Cigovića, bivšeg oružničkog narednika, Gojka Knezića, željezničarskog skretničara u Kopačima i Mile Tamburića, lugara iz Jabuka, te počeli robiti i paliti te ubijati sve ono što je muslimansko. Koga su uhvatili, zaklali su, i to ne izpod nego iznad vrata. Vidio sam Salku Hastara, sina Nedžibova, iz sela Prolaza, kojemu su izvadili grkljan, i koji je nakon*

mjesec dana izdahnuo u težkim mukama i patnjama. U obćini batovskoj poklali su i poubijali oko 1000 ljudi, a u obćini miletkovićkoj oko 500, medju kojima su najpoznatiji Murat Prašo, Saćir i Medjibeg Sahin, Tahirbeg Pašić, Muhamed, kadija u mirovini, Ibro Mušanović, kotarski predstojnik, porezni činovnik Hadži Melić, težak Čelik Knezir, Omer Hadžić, Murat Pleh, Rizvo Pleh, Šerif Terebić, Omer Hasto, Mušan Selimović, Saćir Celjo itd. Od ovih su neki uhvaćeni i poklani, a neki u biegu poubijani."

Dalje Seifo Čelik opisuje kako se spasio u Sarajevo pa nastavlja: "Mnogi su muslimani poubiani sebepom, spreme Milana, pekara i gostioničara u Čajniču. Osim zuluma, koje su izvršivali na nama mužkarcima, najteže nam je što su najprije obazčastili naše najljepše ženskinje, a onda ih ubijali. Kada bi izvršavali ove svoje nalete na naše muslimanske djevojke, one su skakale kroz prozore i u vodu, te tako radije išle u smrt nego u ruke odmetnika. Napried su prikazane sve moje rieči i na njih sam se pripravan zakleti, a to potvrdjujem svojim podpisom.
"Seifo Čelik, v.r.

Dana 6. veljače 1942. dovedeni su u zapovjedničtvo Vojne krajine u Sarajevu pred Seifa Čelika uhapšeni Vlade Pjevalčić iz Zakalja, Gojko Rudanović iz Bakova, Marko Savić iz Medjurječja, Rade Nikolić iz Djakovića, Branko Pjevalić iz Medjurječja, Marijan Veselinović iz Medjurječja, Božko Milović iz Dardaganja, Aleksa Veselinović iz Djakovića i Milivoje Šubara iz Batova, kotar Čajniče. Seifo Čelik svakome od gore navedenih u lice kaže, da je bio četnik-komunista, da je harao muslimanske kuće, ubijao mužki sviet, silovao ženskinje, a Božku Miloviću kaže, da je zaklao 10 muslimana i da se je time hvalio po selima. Alija Opuč, sin pok. Muse, rodjen 1915. u Čajniču, dao je pred zapovjedničtvom Vojne krajine u Sarajevu izkaz u zapisnik glede ubijanja muslimana u Čajniću. On navodi podpuno suglasno kao svjedok Seifo Čelik te dodaje, da osim gore navedenih zarobljenika poznaje još Zdravka Nelezića iz Dvorišta i Božka Tadića iz Čajniča, za koje kaže da su svi bili pravi krvoloci, dočim za Božka Tadića nije primietio, da je bio medju četnicima-komunistima. Svjedok je izjavio, da je na svoj izkaz uviek pripravan priseći.
Alija Opuč, v.r.

UBIJANJE HRVATA U SELIMA KOTARA TREBINJE

"Kakva Hrvatska nema je više!
Štogod uhvatimo sve pod nož!"

Očevidac Adem Telarević iz sela Bjelani, obćina Divin, star 33. godine, vidio je kako su četnici-komunisti, medju kojima je prepoznao Peru Bjelicu, Jovana Pešiku, Dušana Bjelicu, Raka Ilića, Andriju Vujevića, Radu i Tomu Obrada, Vlahu Šakotića i Jovana Vujevića iz Davidovića, te Spasoju Vujevića iz sela Zaseda, obćina Divin, povezali obitelj Adema Telarevića od 26 članova, medju kojima 4 stara čovjeka, 3 žene, 5 djevojaka i 10 djece, od kojih su na mjestu ubili dvojicu i to: Salka Telarevića i njegovu ženu Muntu ubili iz puške i bacili u hlačnjak pred kućom, a ostale odveli i povezane bacili u jamu "**Trusinu**" (142). Adem Telarević opisuje kako su ti četnici-komunisti povezali i odtjerali na "Trusinu" i bacili u jamu ove hrvatske muslimanske obitelji:Obitelj Ibre Dedovića od 8 članova, Huse Dedovića od 7 članova, Šabana Zečića od 7 članova, Hamse Zečića od 4 člana, Heidera Zečića od 6 članova, Salka Pizovića od 8 članova, zatim još 9 osoba iz Prisoja. Aliji Vlačiću ubili su majku kod kuće u Prisoju, Čamila Zečića zaklali su na "Dječu", a 4 člana obitelji odtjerali i bacili u jamu. Svima napried navedenim opljačkali su i popalili kuće.

Alija Prvan, seljak iz Fatnice, obćina Divin, star 26 godina, očevidac, iznosi u zapisniku, danom pred krilnim oružničkim zapovjedničtvom u Bileću, 29. listopada 1941. kako su četnici-komunisti Gojko Krnjević, Deso i Dušan Popara, Ljubo Kulaš, Taso Novica, Luka Cubrila i Trip Cubrila, svi iz sela Fatnice, te nekoliko pravoslavnih četnika iz Davidovića iz sela Kalca, uhvatili obitelj Alije Prvana i odtjerali je na Berkoviće. Tamo su oba Murata Prvana ubili iz strojnice, a Mehu Dedovića, Husu Telarevića i Ferhata Kostoricu sa ostalih 7 članova obitelji bacili u jamu. Isti četnici odtjerali su obitelj Smaje Priganice od 5 članova, Salka Priganice od 5 članova, Avde Bečulića od 15 članova, Hadže Bečulića od 5 članova, Ćamila Prvana od 5 članova, Avde Čatovića iz Vječa od 5 članova te sve pobacali u jamu.Napried navedene četnici su poubijali iz strojnice zato, što su se Murat Prvan, Meho Dedović,

Huso Telarević, Fehrat Kostorica i Šaban Zečo počeli buniti, kada su komunisti izabrali oko 80 djevojaka, uveli ih u tamošnju postaju i vršili nad njima nasilje. Ovom nasilju bio je vodja Dmitar Radanović, trgovac iz Divina, koji je tom prilikom rekao: “*Kakva Hrvatska, nema više, što god uhvatimo sve pod nož!*”

SPALJENA HRVATSKA SELA MOČILE, RADIĆ MALI, BOROJEVIĆI, TADIĆI I BEGOVIĆI

U noći od 21. na 22. kolovoz zapalili su četnici-komunisti osam kuća muslimanskih Hrvata u selu **Močile** (143) kod Jajca. Dana 22. kolovoza oko pola noći napali su četnici-komunisti hrvatsko muslimansko selo Radić Mali, kotar Bihać. Opljačkali su i zapalili 20 kuća. O tom je 25. kolovoza 1941. izviestilo zapovjedničtvo III. oružničke pukovnije. Dana 5. listopada 1941. napali su četnici-komunisti selo Barleta i zapalili ga. Izgorjelo je 25 zgrada.Zapovjedničtvo oružničke postaje u Dvoru izviestilo je 23. kolovoza 1941. brzoglasno da su četnici-komunisti opljačkali i upalili sela Begovići, Borojevići i Tadići. Ubijeno je više seljaka. Od oružnika i ustaša, koji su pritekli u pomoć seljacima spomenutih sela poginulo je pet momaka.

NAPADAJ NA SELO HRVATSKO POLJE, KOTAR OTOČAC

20. listopada 1941. izvršili su komunisti-četnici napadaj na selo **Hrvatsko Polje**, obćina Brlog, kotar Otočac. O tom napadaju dao je starješina ovog sela Ivan Šimunić ovo izvješće:”Napadaj je izvršen oko 7 sati na večer 20. listopada 1941. Napadaj je izvršila četničko-komunistička banda. Tom je prilikom ubijen u svojoj kući od bombe i spaljen zajedno s kućom Silvester Filičić, trgovac iz istog sela. Poslije detonacije bombe izpaljeno je oko 50 metaka na istu kuću. Napadača je bilo oko 50, a možda i više. Mi kao susjedi spašavali smo iz spaljene kuće, što se je dalo spasiti, a za to vrieme bande su iz neposredne okoline na nas pucale, kojom je prilikom ranjeno još dvie žene, a moguće još koja osoba, jer je selo raztrkano i još se ne zna točno, što se je kome dogodilo, jer se hrvatsko stanovničtvo razbježalo iz svojih kuća. Napadaj je trajao sve do 2 sata u noći. Narod je duboko potresen ovim podmuklim napadajem, osobito s obzirom na činjenicu, što je narod za vrieme napadaja čuo kako četnici i komunisti dovikuju da do 25. listopada moraju izginuti svi Hrvati.”

https://otporas.com/siva-knjiga-zagerb-1942-ndh-drinapress-glavni-stan-odpora/

Otporaševa torba 12. veljače 2018.

"SIVA KNJIGA" ZAGERB 1942., NDH, DRINAPRESS I GLAVNI STAN ODPORA

"SIVA KNJIGA" ZAGREB 1942., NDH, DRINAPRESS I GLAVNI STAN ODPORA

(Ovo pismo se nalazi u knjigi "PISMA VJEKOSLAVA MAKSA LUBURIĆA" na stranici 972/973., mo)

http://uzdanica.forums-free.com/lanac-udbinih-zlocina-se-nastavlja-pise-zeljko-bebek-t99.html

general DRINJANIN
16.X.1968.
Br. Marijan Nosić,
350 Dupont
Sudbury. Ont., Canada

Dragi moj Marijane !
Dobio sam na vrijeme tvoje pismo od 20.IX. kao i ček na 50 dolara, na čemu ti od srdca hvala. Ratko mi je poslao sve kako je bilo uredjeno za pomoć Drinapressu i Gl. Stanu. Hvala Tebi i svima, koji ste dali i pokrenuli druge da daju.

Poslao sam ti dva okr. pisma u pogledu Bukovačkog, koji je već stigao u Tursku. *(Kako se je moglo vidjeti da je Štef Crnički pisao u svojoj knjigi **"MOJE USPOMENE"**, Zagreb 2002, na stranici 188 da je Mile Markić pitao dra. Envera Mehmedagića tko je bio "Kapetan Bukovački". Možda će za dugo to ostati tajnom, ali će se svakako saznati. Mo. Otporaš.)* Od tamo ide u Sofiju i Budimpeštu. Ostalo će se urediti. Ovog časa važno je da vratimo dug, što sam pouzdavajući se u sve Vas, učinio, i računajući da ćete odobriti i ovaj korak. Ovih dana ću ti poslati i treće pismo s konkretnim idejama, kako se u tom

pravcu može, i iz Vanjskog Fronta gurati na diplomatskom polju. Radim na tome i čim smognem malo vremena, ide.

Poslao sam Ratku avionski paket sa nešto **PISMA HRVATSKIM ELITAMA**. *(Kako se po datumu može vidjeti da je ovo pismo pisano polovicom listopada 1968., baš u vrijeme kada je ubojica Ilija Stanić se povratio kod generala. Oni koji su pratili* ***"serijal jugoslavineskih tajnih služba"*** *gdje je Ilija Stanić rekao da je vidio na generalovu stolu* ***ŠIFRIRANA PISMA*** *koje da je navodno pisao Rusima, za cijelo se je radilo o ovim pismima koje je general šifrirane slao onima koji su ih trebali imati. Ja posjedujem jedno pod šifriranim rednim brojem 45. Kada dođe vrijeme iznijeti ću ga ovdje tako da se svi Hrvati, i oni iz bojnih i oni iz brigada upoznaju sadržajem istog. Mo)*.Tebi i drugima po 4 komada. Poslat ću još i Vladeku.. Važno je da se taj posao sinkronizira i koordinira, da se nebi dogodilo da sa više strana pišete na istu osobu, a na drugu kojoj bi trebalo, da nitko ne piše. Puštam Vam detalje. Poslao sam i Nikici u Hamilton isto, i Luburiću *(Mili, mo)* u Oakville. Neka Središnjica ima inicijativu, jer je masa tamo. Dakle skupa sa njima i to i sredstva koncetrirati, i dogovoriti se kako potvrditi. Ratko je na pr. dobro učinio da je dao Bonove, odnosno potvrde Fonda, pa tako ne moram pisati svakome posebno, jer i nekonvenira da se pismeno mnogo o tome na papir stavlja.

Pisao mi je Ratko za glavnog govornika za Dan Odpora, pa sam rekao moje mišljenje. Možda Meheš? *(Prof. Mirko Meheš, mo)* Možda još netko, ali ovog časa nisam siguran, jer će ovisiti o drugima. Naime ima vremena, pa ćemo moći to riješiti još. Svakako preporučam najuži kontakt sa njima u Torontu, Hamiltonu i okolo, da se duhovi pobunu. Ideje naše pobjedjuju, ne smije zatajiti ni Ekipa.

Razgovarao sam sa prof. Peranićem i jučer sam mu pisao. Dobro je sa njim biti u izravnoj vezi. On gravitira prema Torontu, odnosno Kanadi, jer ženin brat je u New Yorku. To je sadanji naš predsjednik Ogranka. Ona bi radije tamo, *(supruga Peranića bi radije u New York, jer ima tu brata Nikolu, mo)*, ali on bi radije u Canadu. Ovisi to o službi i mnogo čemu. Nu on je uvjek voljan žrtvovati i ostati gdje ga se treba.. Možda Meheš će znati bolje savjetovati ga.

U pogledu **SIVE KNJIGE**. Nemogu da lokaliziram nigdje hrvatski original. *(Ovdje sam vrlo zbunjen. Tu knjigu, naslovom "SIVA KNJIGA" je tiskalo Ministrastvo Vanjskih Poslova NDH u Zagrebu 1942. Ja sam za tu knjigu saznao da postoji i gdje se nalazi i bio sam taj koji sam – jednu jedinu – kopjiu originala na hrvatskom jeziku iznio iz* ***LA BIBLIOTEQUE NACIONALE FRANCAISE*** *i dao Dru. Peraniću. Nas dvojica smo radili u ustom poduzeću LA LIBRAIRIE HACHETTE, ured do ureda. Mnoge zajedničke stvari smo radili tu, i u tom "našem uredu" smo najviše vremena proveli u spremanjiu i pripremanju novine LA CROATIE. Tu smo najviše vremena sproveli za prevesti taj original* ***SIVE KNJIGE*** *na francuski. Stavili smo naslov na francuskom jeziku* ***LA CROATIE MARTYRE,*** *a podnaslov na drugoj stranici:* ***SAUVAGE ATROCITES ET DEVASTATIONS DES REBELLES…Zagreb Juin 1942..****, compose sur la base de documents et suivant l'ordre du Ministre des Affaires Etrangeres par M.M. Kovačić, conseiller au Ministere des Affaires Etrangeres. Izdali smo ovu knjigu ZASLUGOM "HRVATSKOG RADNIČKOG SAVEZA" U PARIZU. Osobno sam prikupljao doprinose onih Hrvata koji su htjeli pomoći. Istine i povijesti radi, poslije skoro pola stoljeća, iznosim ovdje imena darovatelja. Možda danas taj iznos ne bi značio mnogo, ali onda je to skoro, ponavljam skoro bila jedna tjedna plaća.*

DAROVATELJI:
Virginija RUKAVINA 250 Fr.
Milan BAGARIĆ 100 Fr.
Mile BOBAN 100 Fr.
Ivan BARUN
Igor BULJAN (umro San Franciscu u siječnju 2009, mo)
Josip ČAVČIĆ (umro u Parizu lipnju 1972, mo)
Miljenko BABO-PERANIĆ (umro u New York-u 1994, mo)
Stanko Dujam GALIĆ (umro u Parizu 1972, mo)
Danko LEVENTIĆ
Žarko LUBURIĆ (umro u New York-u 1996, mo)

Mate KOLIĆ ubili ga agenti Udbe (u Parizu 1981, mo)
Ivan KOVAČEVIĆ (umro u Los Angelesu 2005, mo)
Marijan KOVAČEVIĆ
Mirko KOVAČEVIČ
Pavo MILIČEVIĆ
Šime PRTENJAČA (umro u Parizu ? mo)
Stojan RAŠIĆ (umro u Parizu ? mo)
Veso ŠARAVANJA
Jure VIDOVIĆ – svi dali po 100 Fr.
Ivan BABIĆ 50 Fr.
Dinko JUKIĆ 50 Fr.
N.N. 50 Fr.
N.N. 50 Fr.
Stanko POžAR 50 Fr.
Nikola Šonje – Peranićev šogor- 30 Fr.
Mijo BOŽIĆ 30 Fr.
Radoslav ANDAČIĆ 20 Fr.
Slavko MAJCEN 10 FR.
N.N. 10 FR.
Ivan TALAJA 5 Fr.
Jure CVITANOVIĆ 5 Fr.

Knjiga je tiskana preko DRINAPRESS, Apartado 1523. Paris et Valencija, Siječnja 1968 god.
Poslije tolikih godina saznajem preko ovoga pisma da general traži original. Sve što bih mogao sada reći je to da je original ostao kod dra. Peranića, išaran, zgužvan, jer smo se mjesecima služili za prijevod. Ako ovo može pomoći onima koje bude zanimala hrvatska iseljenička politička djelatnost, onda sam zadovoljan. Mo, Mile Boban, Otporaš.)

Treba misliti na prevod sa francuskog na engleski. *(prevedena je na engleski. Ja sam ju vidio kod Srečka Čuline u San Francisku koncem sedamdesetih godina. Mislim, a nisam siguran, da ju je neko hrvatsko društvo u Švedskoj tiskalo na engleski. Ja ju nemam, mo)*. Nema drugog riješenja. Treba to englesko izdanje što prije stvoriti, jer će još Vatikan i Pentagon kanonizirati Tita prije smrti, a i mladi naši kod kuće, a i komunisti, i ne komunisti, i antikomunisti, znaju da treba tražiti neke nove ideje, iako glodjemo i po starima. Tito ima 76 godina, a ruši mu se sve, i valja biti spreman. SIVA KNJIGA NA ENGLESKOM JE BAZIČNI DOKUMENAT. Mnogi misle da je samo prof. Meheš kadar to napraviti. Govori sa njim. Eventualno bi platili nekome da mu pomogne prepisivati itd. Onoga dana kada imadnem rukopis, ide u tiskaru.

Nadam se da će i naši u Clevelandu moć izbaciti BLEIBURŠKU KNJIGU. To je važno, jer ako dodje Nikson *(Richard Nixon se te godine 1968 natjecao za predsjednika Amerike, i na izborima pobijedio, mo).,* mogli bi imati interesa za nas.

Ruska flota zaposjeda Mediteran, eno je u Casablanki, a ovdje neće da produlje sporazum sa Amerikom i za 6 mjeseci morat će isprazniti baze. Oni ili traže oružje i brodove da se mogu braniti, ili će i Španjolska kao i Francuska ići u pasivnost i neutralnost. Neki vrag će se dogoditi, a mi moramo američko javno mnijenje o svemu informirati.

Dakle dragi moj Marijane, nastojte ovo dvoje sprovesti, tj. Dan Odpora i Sivu Knjigu, a pomozite što možete od tamo akciju Središnjice da mogu barem vratiti dug.

Toplo pozdravi prof. Meheša i sve naše. Poljubi dječicu, i uruči im pozdrav mojih.
Grle tebe i sve tvoje odani Ti
general Drinjanin